

YENİ ÇAĞ

- **E. Csizmadia, S. Zsarnoczai:** Macaristanda gerçekleşen değişiklikler
- **K. Detwas:** Hindistan, yolunu seçmek zorundadır
- **Z. Komoçin:** Yurtseverlik, milli menfaatler, enternasyonalizm

TARİHTEN SAYFALAR

İspanya Vatandaş Savaşının 30-uncu yıldönümü

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

Alman Demokratik Cumhuriyetinde çok partili sistem

BASKIYA VE DEMOKRATLARIN KOVUŞTURULMASINA KARŞI

Al-Riyad'dan mektup

EMEK VE SERMAYE DÜNYASINDA

Bugünkü Sendika savaşları

ÖZEL SAYFALARIMIZ

TKP Merkez Komitesinin tebrik mesajı

10 (28)

Kasım

1966

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

Bu sayıda :

Ernö Csizmadia, Sandor Zsarnoczai

Macaristanlı iktisatçı

Pierre Gensous

Dünya Sendikalar Federasyonu Genel Sekreter yardımcısı

TÜSTAV

Macaristan: Köylerde gerçekleşen iktisadi ve toplumsal değişiklikler

Ernö Csizmadia ve Sandor Zsarnoczai

Sosyalist ülkelerde gerçekleşen, 100 milyon köylü ailesinin özel işletme sisteminden vazgeçmesi ve komünistlerin kurduğu büyük tarım kooperatifleri yoluna girmesiyle sonuçlanan başkalaşmalar, bütün dünyada günden güne artan bir ilgi uyandırmaktadır.

Tarım alanında büyük üretim sisteminin uygulanması, köy hayatını temelinden değiştirdi. Köyde herşeyin değiştiğini görüyoruz: Üretim şekilleri, görenekler, insanların zihniyeti, ahlakı. Toprak mülkiyeti gibi «ebedi değerler» bile anlamını kaybediyor. Bu şartlar içinde, köyde kurulan yeni ilişkilerin niteliğini tesbit edecek, tarımın baştan aşağı değiştirilmesiyle ilgili sorunlara daha etkili çözüm yollarının bulunmasını kolaylaştıracak bir sosyolojik inceleme, daha da ivedili bir zorunluluk haline geliyor.

Köylerin toplumsal şartlarında meydana gelen değişiklikler

Macaristan kurtuluşundan bu yana, köylerin toplumsal yapısında çok büyük başkalaşmalar gerçekleşti: Bu başkalaşmalar, 1945 toprak reformunun; ve 1959–1961 yılları arasında tarımda tam anlamıyla kurulan sosyalist düzenin sonuçlarıdır.

Toprak reformu büyük toprak sahipleri sınıfını ortadan kaldırdı, topraklarını elinden aldı. Yoksul veya zengin köylü sayısı çok azaldı, orta köylü

tabakası, toplumsal tabakaların en önemlisi, ve sayıca en kalabalığı haline geldi. Bu durum aşağı yukarı 1959'a kadar – yani 15 yıl – sürdü. Bu süre içinde devlet çiftlikleri, üretim kooperatifleri kuruldu, ama 1959'a kadar köy işletmelerinin dörtte üçünü yine özel işletmeler teşkil ediyordu.

1959–1961 yılları arası, köklü bir değişiklik dönemidir. Bu üç yıl içinde, yaklaşık olarak, 4 milyon köylü ailesi üretim kooperatiflerine üye oldu. Artık bugün özel işletme sahiplerinin elindeki topraklar, genel toprak tutarının ancak % 2,5'ini teşkil etmektedir. Bu işletmeler yaklaşık olarak tarım üretiminin ancak % 2,5'ini sağlamaktadır. Kooperatifler toprakların en büyük kesimini işletmekte, ve çok yüksek bir üretim temin etmektedir.

Özel işletme sahiplerinin kooperatiflere girmesiyle, nisbeten geri kalmış Macar tarımı, büyük üretim yolunda daha hızlı bir tempo ile ilerliyebildi. İki dünya savaşı arasındaki dönemde, yani, tarım büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin elindeyken, üretim yaklaşık olarak % 20 kadar artmıştı. Oysa, üç yıl süren dönüşüm dönemi içinde, tarım üretiminin hacmindeki artış % 8'i buldu. Bu dönemden sonra da, yani 4 yıldan beri, bu artış yaklaşık olarak % 10'a yükseldi. Kollektifleştirmenin üretici güçler ve tarım üretimi üzerindeki etkilerinden endişe duyanlara verilecek en güzel cevap bu sayılardır her halde.

Tarımın sosyalist temeller üzerinde kurulmasıyla, üretici güçlerin gelişimini destekleyen başlıca engeller yok edildi, köylü sınıfının toplumsal şartları baştan aşağı değiştirildi. Macaristan kapitalist bir ülkeyken, halkının üçte biri bütünü topraksızdı. Üçte biri ise toprakların ancak % 9'una sahipti. Bu köylü tabakası o derece yoksuldu ki, burjuva iktisatçıları ve politika adamları, onlardan «üç milyon sefil» diye bahsederdi. Küçük ve orta köylü çoğunluğunun mendil kadar bir toprak parçasını işlediği döneme her halde bugün kimse dönmek istemez.

Tarımın sosyalist temeller üzerinde kuruluşu, bu durumu baştan aşağı değiştirdi. Sosyalist sistemle kooperatifler, topraksız veya az topraklı köylüye kişisel işletme sistemiyle kazanacağı paradan çok daha yüksek bir gelir sağlıyor. Bugün istisnasız bütün köylülerin yararlandığı sağlık ve kültür hizmetlerine gelince, bu imkânların faydalarını eskiden orta köylü sayılan tabaka bile takdir ediyor.

XX. yüzyılın ortolarında bile, köylüler için emekli maaşı, Macaristanda görülmuş şey değildi. Bugün bile, kapitalist ülkelerin çoğunda hâlâ öyledir. Köylülerimiz yıllarca sağlık sigortalarını, ucuz ilaç bulmaya uğraştı. Oysa bugün ilaçlar adeta bedavadır ve üstelik yüzbinlerce köylü emekli maaşı almaktadır.

Hiç şüphesiz, kooperatifler kurulur kurulmaz, sosyalist sistemin köylerde bolluğu sağladığını iddia edemeyiz. Köylerde hayat seviyesini yükseltmek, köylülerin sosyal ve kültürel şartlarını düzeltmek için yapılacak işler daha pek çoktur. Bununla beraber, eskiden özel işletme sahiplerinin ne kadar çalışmak zorunda kaldıkları, gelecekte ne kadar emin olmadıkları düşünülürse, kooperatiflerin köklü değişikliklere yol açtığı hemen anlaşılır.

Dünyanın her tarafında, özel işletme sistemi, çok az köylüye toprak sağlayabiliyor. Eskiden Macaristanda, köy halkının % 3'ü ancak, orta bir seviyeye ulaşabiliyordu. Zenginleşebilen, ırgat çalıştırabilenlerin oranı ise bundan da düşüktü. Köylülerin büyük çoğunluğu sefalet içinde yaşıyordu. Kapitalist ülkelerde köylülerin bu yoksul halî devam etmektedir. CEE (Karşılıklı iktisadi yardım Konseyi)'nin kabul ettiği programa göre, İtalyada 4,5 milyon; Fransada 3 milyon; Federal Almanya'da 1 milyon; Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'da yarım milyon köylü, «tarımda çağdaş metotlar uygulama zorunluluğu karşısında», «başka bir iş bulmak», yanı yarı-proleter sınıfına geçmek zorunda kalıyor.

Sosyalist ülkelerde girilen tecrübeler, bu sorunun bambaşka şekilde çözümlenebileceğini ispatlamaktadır. Bu ülkelerde, tarım da çağdaş metotların kullanılması ve büyük üretime geçilmesi bir azınlığın değil; küçük ve orta köylü çoğunluğunun iktisadi gelişimine yol açıyor.

Sosyalizm, eskimiş tarım şekillerini değiştirmek için gereken şartları yarattı. Böylelikle, zorunluluk haline gelen dönüşüm (yani çağdaş büyük tarım işletmelerinin kurulması) tarım iktisadı altüst edilmeden gerçekleşebilir; köylü çoğunluğunun iktisadi gelişmesi garanti altına alındıktan sonra, bu tabakanın yardımıyla, toplumsal ve kişisel gelişmeler asgariye indirilerek, meydana gelebilir. Sosyalizm, yönetici sınıfa en büyük toplumsal kesimin kuvvetle dile getirdiği amaçları ve istekleri, bütün emekçilerin, ve bu emekçileri temsil eden Partinin çıkarlarını; bilimsel bir anlayış içinde, ülkenin teknik donatım sorununu, günün konusu haline getirme olanağını sağlayan, eşsiz bir sosyal rejimdir. Sosyalist rejimde, yönetici sınıf, kısmi ve özel tedbirlerin olduğu gibi, genel kararların da yapacağı iktisadi ve sosyal etkileri tahmin edebilir. Sosyalist şartlar içinde, tarım ekonomisinde gerçekleştirilen dönüşümler, büyük çoğunluğun, bütün emekçilerin, ve bu arada köylülerin de çıkarlarına uygun düşmektedir.

Köyün toplumsal yapısında meydana gelen değişiklikler birleşik sosyalist köylü sınıfı kavramı

Tarım kooperatiflerine kitle halinde katılmakla, köylülerimiz köyün sınıf yapısını baştan aşağı değiştirdiler. Meydana gelen yeni durum, kişisel işletme sisteminde büyük ayrıntılara uğrayan köylü sınıfına, niteliği değişen şartlar içinde, yepyeni bir nitelik taşıyan birleşmiş bir sınıf haline gelme olanaklarını sağlıyor. Ama köylü sınıfı, iyi düzenlenmiş bir politik ve ideolojik eğitimin sağlanması, şartların büyük bir dikkatle incelenmesi, gereken tedbirlerin vaktinde ve yerinde alınması şartıyla ancak, ve uzun bir evrimden sonra, bu niteliği elde edebilecektir.

İktisadi alanda gerçekleşen dönüşümler gibi, köylerde oluşan toplum-

sal başkalaşmalar da çeşitli gelişmelerin olumsuz etkisi altında bulunuyor. Bunlar eski özel mülkiyetin kalıntılarıyla; yaratılan yeni durum arasındaki gelişmelerdir. Köylerdeki genel durumda beliren, köylülerin milli ekonomiyi günden güne daha çok benimsemeleri, kooperatifleşmiş köylüler arasındaki bağların günden güne kuvvetlenmesi, kooperatiflerin köy hayatının temeli haline gelmesi gibi olumlu özelliklerden başka eğilimler görülmektedir.

Birleşik sosyalist köylü sınıfının oluşma süreci oldukça çetindir. Bu sınıfın meydana gelmesini güçleştiren etken sosyalist tarımda devlet çiftlikleri sektörüyle kooperatif sektörünün yan yana bulunmasıdır. Devlet çiftliklerinde çalışan emekçi sayısı 180.000'dir (tarım makine ve tamir istasyonlarında, orman işletmelerinde çalışanları da sayarsak bu sayı 280.000'bulur). Kooperatiflerde ise bir milyon emekçi vardır. Bunları iki gruba ayırabiliriz: Kooperatif üyesi olanlar (ki bunlar çoğunluğu teşkil ediyor) ve kooperatiflerde çalışan tarım işçileri) tarım kooperatifleri sektöründe çalışan emekçilerin % 10–12'si). Üretim kooperatiflerinden ve devlet çiftliklerinden başka, Macaristan tarımında kooperatifleşmiş gruplar, tarımın belirli bir kolunda ihtisas yapan veya basit kooperatifler de vardır. Bu örgütlerde toplanan 100.000 üyenin 60–70.000'i özel işletme sahibidir. Bu yüzden çeşitli köyler arasındaki bileşim farkları oldukça büyük oluyor. Köyleri meydana getiren toplumsal unsurlar arasında ayrımlar çok olduğu için, birbirinden çok farklı süreçler gelişiyor. Ama her halde, bu süreçlerin en önemlisi Macaristanda kooperatifler çerçevesi içinde çalışan, birleşik bir köylü sınıfının meydana gelmesidir.

Üretici güçlerle üretim ilişkileri değiştikçe, tarım çalışmalarının niteliği de farkediyor. Bu da durumu bir kat daha karışık hale getiriyor. Geleneksel çalışma şekilleri değişiyor, sanayi ve bilim çalışmalarının önemi ve oynadığı rol artıyor. Böylelikle, kooperatiflere üye alınan emekçi sayısının büyük bir kesimi geleneksel tarım şekillerine başvurmayan emekçilerdir: Örneğin, tarım uzmanları, traktör şoförleri, mekanistler, elektrikçiler, zanaatkârlar, idare memurları, vb.

Kooperatifleşmiş birleşik köylü sınıfının uğradığı değişiklikleri incelerken, köylü ailesinin bileşiminde de meydana gelenleri hesaba katmalıyız. Bugün bütün fertleri aynı toplumsal nitelikte olan aile sayısı hızla azalmaktadır; aynı ailede kooperatifçiler, kooperatifte çalışan işçiler, endüstri işçileri, hattâ aydınlar bulunabiliyor. Genel özellik şudur: Bugün artık çalışan sadece aile reisi değildir. Eski aile reisi kavramı değişmektedir. Bu bakımdan kadın – veya ailenin diğer unsurları – çoğu zaman aile reisinden fazla çalışmaktadır.

Önemli bir nokta da, kooperatifleşmiş sosyalist köylü sınıfı ile, toplumsal sınıflar arasındaki farkların kaybolmaya yüz tuttuğu bir dönemde meydana gelmesidir.

Hiç şüphesiz, köyde oluşan süreçler çeşitli şekilde yorumlanmaktadır. Örneğin, ülkemizde toplanan konferansta, toplumsal yapı incelenirken,

«sınıf» tanımlamak için Leninist tarifi yerini tutacak yeni bir formül bulmak zorunluluğunu ileri sürenler oldu. Bazılarına göre ise, kullanılacak başlıca ölçü, gelir sağlama şekli, veya faaliyet alanı olmalıdır. Başkalarına göre ise, bu ölçü yaşama şeklidir.

Kanaatımıza göre, sınıfları tanımlamak için leninist ölçüler değerinden hiçbir şey kaybetmemiştir. Toplumun yapısını incelerken, belirli bir unsurun hangi sınıfa dahil olduğunu tespit etmek için bu ölçüler kullanılmalıdır.

Sınıf kavramı konusunda, Lenin şöyle diyor: «Sınıflar, tarihsel açıdan belirli bir toplumsal üretim sisteminde işgal ettikleri yer; üretim araçlarına göre – çoğu zaman kanunlarla tespit edilmiş – durumları; emeğin toplumsal düzeninde oynadıkları rol, başka bir deyimle, toplumsal servetten kendilerine düşen payın sağlanma şekli ve önemi bakımından birbirinden farklı çok geniş insan topluluklarıdır.»

Üretim ilişkileri: sınıfın Leninist tarifinin en önemli unsuru işte budur. Kişinin şu veya bu toplumsal sınıfa dahil olduğunu belirten en önemli ölçü, bu kişinin mülkiyete karşı durumudur. Çeşitli sınıfların varlığı, mülkiyet ilişkileri arasındaki farklardan ileri gelmektedir. Bu farklar büsbütün ortadan kaldırıldığı gün, sınıflar da ortadan kalkacaktır.

Bununla beraber, leninist sınıf ölçüleri mihaniki şekilde kullanılmamalıdır. Her şeyden önce, şu nokta göz önünde bulundurulmalıdır: kişilerin hangi sınıfa dahil olduğunu tayin etmek için, tek başına sınıf kavramı bazan yetersiz kalır. Bu kavram tarih ölçüsünde ölçülmüş toplumsal süreçleri yansıtır binlerce, milyonlarca toplumsal grubun özelliğini belirtir; toplumsal süreçlerin özünü ve niteliğini açığa vurur, niteliğin çözümlemesine yardım eder. Ama nicel toplumsal süreçleri incelerken, bu kavramın genel niteliğini göz önünde tutmalıyız.

Son zamanlarda nicel çözümleme sorununu ele alan sosyal inceleme sayısı çok artmaktadır. Pratik politika alanında, toplumsal ve siyasal süreçlerin nicel özellikleri büyük bir dikkatle incelenmektedir. Kişinin hangi toplumsal yapıya dahil olduğunu tesbit işi, istatistiklere ve sosyoloji temeline dayanmalıdır. Bununla beraber, kişileri sınıflandırma prensipleri, sınıfları tarif eden prensiplere karşıt olmamalıdır. Yasak olduğu için değil – ama Leninist sınıf kavramına göre, Leninist ölçülerin reddi, toplumsal süreçlerdeki etkenlerin yakınlaştığını değil, birbirinden uzaklaştığını göstermektedir.

Bu şartlar içinde, kooperatifleşmiş birleşik köylü sınıfının oluşumunu incelerken, bu formülü tanımlarken, bu sınıfın mülkiyete karşı takındığı tutum göz önünde tutulacağı gibi, oluşma halinde olduğu, bu oluşumun belirli bir süre devam edeceği de hesaba katılmalıdır. Bu süreçte başlıca eğilim (yani birliğin meydana gelmesi eğilimi) den başka, daha yukarıda söylediğimiz gibi, eski düzenden miras kalmış veya yeni meydana çıkmış çelişmeler, sosyalist ve birleşik bir köylü sınıfının gerçekleşmesini engelleyen eğilimler de vardır.

Kooperatifleşmiş sosyalist sınıfının oluşumu, hattâ varlığı, sosyalist üretim ilişkilerinin kooperatif biçimine bağlıdır. Bütün mülkiyet millileştirildiği gün, sosyalist mülkiyetin iki şekli, neticede de sosyalist toplumun iki temel sınıfı kaybolacaktır.

Hiç şüphesiz, sosyalist rejimde, işçi sınıfıyla köylü sınıfı; bu iki sınıfla toplumun diğer sınıfları arasında görülen ayrımlar ve meydana gelen çelişmeler; kapitalist rejimde, işçi sınıfıyla kapitalist sınıf, ve genellikle ezilenlerle ezenler arasındaki ayrımlardan ve çelişmelerden bambaşkadır. Sosyalist mülkiyetin iki şekli arasındaki aynılık, çok önemli bir etken-dir. Sosyalist rejimde gelir sağlama yollarına gelince, gelir kademesinde şehirle köy arasında bir temel fark yoktur.

Bununla beraber, leninist sınıf ölçülerini yaratıcı şekilde uygulamadan, sosyalist şartlar içinde, sınıflarda ve sınıf ilişkilerinde meydana gelen değişiklikleri tahkik etmek imkânsızdır. Sınıflar varoldukça, bu sınıfların temeli, üretim ilişkilerindeki, ve bu ilişkiler çerçevesi içinde, mülkiyet ilişkilerindeki çeşitlilik olacaktır. Toplumsal grupların sınıf niteliğini tarif ederken, temel Leninist ölçüler, üretim ilişkilerindeki çeşitliliği göz önünde tutuyor.

Sık sık ileri sürülen bir iddiaya göre, aynı durumda bulunan, aşağı yukarı aynı şekilde yaşayan insanlar arasında fark gözetmek doğru değildir. Bununla beraber, yaşantının çeşitli alanlarında, ilk bakışta farksız görünen unsurlar arasında gerçekte büyük ayrımlar vardır. Toplumsal bilimlerin ödevi, görünüşlere aldanmadan toplumun yapısını, özüne göre, tesbit etmektir. İşçilerle köylüler arasında kurulan birliğin konkre şartlarını tesbit edebilmek için de, her şeyden önce, bu birliği meydana getiren şartları ve sınıf çıkarlarını tesbit etmek zorunludur.

Kooperatifleşmiş ve birleşik sosyalist köylü sınıfı kavramı, sadece teorik bir sorun değildir. Bu kavramın doğru olarak tanımlanması, günlük sorunların da tespitini kolaylaştırır. Kooperatifleşmiş köylü sınıfı kendiliğinden yeni bir toplumsal sınıf haline gelmektedir, ama bu oluşumu kolaylaştırmak için, kooperatifleri ekonomik, ideolojik ve politik bakımdan kuvvetlendirmek lâzım.

Kooperatifleşmiş ve birleşik sosyalist köylü sınıfının oluşumu, objektif şartları

Kooperatifleşmiş ve birleşik sosyalist köylü sınıfının oluşumunda objektif etkenler fevkalâde önemli bir rol oynamaktadır. Çeşitli sorunlar arasında en önemlisi, kooperatiflerin içinde üretim ilişkilerinin sosyalist niteliğinin kuvvetlendirilmesidir; kooperatifleşmiş köylü sınıfını birleşik bir sosyalist sınıf haline getirecek objektif temel, budur.

Bu sürecin objektif şartları arasında, kooperatif mallarının kolektif mülkiyet haline gelmesi de önemli rol oynuyor.

Kooperatiflerde kolektif mülkiyette görülen artış

	1962	1963	1964	1965	1966 (1962'ye nispetle) yüzde
İşlenen toprak birimi başına kolektif mülkiyet (forint'le)	4.224	5.148	6.120	6.921	163
Üye başına düşen kolektif mülkiyet	26.854	33.778	41.763	48.520	180

(Bu sayılar Tarım Bakanlığından alınmıştır)

Kolektif işletmenin kuvvetlendiğini gösteren başlıca işaret, maddi temel olduğu için, bu temelle ilgili sorunların çözümü, en önemli amaçlardan biri sayılabilir.

Kolektif mülkiyet genişledikçe, kooperatif üyelerinin sosyalist bilinci de geliyor. Kooperatife üye olmuş köylüler uzun süre kolektif işletmeye «bizim işletme» diye bakamıyor. Kooperatife girdikten sonra bile, köylüler uzun süre kolektif mülkiyete, özel mülkiyete ve özel toprak parçasına verdikleri önemi veremiyorlar.

Kolektif mülkiyet genişledikçe, her kooperatif üyesi kolektif servetin artırılmasına daha büyük bir istekle katıldıkça, «herkesin» olan malların önemi artıyor. Kooperatiflerin serveti arttıkça da, kooperatif üyeleri bu servete kendi malları diye bakıyor, üye bulundukları kooperatifin emeğiyle sağlanan ürünlerin değerini anlıyorlar.

Kooperatifler kuruldukça, sosyalist ekonomi kuvvetlendikçe, *toplumsal üretimde köylü sınıfının yeri ve oynadığı rol* değişiyor. Kişisel işletim sisteminde, toprak mülkiyeti, çalışanlarla. çalışmadan başkasının emeğini sömüren, bu emeğin ürünlerini kendilerine mal edenler arasında bir hudut teşkil eder. Toprak mülkiyetinin itibarını tayin eden ölçü de bu mülkiyettir.

Kooperatifler, insanın insanı sömürmesine son vermiştir. Kapitalist ülkelerde olduğu gibi, insanın değeri artık servetine göre değil; sağladığı emeğe, çalışkanlığına, yeteneklerine göre ölçülüyor. Macar Sosyalist İşçi Partisinin köylerde izlediği politikanın temel prensibi şudur: Kooperatiflere üye olan köylüler eski durumlarına göre değil, kooperatife sağladıkları emeğe, kolektif işletmeye karşı takındıkları tutuma göre değerlendirilmelidir. *Sosyalist ekonomide nasıl çalışılır? Kim çalışıyor? Kolektivite lehine ne yapılıyor? Kolektivite lehine kim çalışıyor?* Kooperatif üyelerinin faaliyetini değerlendirirken kullanılacak başlıca ölçü budur.

Kişisel işletmelerde, iş bölümü ve çalışma düzeni aile çerçevesi içinde kalır ve özel toprak mülkiyetine bağlıdır. Kooperatiflerde ise, çalışma düzeni büyük işletmelere özgü işbölümüne göre tesbit edilir. Her üyenin yapacağı iş, mülkiyetinde bulunan toprak miktarına göre değil, yeteneklerine, bilgisine göre tâyin edilir. Macaristanda, bütün yöneticilere git gide kolektivitenin çıkarları göz önünde tutularak, yeteneklerine, üstünlüklerine göre seçilmektedir. Eski toplumsal durumları hesaba katılmıyor. Ama bu prensibin hemen ve olduğu gibi kooperatiflere de uygulanabileceği şüphelidir.

Köylüler arasında, eski sınıf bölümünün, servetler arasındaki ayrımların kalıntıları gibi, kooperatiflerde, bugünkü şartlara uymayan eğilimler her halde daha uzun süre devam edecektir. Böyle olması normaldir. Çünkü orta köylüler kooperatife daha çok toprak, daha çok araç sağlamıştır.

Eski ve yeni sistem arasındaki benzerlikler ve çelişmeler, malların dağıtımında da belirlemektedir. Sosyalist prensipe göre, kooperatif üyesine sağlanan gelirin en büyük kısmı, emeğin niteliğine ve niceliğine bağlıdır. Bu dağıtım prensipi gitgide kuvvetlenmektedir. Macar Sosyalist İşçi Partisinin köylerde izlediği politikanın özelliği şudur: Bütün çabalarıyla, kooperatiflerin genişletilmesine ve yayılmasına; kooperatif üyesi olmuş köylülerin birliğini ve sosyalist ilişkilerini kuvvetlendirmeye çalışan Parti, eski ayrımları ve diğer çelişmeleri de göz önünde tutuyor. Sübjektif ve objektif şartlar meydana geldikçe, Parti, ilişkilerin kurulmasında yeni yeni adımlar atıyor.

Üretim kooperatiflerinde üyelere ödenen *toprak faizi* bu politikanın bir örneğidir. Daha 1959 yılında, – yani köylülerin kitle halinde kooperatiflere girmeye başladığı tarihte – Macar Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi kooperatif üyelerine, mülkiyetlerindeki toprağın değerine göre, gelirlerin ufak bir kısmını ödemeyi teklif etti. Son yıllarda kolektivitenin genel gelirinin % 6–8'i kooperatif üyelerine toprak faizi şeklinde ödenmiştir.

Bu tedbir toprak sahibi köylülerin kooperatiflere üye olmasını sağladı, eski büyük toprak sahiplerinin de kolektif çalışmalara katılmalarını sağladı. Toprak faizi yaşlılar ve hastalar için oldukça önemli bir gelir kaynağı teşkil etmektedir.

Toprak faizi eski toprak sahipleriyle toprağı hiç bulunmayanlar arasında çeşitli çatışmalara yol açıyor. Bazılarına göre, bu gelirin kaldırılması, kooperatifleşmiş sosyalist köylü sınıfının oluşumunu kolaylaştırır. Ama bu görüşü savunanlar, emeğe göre dağıtım prensipi açısından haklı olmakla beraber, çok önemli bazı noktaları unutmuş oluyorlar. Kooperatifler bir kitle hareketi haline getirildiği zaman, kooperatif üyelerinin büyük çoğunluğunu teşkil eden köylüler, eski rejimde tarım işçisi değildi, toprak sahibidiler. Bu bakımdan toprak faizi çoğunluğun çıkarlarına hizmet eden bir tedbirdir.

Toprak faizine sadece küçük-burjuva zihniyetine yapılmış bir taviz diye bakmak yanlış olur. Parti bu tedbire karar verirken iki amaç güdüyordu: Köylülerde kooperatif üyesi olma isteğini uyandıracaklarını, öte yandan toprak mülkiyetine karşı duydukları bağlılığı unutturacaklarını umuyordu. Partinin bu görüşü her halde doğrudur. Çünkü kooperatifler geliştikçe, emeğe ödenen gelir arttıkça, toprak faizinin önemi azalıyor; öte yandan küçük-burjuva zihniyetinde de değişiklikler meydana geliyor.

Toprak faizi, tarımda gerçekleşen sosyalist dönüşümlerden önceki toprak mülkiyeti ilişkilerini, ve bu ilişkilerin köylü sınıfında meydana getirdiği ayrımları yansıtıyor.

Evin bitişiğindeki toprak parçasının sağladığı gelir de bu eski ayrımları dile getiren bir kalıntıdır. Bu konuda Macaristan Sosyalist İşçi Partisinin tarımda izlediği politikanın önemli bir özelliğini belirtmeliyiz: *Parti, bütün tarım üretimini geliştirmeyi; köy evlerinin bitişiğindeki toprakların teşkil ettiği potansiyelden en akli şekilde yararlanmayı bir arada yürütbildi.*

Toprak faizi gibi, evin bitişiğindeki toprakların oynadığı rol, Parti politikasına uymayan tenkitlerle karşılaşılıyor. Bazılarına göre, bu topraklar «bir an önce kaldırılmalıdır, çünkü bunlar kolektif işletmenin kuvvetlenmesini destekleyen başlıca engeli teşkil ediyor.» Başkaları ise bu toprak miktarının genişletilmesinde herhangi bir sakınca görmüyor. Bu görüşlerin ikisi de hatalıdır. Bu topraklara, kolektif işletmenin karşısında ufak bir kişisel işletme diye bakanlar da yanılıyor.

Gerçekte bu topraklar kolektif işletmeyi, üretim kooperatifini tamamlayan organik bir unsurdur. İktisadi bakımdan, köylü ailelerinin, hattâ belirli bir ölçüde, şehir halkının gıdasını da sağlayan bu toprakların üretimine daha uzun süre ihtiyacımız olacaktır. Bu noktayı göz önünde tutan Partiyle hükümet, kişisel üretimi büsbütün yok etmek istemiyor; bu üretimden yararlanmaya bakıyor. Ama kolektif işletmeleri geliştirmeye gayret ediyor, şehir ve köy halkının ihtiyacını sağlamak üzere üretim kapasitesini yükseltmeye çalışıyor.

Bugün sosyalizmi kurma şartları içinde, toprak faiziyle eve bitişik topraklar, siyasi ve iktisadi zorunluluklardır. Köylü sınıfının eski ayrımlarından kalan bu unsurları doğru olarak değerlendirsek, köylüler arasındaki birliğin kuvvetlenmesine yardım etmiş oluruz.

İzlediğimiz tarım politikası, gerçekleri daima göz önünde tutmakta, bu çelişmeleri hesaba katmaktadır. Yerinde ve vaktinde alınan tedbirlerin etkisiyle hafiflemeye başlayan bu çelişmeler yine de daha uzun süre devam edecektir. Bu çelişmelerin, zaman zaman, kısa bir süre için de olsa, keskinleştiği; iş bölümü, mesleki eğitim, gibi nedenlerin veya emekçilerin yürüttüğü faaliyetten doğan şartların etkisiyle, kooperatif işletmelerde beliren yeni çelişmelere katıldığı oluyor. Tarım politikamızı büyük bir sabırla uyguluyor; kooperatifleri ve dolayısıyla çağdaş büyük üretimi kuvvetlendiriyor, bu çelişmeleri yavaş yavaş kaldırmaya çalışıyoruz.

Kooperatifleşmiş birleşik sosyalist köylü sınıfının oluşumu: sübjektif şartlar

Kooperatiflerin içinde birleşen köylü sınıfının günlük çalışmaları, kolektif işletmenin sosyalist özünü kuvvetlendiriyor. Bununla beraber, iktisadi başarıların otomatik bir şekilde insanda sosyalist zihniyeti geliştireceğini sanmak yanlış olur. Bilinç daima daha geç geliyor, yaşama şeklinin hızına uyuyamıyor. Üstelik, geçmişin mirası daha uzun süre kooperatiflere üye olan köylülerin yaşantısında da yer edecektir. Bu şartlar içinde, politik, ideolojik ve kültürel eğitime büyük önem vermek bir zorunluluktur.

Eğitici, politik ve kültürel çalışmalar kooperatif üyesi köylü sınıfının birliğini ve sosyalist gelişimini sağlayan önemli bir etkidir. Köylüler kooperatiflere kitle halinde girdiği dönemden önce ve sonra, sınıf savaşını yürütürken, iki büyük güce karşı koymak zorunda kaldık: bunlar, özel işletme sahiplerinin tutucu zihniyeti (kooperatiflere girmelerini sağlayabilmek için çeşitli yollara başvurduk) ve küçük işletme sisteminde gelişen kapitalist eğilimlerdi. Tarım, sosyalist temellere göre yeniden kurulduğu dönemde, sınıf mücadelesi tahmin ettiğimiz kadar şiddetli olmadı. Düşmanlarımız, bu büyük toplumsal dönüşümün başlıca özelliğini teşkil eden tartışmalardan, tereddütlerden ve kişisel çatışmalardan yararlanıp siyasi bir hareket düzenliyemediler. Tarım, sosyalist temellere oturtulduktan sonra da, düşmanlarımızın siyasi etkisi daha da azaldı, sosyalizme bilinçle karşı gelen güçler daha da yalnız kaldı.

Hiç şüphesiz, bu güçler zayıf düştü, ama büsbütün ortadan kaldırılmadı. Rejimimize karşı olanlar dolaysız bir siyasi harekete giripmiyorlar. Kooperatiflere doğrudan doğruya saldıramıyorlar. Kullandıkları taktik, geçici zorluktan, kooperatif faaliyetindeki eksikliklerden faydalanıp disiplini bozmak, herkeste şüpheler uyandırmak, ve çatışmaları keskinleştirmektir. Geçirilen bütün tecrübelerden anlaşıldığına göre, bu taktiğin başarıya ulaşip ulaşmaması, kooperatiflerin iktisadi organizasyonuna bağlıdır. Kooperatifleri güçsüz veya düzensiz olan köylerde, düşmanlarımız geçici de olsa bir takım zorluklar çıkartmayı başarıyorlar. Ama kooperatiflerin durumu sağlam oldu mu, bize karşı olan güçlerin herhangi bir siyasi etkisi olmuyor.

Köylerdeki gerici siyasi güçlerin büsbütün ortadan kaldırılması daha çok iki etkene bağlıdır: İktisadi çalışmaların başarıyla yürütülmesi, ve toplumsal bilincin sosyalist anlayışa varması.

Bu alanda Marksist-Leninist prensiplere göre hareket etmemiz, dikkatli ve sabırlı olmamız gerekiyor. Köylülerin zihniyetini, alışkanlıklarını göz önünde tutmak, kooperatifleşmiş köylü sınıfında sosyalist bilimin hızla gelişmediğini hesaba katmak lâzımdır. Kooperatiflere giren yeni üyelerin yeni hayata alışmaları vakit istiyor. Bu özellikleri hesaba katmayan eğitim

metotları başarıya uğrayamaz. Ama bu özellikler göz önünde tutulursa, süreci hızlandırmak mümkün olur.

Çalışmaların düzene konulması, ücretlerin tespiti sorunları bugünkü durumun tipik örnekleridir. Uzun ve çetin çalışmalar gerektiren tarım kollarında üretimi arttırmak istiyorsak, üretici güçlerin bugünkü düzeyinde, kooperatiflerin makineleşme seviyesi göz önünde tutularak, kooperatiflerin büyük bir kesiminde «ailece çalışma düzeni» (yani aile fertlerinin çalışmaya katılması) ve bu düzene bağlı ücret sistemi, kaçınılmaz şekillerdir. Kooperatiflerin başvuracağı metotlar şunlardır: çok iş ve bakım isteyen ürünlere ayrılan toprakların aileler arasında bölünmesi; ürün halinde prim verilmesi; iş günlerine göre ücret ödenmesi. Son yıllarda geçirilen tecrübeler bize şunu gösterdi: kooperatifleşmiş köylülerin anlayışına uygun düştüğü için, üretimi teşvik eden bu basit çalışma düzeni ve bugünkü ücret sistemi uygulama zorunluluğu kabul edilince, işler hemen daha iyi gidiyor. Bu metotları kullanmak, toprak sahibi eğilimleriyle ve zihniyetiyle uzlaşmak, bunlara taviz vermek, veya sosyalist prensipleri mantıkla uygulamamak demek değildir. Mahsulu arttırmak, köylülerin hayat şartlarını yükseltmek, ülkenin besin ihtiyacını sağlamak, kolektif işletmeleri genişletmek, böylece de kooperatiflerin sosyalist özünü kuvvetlendirmek için bu metotlara başvuruyoruz.

Yönetim ve organizasyon biçim ve metotları değişmez kaideler değildir. Üretici güçlerle, üretim ilişkileriyle beraber onlar da değişir. Sosyalist rejimde, üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişmesine paralel olarak, daha mükemmel hale geldiğini; yönetim ve organizasyon şekillerinin değiştiğini görüyoruz. Şartlar, bütün ayrıntılarıyla incelendikten sonra, duruma uygun düşecek tedbirlerin alınması; katiyen acele edilmemesi; henüz olgunlaşmamış şartlar içinde, yeni amaçların tespit edilmemesi, yeni metotların kullanılmaması şartıyla ancak, yönetim şekli doğru olabilir. Öte yandan, yöneticiler daha olumlu şartlar yaratmak; kooperatif üyeleriyle anlaşarak, eskimiş bütün metotlardan ve şekillerden cesaretle vazgeçmek zorundadırlar.

Köylerde yürüttüğümüz ideolojik çalışmalar çerçevesi içinde, *kooperatif üyeleri arasında kolektivist anlayışın oluşumu; küçük-burjuva zihniyet kalıntılarına ve bireysel eğilimlere, bencillığe, kamu işleri alanında ilgisizliğe karşı yürütülen savaş sorunları özel bir dikkatle ele alınmalıdır.* Bu çalışmalar kooperatif üretim ilişkilerinin kuvvetlenmesine dayanır. Ama ideolojik savaş, devam ettirmek de şarttır. Doğrudan doğruya kanna karşı gelmediği halde, kolektivitenin çıkarlarına zarar veren bencilliği yokedecek bir hava yaratmak zorunludur.

Bireysel eğilimler köylerde ideolojik bir akım şeklini almaktadır. Yüz yıllar boyunca, bu eğilimler özel mülkiyet temeline dayanan, sistemin özelliğini teşkil etti, günlük işlerle, insanların davranışlarıyla dile geldi. Tanım sosyalist temeller kurulduktan sonra bile, kolektif bilincin kuvvetlenmesi, objektif şartların sonucudur. Kooperatif sisteminde kolek-

tif mülkiyet, kolektif çalışma, bu sistemin sonucu olan gelir dağıtımı, kolektivist anlayışın meydana gelmesine yardım eden unsurlardır. Bununla beraber, objektif şartların tam anlamıyla etki yapabilmesi için, ideolojik çalışmalarla desteklenmeleri şarttır.

Bireysel eğilimlerin yok edilmesi, kolektivist zihniyetin geliştirilmesi, çalışmanın büyük üretim prensipine göre düzene sokulmasına, kolektif bir çalışma haline gelmesine bağlıdır. En etkili eğitim metodu da budur. İşletmenin içinde işbölümü geliştikçe, kooperatif üyesi şu gerçeği anlıyacaktır: diğer üyelerin sağladığı emek, kendi emeğini daha etkili hale getiriyor, kendi emeği ise başkalarının çabalarını başarıya ulaştırıyor. Böylece bireysel eğilimler azalıyor. Bu hal devam ettikçe, bireysel alışkanlıklar yavaş yavaş kayboluyor; eskiden sadece kendini düşünen bencil bir adam kolektivitelyi düşünmeye başlıyor.

Kültürel çalışmalar, genel ve mesleki eğitim de kooperatiflerdeki köylülerin birliğini kuvvetlendiren etkenlerdir.

Köylü sınıfının yüzyıllar boyunca biriktirdiği tecrübeleri küçümsemek yanlış olur. Bu tecrübeler kooperatif üretimine büyük faydalar sağlayabilir. Bununla beraber, büyük tarım işletmelerinin meydana gelebilmesi için, özel bilgiler, yüksek bir kültür şarttır. Bugün gereken mesleki bilgiler elde etme imkânı herkese sağlanmıştır – eski tarım gündelikçisine olduğu gibi eskiden orta köylü olana da. Çünkü artık önemli olan durumları değil, sadece yetenekleri ve okuma istekleridir.

Köylerde kültür alanında da köklü değişiklikler meydana gelmektedir. İkinci dünya savaşından sonra köylerimizin sadece % 39'unda elektrik bulunuyordu. Oysa kooperatifleşme sistemi gerçekleşikten sonra, bütün köyler elektrige kavuşmuştur.

Kapitalist Macaristanda birkaç köyde ancak sinema salonu bulunuyordu. Bugün ise her köyün bir sineması var. Evlerin hemen hemen hepsinde radyo bulunuyor. Kalıfye tarım işçileri yetiştiriliyor (örneğin, makinist ve traktör şoförü sayısı 100.000'i buluyor). 10.000'e yakın köylü teknik ve ihtisas okullarına devam ediyor. Köylerin yaklaşık olarak % 75'inde bir Kültürevi bulunuyor. Yeni okul, kültürevi ve sinema sayısı, klise ve eski büyük malikhane sayısından çok daha yüksektir.

İdealist görüşlere ve boş inançlara karşı en etkili silâh, sosyalist büyük işletmelerde elde edilen başarılar, kültür ve eğitim çalışmalarıdır. Yüzyıllar boyunca dinin gücü, korkunç sömürücü rejimden, emekçilerin anlıyamadıkları toplumsal ve doğal güçlerine boyun eğmelerinden geldi. İstismara ve dine karşı savaş yürütebilmek için, insanlarla yakından meşgul olmak, özel ve toplumsal hayatlarıyla ilgilenmek, toplumu, bütün insanlara yardım sağlayabilecek bir düzene sokmak, kişisellerin sosyalist kolektivitelye, toplumsal faaliyete ve sosyalizmin kuruluşuna katılmalarını sağlamak zorunludur.

Tecrübelerimiz bize şu gerçeği gösterdi: Sosyalizm dâvası dine bağlı olanları da kendine çekebilir. Dindarlara karşı benimsediğimiz tutum

günden güne değişmektedir. Komünistler dindarlarla bir arada sosyalizmin kurulması için gereken günlük ödevleri açıklıkla, gizli maksatlar beslemeden, yerine getiriyorlar. Kooperatiflerde din veya dinsizlik ayırımı diye bir şey yoktur. Kooperatif üyelerinin faaliyetini değerlendirmek için kullanılan tek ölçü, kolektif çalışmalara katılma nisbetidir.

Kooperatiflerde elde edilen ve köylülere geleceğe güvenle bakma imkânını sağlayan başarılar, cahilliğe karşı yürütülen kültür ve eğitim çalışmaları, batıl insanları yavaş yavaş yok ediyor.



Eskiden sosyalizm, üretim kooperatifi gibi kavramların, dünyanın en ferdiyetçi mahlûku olan Macar köylüsünün «anti-kolektivist» kafasına hiçbir zaman sokulamıyacağını iddia edenler vardı. Bu gibi kehanetlerin temelsizliği artık anlaşılmıştır. Bireysel ve antikolektivist zihniyet sarsılmaz, değişmez bir anlayış değildir; özel mülkiyetin hâkim bulunduğu bir sömürme sisteminin sonucudur. Yirmi yıldan bu yana, ulusal ve uluslararası alanlarda, tarımın ve köylü sınıfının sosyalizm yolunda ilerlemesini kolaylaştıran büyük değişiklikler meydana geldi.

Macaristan Sosyalist İşçi Partisinin bütün faaliyetinde esinlediği marksist-leninist prensipler, yanılmaz bir rehberdir. Kardeş partiler, özellikle sosyalist ülkelerin parti ve halkları da bize her zaman güvenebileceğimiz, fevkalâde büyük yardımlar sağlamaktadır.

Hindistan, yolunu seçmek zorundadır

Kyn Petwas

I

Bağımsızlığa kavuştuğu günden bu yana, Hindistan oldukça önemli başarılar sağladı. Ama ülkedeki korkunç yoksulluğa, utanç verici toplumsal eşitsizliklere son vermek için daha pek çok çaba sarfedilmelidir. En önemli başarılar iktisadi alanda gerçekleşmiştir: Sanayileşmenin temelleri artık atılmıştır. 1951'e nispetle sanayi üretiminin hacmi 1965'de 2,4 kat artmıştır. Çelik üretimi 1 milyon tondan 6 milyona; kömür üretimi 30 milyon tondan 70 milyona; elektrik üretimi ise 4,5 milyar hektowatt'an 29 milyona yükselmiştir.

Sağlık ve öğretim alanlarında da önemli sonuçlar elde edildi. Binlerce okul, yüzlerce kolej ve üniversite kuruldu. İlk ve orta okullardaki öğrenci sayısında 40 milyonluk bir artış görüldü. Üniversite öğrencisi sayısı 730.000 kadar arttı. Hastanelerde 126.000 yeni yatak açıldı. Doktor sayısında 30.000 kadar bir artış görüldü. Ortalama ölüm yaşı 1950'de 32,5 iken, 1965 de 50'ye yükseldi.

Hindistan halkı bağımsızlığa kavuştuktan sonra sağladığı sonuçlardan haklı olarak gurur duyuyor. Ama milyonlarca Hindistanlı için, bu gurur duygusunu gölgelendiren endişeler çoğaldı. Halkın umutları çoğunlukla kırıldı. Bağımsızlık uğruna yürüttükleri uzun savaşlara karşılık halk kitleleri toplumsal sorunlara adil çözümyolları bulunacağını, yaşama şartlarının yükseleceğini umuyorlardı. Oysa bu sorunların çözülmesi için hiç çaba sarfedilmedi. En güvenilir resmi kaynaklardan anlaşıldığına göre, toplumsal eşitsizlikler hafifliyeceğine daha da keskinleşti. Hindistanda bugün çok yaygın bir deyimle, bağımsızlıktan bu yana zenginler daha zengin, fakirler daha fakir olmuştur.

İktisadi gelişmeden en çok yararlanan toplumsal sınıf ve tabakalar hangileridir? Plânlama Komisyonu'nun tahminlerine göre, 1951 ile 1965 yılları arasında milli gelirdeki artış % 60'i geçmiştir. Ama gerek Parlâmentoda gerek demokratik basında yıllardan beri yükselen sesler, iktidar partisine şu soruyu soruyor: Milli gelirdeki artış nereye gidiyor, kimlere yarıyor? Başbakan Jawaharlar Nehru da bu soruyu soranlardandı. Hattâ 1960'da bu sorunu bütün ayrıntılarıyla inceliyecek bir komitenin kurulmasını Parlâmentoya teklif eden Nehru idi.

1960 Kasımında, tanınmış iktisatçılardan Kalküta Merkez İstatistik Enstitüsü Müdürü profesör Prasanta Mahalanobis'in başkanlığında, milli gelirin dağıtımını incelemekle görevlendirilen bir Komite kuruldu. Üç yıl geçtikten sonra ancak Komite Şubat 1964'te raporunun ilk kısmını yayın-

ladı. Bu raporda belirtildiğine göre, Hindistan toplumunun en yoksul tabakalarına (yani nüfusun % 20'sine) milli gelirin % 8'i düşmektedir. Oysa en varlıklı tabakalara (nüfusun % 5'ine) düşen milli gelir payı % 20'dir. Bununla beraber, yine bu raporda belirtildiğine göre, 1950-51 ile 1960-61 yılları arasında, ücret indeksi fabrika işçileri için 108'den 143,5'e; demir-çelik işçileri için de 105,4'ten 195,7'ye yükselmiştir. Ama iktidarda bulunan Kongre Partisinin dergisi *Economic Review*'da belirtildiği gibi, hızla gelişen enflasyon, ücretlerdeki artışı sonuçsuz bıraktı; itibari ücretteki artışa rağmen, fabrika işçilerinin gerçek ücreti bu iki Beş Yıllık Plân döneminde (1952-1961) azalmıştır. Plânlama Merkez Komisyonuna bağlı İş ve İş Bulma Dairesinin geçenlerde yayınladığı rapor, Hindistan işçilerinin gerçek ücretlerinde 10 yıldan bu yana herhangi bir artış olmadığını belirtiyordu. 30 Haziran 1966 tarihinde fiatlarda % 80 lik bir artış görüldüğünü unutmıyalım.

Çalışan nüfusun aşağı yukarı beşte birini teşkil eden 31,5 milyon tarım işçisine gelince: Mahalanobis Komisyonunun hesaplarına göre, bu unsurların gelirinde en ufak artış görülmemiştir. Geçenlerde açıklanan bir raporda, Merkez Plânlama Komisyonu üyelerinden profesör Rao, iktisadi alanda gerçekleşen ilerlemeye rağmen, birçok Hindistanlının «yoksulluk duvarı» nı aşamadığını; köylerdeki hayat şartlarının, gelişmiş bir ülkedeki asgari seviyeden çok daha aşağı bulunduğunu belirtmiştir. Tahminlere göre, 355 milyonluk köy nüfusunun 71 milyonu bu durumda bulunmaktadır.

Emekçilerin içinde bulunduğu çetin şartları bir kat daha ağırlaştıran etkenlerden biri de, tamamiyle veya kısmen işsizlik çeken kitlelerin varlığıdır. Ocak 1965 de eski Çalışma Bakanı (Bugün Sanayi Bakanı) D. Sanjivaya işsizliğin durmadan arttığını söyledi. Bakanın verdiği sayılara göre, 1965 yılında 8 milyon insan tamamiyle işsizdi; kısmen işsiz olanların sayısı da 15-18 milyonu buluyordu. Ama 1966 yılının ortalarında, tamamiyle işsiz olanların sayısı 12 milyona varıyordu.

Mahalanobis Komitesinin raporunu yorumlayan iktisatçı S. D. Wadhwa'nın açıkladığına göre, iktisadi gelişimden yararlananlar bugün işverenler, işletme sahipleri ve mali sermayeyi temsil edenlerdir. Toplumsal işsizlikler ise olduğu gibi devam ediyor. Mahalanobis Komitesinin bu konuda vardığı sonuçları, Reserve Bank of India'nın verdiği ve gelirlerin dağıtımıyla ilgili bilgiler doğrulamaktadır.

*Gelirlerin dağıtımı
(yüzde olarak)*

	1953-1957	1960-1961
en yüksek gelirli kesim nüfusun % 10'u	28	37
nüfusun % 50'i	52	48
en düşük gelirli kesim nüfusun % 40'i	20	13
buna dahil olan en fakir kesimler nüfusun % 10'u	3	2

Sol muhalefetin kanaatine göre, toplumsal eşitsizlikleri keskinleştiren başlıca etken, Kongre Partisi yöneticilerinin Hindistanda «sosyalist tipte bir toplum», sonradan da «demokratik bir sosyalizm» kurmak istediklerini iddia ettikleri halde, varlıklı sınıfların imtiyazlarına son verecek, durumlarını biraz olsun sarsacak toplumsal ve iktisadi dönüşümlere girişmemiş olmalarıdır. İktidar partisinin bazı ideologları, Milli Kongrenin zenginlere «manevi baskı» yaparak, toplumsal eşitsizliklere son vermeye çalıştığını iddia ediyor, hükümetin politikasını haklı göstermeye çabalıyorlar.

Birkaç yıldan beri, toplumsal eşitsizliklere son verecek, bu amaca göre ayarlanmış bir vergi sistemi lâfı çok ediliyor. Oysa tecrübelerden anlaşıldığı gibi, bu vergi sistemi gelirlerin eşitsiz dağıtımına hiç bir çare bulamadı. Resmi istatistikler de bunu ispatlıyor: 1951 ve 1965 yılları arasında gelir vergisi üç kat arttı. Ama daha çok emekçilere yükletilen dolaylı vergiler 10 kat artmıştır.

Hiç şüphesiz, Hindistan gibi, nüfusunun dörtte üçü tarımla uğraştığı bir ülkede, toprak mülkiyeti ülkenin hayatında ve toplumsal ilişkilerde fevkalâde önemli bir etken haline geliyor. İktidara geldiği zaman, Kongre Partisi, «toprak, toprakta çalışanlarıdır» şiarını gerçekleştirecek bir toprak reformunun zorunluluğunu kabuletmişti. Gerçekte de 1947'den bu yana köylerde değişiklikler meydana geldi. Feodal toprak mülkiyeti (zemindarlar) kaldırıldı. Eskiden ortakçılık edenler, işledikleri toprağı satın alıp toprak sahibi haline gelebildiler. Toprak mülkiyetiyle ilgili kanunlara göre, bir kişinin mülkiyetinde bulunabilen azami bir miktar tespit edilecek, derebeylerden alınan topraklar köylülere dağıtılacaktı. Ama gerçekte, bu kanunlar işe yaramadı. Birçok toprak sahibi, çeşitli hilelere başvurarak, muazzam malikanelerini olduğu gibi ellerinde tutabildi. Milyonlarca köylü hâlâ topraksızdır, yahut da yeteri kadar toprağı yoktur. Halk Meclisinin 1965 sonlarında yayınladığı bir rapora göre, köy nüfusunun % 20'si topraksızdır. Oysa tarımda kullanılan toprakların % 40'i derebeylerin ve varlıklı köylülerin (yani köylerde yaşayan nüfusun % 5'i) elindedir. Devlet, fakir köylünün parasıyla eski derebeylerine ve büyüktoprak sahiplerine çok büyük maaşlar ve tazminatlar ödüyor. Ocak 1965'te toplanan iktidar partisi Kongresinde, partinin Çalışma Komitesi üyelerinden Jagjiwan Ram, toprak reformunun sadece zenginlere yaradığını söyledi.

Toprak reformu eksik ve cesaretsiz olduğu için, köylerdeki üretici güçlerin hayatında hiç bir değişiklik olmadı. Sefaletin yükü altında ezilen, tüccar, tefeci, toprak sahibi tarafından sömürülen Hindistan köylüsü, tarım üretimini arttırmak isteğini duyamıyor, bu imkânı bulamıyor. Ülkemiz buğday ithal etmek zorunda kalıyor. Oysa bu ithalata ayrılan muazzam paralar, iktisadi gelişime ayrılabilir. Ağustos 1947 ile Ekim 1965 arasında, Hindistan 63,6 milyon ton tahıl ithal etmiştir. Bu da 26,3 milyar ruپیe mal olmuştur. 1966 da Hindistan 10 milyon tondan fazla buğday ithal edecektir.

Kongre Partisinin tarım politikası – bazı liderlerin sübjektif isteklerine ve bazan oldukça kesin açıklamalarına rağmen – bugüne kadar, büyük toprak sahiplerinin feodal hâkimiyetini sınırlandırmak; toprakların bir kısmını orta köylülere dağıtmak; tarımda devam eden kapitalizm öncesi işletme kalıntılarına son verip köylerde bazı kapitalist şekillerin gelişimini sağlamakla yetinmiş, başka amaç gütmemiştir.

II

Mahalanobis raporunda belirtilen, milli gelirin dağıtımıyla ilgili büyük eşitsizlikler, bu raporun yayınlanmasından önce biliniyordu. Ama bu dağıtım ve eksik bilgilerin doğruluğu inkâr ediliyordu. Oysa bugün artık bunlar resmen kabul edilmektedir. Kongre Partisinin programına, «demokratik bir sosyalizm» kurma isteğine samimiyetle inanan birçok partili, rapor açıklandıktan sonra, Parti yöneticilerinin, tekellerin her alana yayılmasına engel olacak, emekçilerin şartlarına çare bulacak tedbirler alacaklarını umdular. Ama hiç bir şey yapılmadı. Partinin bazı liderleri, kütlelerden ellerindeki ile yetinmelerini; «ülkenin hızla gelişmesini kolaylaştırmak için» «yersiz» ve «aşırı» isteklerde bulunmamalarını istemektedirler. Bunların arasında Sosyalist Halk Partisinin eski lideri, Asoka Mehta da bulunuyor. Bugün Plânlama Bakanı olan Mehta, Jaypur üniversitesinde yaptığı bir konuşmada, Partinin bu konudaki görüşlerini açıkladı: İktisadi gelişimin bugünkü şartları içinde, halk tüketimini «aşırı» bir şekilde arttırmayı düşünmemelidir. Hayat seviyesini yükseltmeye çalışmak, iktisadi kalkınmayı tehlikeye sokmak demektir. Bugünkü dönemde amaç, bir yandan «çabaları arttırmak», öte yandan «daha az tüketim malı kullanmak» olmalıdır... Mahta'nın tahminlerine göre, bu dönem 15–20 yıl sürecektir. İktidar partisinin diğer liderleri de bu kanaata katılmaktadır; gelişme plânlarına gereken yatırımların sağlanabilmesi için emekçiler kemerleri sıkmak zorundadır.

Bu görüş nazari bir temel de aranılmaktadır. Asoka Mehta'nın ileri sürdüğü kanıt da şu: Batıda da kapitalizm yeni gelişmeye başladığı dönemde durum, Hindistanın bugünkü durumundan daha parlak değildi. Başka bir deyimle, Asoka Mehta'ya göre, Hindistan emekçi kitleleri, bugünkü tarihsel şartlar içinde, kapitalist gelişmenin doğurduğu en korkunç devirleri yaşamak zorundadır.

Mehta maaşının bir kısmını Devlete bağışlamaya hazır olduğunu söyledi, ve vatandaşlarını aynı şekilde davranmaya çağırdı. Oysa, bilindiği gibi, bu gibi çağrıların gerçeklerle ilgisi yoktur. Zengin sınıflar, yıllardır, Gandhi döneminden beri tekrarlanan bu çağrılara kulak asmıyor. Bunu, yukarıda verdiğimiz, milli gelirin dağıtımıyla ilgili resmi istatistiklerden, sermayenin belli ellerde toplandığını meydana vuran daha başka sayılardan anlamak kolaydır. Kamu oyunun baskısı karşısında, hükümet, 1964 yılında, tekellerin gelişme eğilimini inceleyecek bir komisyon kurdu. Bu

komisyonun geçenlerde açıkladığı rapora göre, 1947 ile 1964 yılları arasında anonim şirketlerin efektif sermayesi üç kat artarak 4,8 milyar rupiden 14,6 milyara yükselmiştir. Bu artışa paralel olarak, tekeller bir kat daha güçlendi, sermayenin merkezleşmesi ve belirli ellerde toplanması süreci hızlandı. 1964 yılının başlarında 75 iş grubunun efektif sermayesi, Hindistanda bulunan 25.000 özel şirketin elindeki sermayenin yarısına yaklaşıyordu. Bankalarda da sermaye belli ellerde toplanmaktadır: 1963 de çok kuvvetli tekellerin kontrolünde bulunan 5 büyük bankanın kasalarında 3,7 milyar rupi (başka bir deyimle bütün banka sermayesinin % 40'i) bulunuyordu. Komisyon raporunda belirtildiği gibi, iktisadi gücün belli ellerde toplanması, kitlelerin büyük iş çevrelerine karşı duyduğu düşmanlığı arttırmıştır. Bu düşmanlığın temelinde, büyük sermayenin demokratik müesseselerin işlemesine engel olduğu, siyasi hayatı olumsuz yönden etkilediği kanaati bulunuyor.

III

Hindistandaki sağcı güçler, yabancı sermayeye karşı izlenen politikanın gözden geçirilmesini ısrarla istiyor. Bu güçlerin desteğinden yararlanan Batılı tekeller, ülkenin içinde bulunduğu güçlüklerden – özellikle büyük kamu işlerine ayrılacak dövizin bulunmamasından – faydalanarak, Hindistan ekonomisine gittikçe sokulmaktadır. Bağımsızlığa kavuştuğumuz günden bu yana, Hindistanda yatırılan özel yabancı sermayenin tutarı 1948 de 2.558 milyon rupiden, 1965 de 7-7,5 milyara yükselmiştir.

Bu son yıllarda, yabancı ve yerli özel sermayeler arasında işbirliği artmıştır. Hindistan basınının verdiği bilgiye göre, 1965 yılı ortalarında iki sermaye arasında 1.495 anlaşma aktedilmişti.

Hiç şüphesiz, bugün büyük yerli sermaye ile yabancı tekeller arasında, hiç bir çelişmenin bulunmadığını iddia edemeyiz. Yerli büyük burjuvazinin içinde, yabancı sermaye ile işbirliği yürüttükleri halde, yabancı tekellerin amansız rekabetinden zarar gören iş adamları veya çevreleri bulunuyor. Büyük yerli şirketlerin, bir iş sektöründe yabancı tekellerle işbirliği yaptığı, ama başka bir sektörde bunlara karşı savaştığı çok oluyor.

Bununla beraber, hiç mübalağa etmeden şunu söyleyebiliriz: keskinleşen toplumsal çelişmelerin ve Hindistanın seçeceği gelişme yolunu tespit için yürütülen savaşın etkisiyle, büyük burjuvazinin özel yabancı sermayeye karşı takındığı tutum belirli bir şekilde değişmektedir. Bugün büyük yerli burjuvaziye temsil edenler, özel yabancı sermayenin Hindistan ekonomisine sızmasına karşı savaşıyor, aksine bu sızıyı kolaylaştırmaya bakıyor. Yerli tekellerin buradaki maksadı, toplumsal hayatın her alanında, kendi durumlarını olduğu gibi, bütün sömürücü sınıfların da durumunu kuvvetlendirmek, kapitalist-olmayan bir gelişmeye yol açacak şartların belirmesini engellemektir.

Batılı tekeller de – özellikle Nehru öldükten sonra – Hindistan ekono-

misine baskılarını arttırdılar. Bu tekellerin amacı, kendilerine kâr sağlamaktan başka, Hindistanda oluşan toplumsal ve iktisadi süreçlere tesir ederek, ülkemizi kapitalist sistemin yörüngesinde tutmaktır.

Eylül 1965 de Hindistan-Pakistan çatışması sıralarında, Amerika ile Hindistana Yardım Birliğine üye olan diğer ülkelerin çoğu, bize yaptıkları yardımı kestiler. Gösterilen sebep, Hindistanı daha ılımlı bir politikaya zorlamaktır. Ama gerçek neden, çok daha önemli idi: İktisadi zorluklarımızı arttırarak, Hindistandan yeni tavizler koparmak, yabancı ve yerli özel sermayenin durumunu kuvvetlendirmek, Batılı devletlerin, özellikle Amerikanın Hindistan üzerindeki etkilerini arttırmaktır.

O tarihten sonraki bütün olaylar, güdülen amacı daha açıklıkla belirtti. Son günlerde, Amerikan hükümeti Hindistana iktisadi yardımda bulunmaya hazır olduğunu açıkladı; ama bu yardım için çok daha ağır şartlar koşmakta, millileştirmelere, «sosyal karışıklıklara» karşı çeşitli garantiler istemektedir.

Amaçlarını gerçekleştirmek için, Batılı devletler Hindistan devletinin iç işlerine günden güne daha açıkca karışıyor. Bu alanda büyük faaliyetler yürüten Amerika, – *Hindustan Times* gazetesinde çıkan bir habere göre – bugün ülkemizdeki paranın yarısını dilediği gibi kullanacak durumdadır. Amerikan tarım artıklarının Hindistan pazarlarında satışı, Amerikaya milyarlar sağlamaktadır. Amerikan elçiliği bu parayı, Hindistanın milli menfaatlerini hesaba katmadan, dileğince sarfediyor. Merkez Plânlama Komisyonu üyesi profesör Rao'nun belirttiği gibi, «yabancı bir devlet» (profesör Amerikayı kast ediyor) bugün Hindistan parasiyle oynuyarak, ülkemizin iç işlerine çok olumsuz etkiler yapabilecek durumdadır.

Batılı ve özellikle Amerikan tekelleri, Hindistan hükümetine işleri nasıl yürüteceğini öğretmeye kalkışıyor. Şubat 1965'te Yeni-Delhi'de toplanan Milletlerarası Ticaret Odaları XX. Kongresinde, batılı ülkelerin büyük sermayesini temsil edenler, Hindistan gibi gelişme yoluna yeni girmiş ülkelere şu öğütleri tekrar edip durdular: Özel sektör genişletilmelidir; fazla bir kontrole tabi tutulmamalıdır; faaliyeti hiç bir şekilde sınırlandırılmamalıdır; iş çevrelerine, ticaret ve sanayi gelişimi konusunda izlenecek politikanın tespitine katılma hakkı verilmelidir; kamu sektörü, özel teşebbüsün ilgisini çekmeyen iktisadi alanlardan başka alanda faaliyet yürütmemelidir; yabancı yatırımları isteklendirecek bir hava yaratılmalıdır, vb.

IV

1965 yılında Kongre Partisi «sosyalist tipte bir toplum» kurma isteğini açıkladığı zaman, programının karma bir ekonomi temeline dayanacağını da söylemişti. Başka bir deyimle, iki sektör – kamu sektörüyle özel sektör – yan yana faaliyet yürütecekti. Kamu sektörü yavaş yavaş özel sektörün yerine geçecek, iktisadın bütün kilit noktalarını eline geçirecekti. Ama son yıllardaki olaylar bize kamu sektörünün – gelişmekle beraber –

Hindistan iktisadında başlıca etken haline gelmediğini gösterdi. Emekçi halk tabakaları kamu sektöründe mevcut çok büyük kalkınma imkânları konkre bir şekil alamamaktadır.

Gelişme yoluna girmiş diğer ülkelerde olduğu gibi, Hindistanda da, kamu sektörünün genişlemesi ve kuvvetlenmesi milli ekonomiyi daha sağlam bir hale getiren objektif etkenlerden biridir. Sanayileşmenin ve iktisadi bağımsızlığın temelini teşkil eden ağır endüstrinin birkaç kolu, kamu sektörü çerçevesi içinde kuruldu ve gelişti. Ama Hindistanda kamu sektörü, köklü sosyal dönüşümleri gerçekleştirecek bir araç haline gelemedi. Oysa bazı politikacılar bu sektörü sosyalizmle bir tutuyorlar. Bununla beraber, iktidar partisinin resmi yayınlarında, kamu sektörü konusunda bazı objektif yazılar çıkmaktadır. Örneğin, *Economic Review* dergisinde profesör Rao şunları yazmaktadır: «Hindistanda, kamu sektörünün gelişmesi konusunda, anlaşmazlıklar çoktur. Örneğin, bazıları bu gelişmeye sosyalist tipte bir toplumun gelişimi diye bakıyor, ve bu sonuçtan sevinmiyor; bazıları ise, bu gelişmeyi, özel sektöre büyük zararlar veriyor diye yeriyorlar... Oysa bu iki görüş de hatalıdır. Kamu sektörünün gelişmesi otomatik olarak özel teşebbüsü tehdit etmediği gibi, sosyalist bir toplumun amaçlarını da gerçekleştiremez...»

Büyük sermayenin avukatlığını yapanlar, sözde kamu sektörünün etkilerini arttırmak, bürokrasiye engel olmak için, kamu ve özel sektörlerinin «karışması»nı istiyorlar. Bu görüş kamu sektörünün sorumluluğunu taşıyanlar arasında da yayılmaktadır.

Tekelci sermayenin kontrolünde bulunan büyük gazeteler, kamu sektörünün itibarını düşürmek için geniş bir kampanyaya girişti. Halkı, kamu sektörünün kalkınmayı kösteklediğini, özel teşebbüse sınırsız bir hareket özgürlüğü tanınmasıyla ancak durumun düzelebileceğine inandırmak istiyorlar.

V

Kongre Partisinin ileri gelenleri arasında bile, bazı gerçekleri kabul edenler bulunuyor. Örneğin, bu şahsiyetler iktisadi kalkınma tempolarını hızlandırmak için, Partinin iktidara gelirken bulunduğu vaatleri yerine getirmek zorunda olduğunu; ancak nüfusun en geniş tabakaları elde edilecek sonuçlara katıldığı zaman bu kalkınma tempolarının Hindistanın ihtiyaçlarına ve imkânlarına uygun düşeceğini söylüyorlar.

Ama sadece çıkarlarını düşünen varlıklı sınıflar, bu gerçekleri kabul etmek istemiyor. İktidar partisinin bazı yöneticileri varlıklı sınıfların imtiyazlarına zarar verebilecek tedbirlere hiç yanaşmıyor, bu gibi tedbirlerin demokrasi prensipleriyle ve «Hindistan Sosyalizmi» ile uyuşamayacak «baskı»lara yol açacağını iddia ediyorlar. Ama o zaman insanın aklına şu soru geliyor: Tutuklanan, muhakemesiz hapislere atılan komünistlere,

sendika yöneticilerine yapılan baskı da «demokrasi prensipleri» ne aykırı değil mi?

Şu noktayı da belirtmeliyiz: İktidar partisinin bazı üyeleri, komünistlere ve genellikle emekçilerin temsilcilerine uygulanan yıldırma ve baskı tedbirlerini şiddetle protesto ediyorlar. Örneğin Parlâmento üyelerinden Hadilkar, komünist milletvekillerinin hapse atılmasını şiddetle tenkid etti: İktidar partisi yöneticilerine şıyasî düşmanlarına karşı polis metotlarının vazgeçip, ideolojik ve politik yollarla savaşmalarını tavsiye etti.

Bazılarına göre Hindistan «demokratik bir sosyalizm», «geniş bir demokrasi» ye yer veren ve herkese eşit olanaklar sağlayan bir sosyalizm kurmaktadır. Ama bu iddialarda bulunanlar şu noktayı unutuyorlar: Gerek yerli, gerek yabancı özel sermayenin hızlı gelişimine paralel olarak, sınıflar arasındaki ayrımlar ve neticede sosyal eşitsizlikler günden güne kesinleşmekte ve artmaktadır; bu şartlar içinde, milyonlarca Hindistanlı için, «demokrasi» ve «herkese eşit olanaklar» gibi lâfların hiçbir anlamı yoktur.

Kongre Partisinin iddialarıyla gerçekte izlediği politika arasında günden güne derinleşen uçurum artık o kadar göze çarpıyor ki, yönetici çevrelerde bile bu gerçeği kabul edenler var. Ocak 1965'te Halk Meclisi başkanı, Hukam Singh'in belirttiği gibi: «Aç bir insan için beş yılda bir oyunu kullanmak ne ifade eder? Bu insan için gerçekten önemli tek şey, en basit hayatı ihtiyaçlarının sağlanmasıdır. Bunu da Anayasa kendisine vaatmiştir. Oysa bağımsızlığa kavuşalı 17 yıl geçtiği halde, bu gerçeği itiraf bile edemedik.»

Geçenlerde yayınlanan «Beş Yıllık plânlardan çıkarılacak bazı sonuçlar» başlıklı raporda, Merkez Plânlama Komisyonu şu sonuca varmaktadır: İktisadî gelişme alanında izlenen politika ile sosyal dönüşümler alanındaki politika çelişmektedir. Raporun belirttiğine göre, plânlarımızda, toplumsal amaçlar çok geniş ve müphem şekilde tanımlanmaktadır, bu amaçların gerçekleşmesi için gereken metotlara başvurulmuyor, zorunlu olan mekanizma harekete geçirilmiyor.

Programların yerine getirilmesini engelleyen etkenlerden biri de, devlet idare mekanizmasında, sömürge döneminden beri, çok az değişiklik yapılmış olmasıdır. *Amrita Bazar Patrika* dergisinde belirtildiği gibi, şartlar değişti, ama devletin bürokratik mekanizması hiç değişmedi. Hiç şüphesiz, bu mekanizmadon, sosyalizmle ilgili iddiaları gerçekleştirmesini bekli-yemeyiz.

Oldukça önemli ikinci etken de şudur: «Demokratik sosyalizm» konusunda, Kongre Partisi yöneticilerinin anlayışları arasında çok büyük farklar vardır. Bazılarına göre, «demokratik sosyalizm» rejiminde, başlıca üretim araçlarının özel mülkiyeti devam edecek, büyük işverenler işçilerinin «vasi»leri yerine gelecektir. Büyük sermayeyi savunanlar bu görüşü yaymaya çalışıyorlar. Başkalarına göre ise, sosyalizmin kurulması çok uzak bir gelecekte ancak gerçekleşebilecektir, neticede ülkenin toplumsal yapı-

sında köklü değişikliklere lüzum yoktur. Bazı yöneticilere göre de, bir sosyalist toplum kurma fikri sadece bir kayaldır. Ama bunlar bu düşüncelerini pek açıklamıyorlar. Bu şartlar içinde, Kongre Partisi Başkanı K. Kamaraç, geçenlerde, sosyalizmle ilgili programın gerçekleştirilmesi için Partinin «sosyal görüşlerine devrimci prensipler sokmak» zorunda olduğunu söyledi.

Ama Partinin programını gerçekleştirme sorumluluğunu taşıyanlar, «görüşlerine devrimci prensipler sokmak» niyetindeler mi acaba? İktidar Partisinin Ocak 1965 Durgapur Kongresinde meydana gelen bir olay bu bakımdan büyük anlam taşıyor: Kongre partisinin sol kanadının örgütü olan ve Partinin sosyalizmle ilgili programının gerçekleşmesini isteyen Sosyalist Eylem Forumu aynı tarihte toplanmaya karar verdi. Oysa parti yöneticileri, Forum'un toplanmasına müsaade etmediler. Bu karar bütün delegeleri hayret içinde bıraktı. Kongrede ise, Partinin sosyalizme taraftar olduğunu iddia ettiği halde, bu amacı gerçekleştirmek için hiç bir şey yapmamasını tenkid eden önergelerden hiçbiri kabul edilmedi.

Partinin Şubat 1966 da Jaypur'da toplanan son kongresinde de aynı metotlar kullanıldı. Bazı delegeler Parti yöneticilerini şiddetle yerdiler. Ama Kongre kararlarında bu tenkitlere yer verilmedi. Daha önce düzenlenen kongre ve konferansların çoğunda olduğu gibi, bu kongrede alınan kararların hepsi çok genel açıklamalar şeklini aldı; bu kararlarda, vaadedilen toplumsal ve ekonomik reformları gerçekleştirmek üzere başvurulacak metotlar, izlenecek yollar konusunda tek lâf edilmiyor.

Ama bu defa, Sosyalist eylem Forum'u toplanabildi. Birçok delegeler Parti yöneticilerinin izlediği politikayı; çeşitli liderlerin demokratik sosyalizm lehine beyanatta bulundukları halde bu vaatlerini gerçekleştirmemelerini, veya gerçekleştirmek istememelerini şiddetle tenkid etti. Forum'da hazırlanan muhtıra, özel bankaların millileştirilmesini ve tahil ticaretinin kontrol altına alınmasını istemektedir. Muhtıradaki yer alan başka bir teklif, tekellerin hizmetinde çalışanların 1967 seçimlerinde aday olarak Kongre Partisinin listelerine alınmamasıdır. Ama Hindistan basınının belirttiği gibi, bu muhtıra iktidar partisinin politikasına hiç etki yapmayacaktır. Bunun başlıca nedeni de şudur: arada sırada kararlar almak üzere toplanan Forum liderleri, parti politikasına tesir edebilecek konkre eylemlere girişmiyorlar.

Emekçilerin haklarını elde etmek üzere yürüttükleri savaşın etkilerini azaltan başlıca nedenler, işçi ve sendika hareketinin bölünmüş hali, din ve kast peşin-hükümleri, ve polis baskısıdır. Son zamanlarda bir greve veya bir gösteriye engel olmak için, hükümet bu hareketleri düzenleyenleri tevkif ettirmekten çekinmiyor.

Hindistandaki çeşitli sol partiler ayrı ayrı hareket ediyor. hattâ bazan aralarında savaşıyor. Hareket birliğine temel olacak, yeni bir politika teklif edecek ortak siyasi bir plâtfomları yoktur. Bu şartlar içinde, sağcı

liderler, dinî veya şovenist teşkilâtlar; çetin hayat şartlarının kitlelerde uyandırdığı hoşnutsuzluktan rahatça faydalanabiliyorlar.

Ama ilerici unsurlar yavaş yavaş şu zorunlulukların bilincine varıyor: Demokratlar ortak düşmana karşı birleşmelidir; önemsiz de olsa, elde edilmiş haklarının geri alınmasına müsaade edilmemelidir; en ufak ilerleme olanağı kaçırılmamalıdır.

Bu şartlar içinde sol partilerde günden güne gürleşen sesler yükseliyor; ortak savaşı yürütebilmek için asgari bir programın tesbiti isteniliyor. Ama son olayların – özellikle sol partilerin temsilcilerini bir araya getiren toplantılar – gösterdiği gibi, ortak bir siyasi platformun tespiti, çok büyük güçlüklerle karşılaşılıyor. Prensip olarak hareket birliğini kabul eden bazı partilerin yöneticileri ortak bir siyasi programın tespitine niyetli görünmüyor.

Hindistan Komünist Partisine göre, böyle bir programın başlıca amaçları, yerli tekellerin faaliyetini sınırlandırmak, kamu sektörünü genişletmek, toprağı bu toprağı işleyenlere verecek bir toprak reformu uygulamak, köylülere krediler ve daha başka yardımlar sağlamak, en mübrem maddelerin (özellikle gıda maddelerinin) dağıtımını bütün ülkede kontrol etmek, anti-demokratik kanunları yürürlükten kaldırmak, yabancı tekel-lerin faaliyetini etkili bir şekilde sınırlandırmak vb. gibi tedbirlerin alınması ve gerçekleştirilmesi olmalıdır.

Hindistan demokratları zorunlu sosyal reformların gerçekleştirilmesini; iktisadın hızla geliştirilmesini; millî gelirdeki dağıtım sisteminin değiştirilmesini; yabancı mülkiyetin, dış ticaretin ve bankaların kontrol altına alınmasını; yerli tekellerin yürüttüğü faaliyet alanının sınırlandırılmasını; köklü bir toprak reformunun gerçekleştirilmesini; eski derebeylerin, mihracelerin, çalışmayan bütün unsurların elinde kalan ve hiçbir işe yaramayan efsanevi servetlerin toplumun yararına kullanılmasını, vb. sağlamak üzere, bütün imkânların seferber edilmesini istiyorlar. Demokratlara göre, iktisadi gelişim plânlarının gerçekleşmesi için gereken sermaye, kitleleri sömürerek, yabancılardan krediler dilenerek değil; yine ülkenin imkânlarından faydalanarak sağlanmalıdır.

Son zamanlarda iktisadi zorlukları son derece arttıran başlıca etkenlerden biri, yönetici çevrelerin ülkenin karşısına çıkan çok çetin gelişme sorunlarını zorunluluk haline gelmiş, halkın yararına yapılacak sosyal reformlara girişmeden çözmek çabasıdır. Büyük anlam taşıyan bir olay da, hükümetin devalüasyon kararının (eskiden 1 dolar 4,76 rupi ediyordu, bugün 7,5 rupi etmektedir) kamu oyunda büyük bir muhalefette karşılaşmış olmasıdır. Bu muhalefette komünistler, sosyalistler, hattâ birçok Kongre partilileri de vardır.

Hükümetin bütün sözcüleri, devalüasyon kararının yerinde alındığını; ihracatı teşvik, Hindistan mallarını dünya piyasası şartlarına uydurmak, ekonomiyi düzeltmek için bu kararın zorunlu olduğunu ispatlamak çabası içindedir. Ama bütün bu iddialar, devalüasyonun gerçek nedenini bilen

bütün Hindistanlıları tatmin etmiyor. Çünkü, bilindiği gibi, Hindistanın, bugünkü iktisadi güçlüklerini çözümlmeye yardım edeceğini vaadeden Amerika ile Dünya Kalkınma Bankası, Amerikan – ve genellikle Batı – sermayesinin milli ekonomimize daha kolay sızmasını kolaylaştıracak şartlar yaratmak; böylelikle iktisadi gelişmenin yöneline ve niteliğine tesir etmek istiyor.

Hindistanın ilerici ve demokratik güçleri İtalyan ve genellikle yabancı tekellere sağlanan imtiyazları protesto etmekle yetinmiyor; halk lehine köklü sosyal dönüşümlerin gerçekleştirilmesini; özellikle Kongre partisinin beyanatlarında tekrar edilen ileri ve reformcu vaatlerinin yerine getirilmesini istiyorlar. Demokratik ve ilerici güçler; tekeli sermayenin, ülkenin üzerindeki etkilerini arttırmak, varlıklı sınıfların, iktisadi güçlükleri emekçi kütlelerin zararına çözümlemek çabalarına karşı savaşıyorlar. Hindistan demokratik güçleri prensip olarak yabancı sermayeye düşman değildir, ama milli çıkarların bu sermayeden zarar görmemesini şart koşuyorlar. Onlara göre, yabancı yardım, iç kaynak ve imkânları seferber etmek üzere sarfedilecek çabaları desteklemelidir.

En hayati menfaatlerini savunmak üzere yürüttükleri ve günden güne genişleyen hareketlerin, günden güne şiddetlenen savaşların etkisiyle, emekçi kitleleri ortak hareketler yürütmek zorunluluğunu bilinçle anlamaya başladılar. Birkaç eyalette son zamanlarda sol partiler arasında hareket birliği belli bir ölçüde gerçekleşebildi. Ama Hindistan Komünist Partisi Milli Konseyinin Haziran 1966 da yayınladığı bildiride belirtildiği gibi; «Bugüne kadar gerçekleştirilebilen hareket birliği, daha çok iktisadi sorunlarla ilgilidir. Oysa en önemli siyasi sorunlarda anlaşmazlıklar ve ayrılıklar devam ediyor. Sollarda ve demokratlarda görülen bu güçsüzlükten, bu siyasi karışıklıktan faydalanan emperyalistlerle gerici güçler, saldırılarını şiddetlendirebiliyorlar.»

Sol partiler, gelecek genel seçimlerde hareket birliğine varmak üzere, çeşitli teşebbüslere geçti. Temmuz sonlarında, sol muhalefete dahil 9 parti, önümüzdeki seçimlerde aralarında mücadele etmemeyi – prensip olarak – kabul etmiş; seçim kampanyalarını beraber yürütmek, işbirliği yapılabilecek seçim bölgelerinde adaylarını karşılıklı desteklemek üzere bir anlaşmaya varmışlardır. Ama bu partiler ortak bir siyasi platform tespit edemediler, her parti seçmenlerin karşısına yine kendi programı ile çıkacaktır. Bu anlaşmayı imza eden partiler şunlardır: Hindistan Komünist Partisi; Birleşik Sosyalist partisi; Paralel Komünist Partisi; Devrimci Sosyalist partisi; İlerici Parti, Mahagujarat Janat Parishad Partisi; İşçi-Köylü Partisi; Sosyalist Birlik Merkezi ve Eharatiye Samajwadi Parishad Partisi.

Gerici partiler de bu seçimlerde birleşmeye, çabalarını tek elden yönetmeye çalışıyorlar. İktisadi ve siyasi durumu doğrudan doğruya etkileyebilmek için, yasacı organlarda bulunan temsilcilerinin sayısını mümkün

olduğu kadar arttırmaya bakacaklardır. Bu partiler bu amaçlarına varmak üzere her yola başvuruyorlar, en korkunç oyunlardan çekinmiyorlar. Bazıları sol partilerin yüzüne bile gülüyor.

VI

İktisadi gerikalmışlığa karşı savaş yürütebilmek, ülkenin sanayileşmesini gerçekleştirmek için halkın çoğunluğuna hizmet edecek köklü dönüşümlerin zorunluluğunu ileri sürenlerle; yerli ve yabancı tekellere her türlü özgürlüğü tanımak isteyenler arasındaki çatışma çok şiddetlidir. Hiç şüphesiz, tekeller, kapitalist ekonomiyi hızla «geliştirebilir», ama bunu yaparken de kitleleri bir kat daha sömürür.

İlerici güçler – bunların arasında iktidar partisinin bazı temsilcileri de bulunmaktadır – yerli ve yabancı tekellerin kuvvetlenmesine karşı savaşıyorlar; iktisadi gelişimi hızlandırmak ve kitlelerin hayat seviyesini yükseltmek için, milli kaynakların seferber edilmesini istiyorlar. Örneğin, Ocak sonlarında, Kongre Partisi başkanı K. Kamaraç, iktisadi hâkimiyetin birkaç elde toplanmasına engel olmak, derebeylik kalıntılarını yok etmek ve köylerde köklü reformlar gerçekleştirmek üzere, enerjik tedbirlerin alınmasını istedi.

Hindistan demokratları için, ülkenin karşısına çıkan büyük güçlülere tek çare, köklü iktisadi ve toplumsal dönüşümlerin gerçekleşmesini sağlayacak, böylelikle sanayide ve tarımdaki üretici güçleri özgürlüğe kavuşturacak, iktisadi gelişimi hızlandıracak ve kitlelerin yaşama düzeyini yükseltecek bir yoldur. Demokratik güçler, tekelci çevrelere günden güne artan bir güc sağlayan kapitalist evrime karşı savaşıyorlar; büyük toprak sahipleriyle yarı-feodal unsurlarla birleşen, yabancı tekelci sermayenin yardımıyla faydalanan tekelci grupların Hindistanın bağımsız ve demokratik gelişimi için günden güne artan bir tehlike teşkil ettiğini belirtiyorlar.

Hindistan toplumunun kapitalist-aleyhtarı ve demokratik güçleri, ülkeyi ilerici ve demokratik gelişme yolunda ilerletebilecek köklü reformların ivediliğini bilinçle anlıyorlar. Ama bu güçlerin, ülkenin iktisadi, siyasi ve toplumsal evriminde önemli bir etken haline gelmesi; bu evrimi halkın yararına yönetebilmesi için, aralarındaki bölünmelere, dağınık hallerine son vermek bir zorunluluktur. Hindistan halkının çok büyük çoğunluğu, eşitliğe, sosyal adalete susamıştır. Bu halkın şanlı demokratik gelenekleri vardır. Bu şartlar içinde, bu halkın, yabancı ve yerli gerici güçlerle başa çıkacağına, ülkeye, yüksek milli menfaatlere uygun düşecek, çok büyük çoğunluğun çıkarlarına hizmet edecek bir gelişim sağlayabileceğine inanıyoruz.

Yurtseverlik, milli menfaatler, enternasyonalizm

Zoltan Komoçin

I

Macaristanda temelleri atılmış olan sosyalizmin tamamlanmasına çalışılmaktadır. Bu temel üzerinde bizim sosyalist yurtseverliğimizin işlemi ve ana çizgileri biçimlenmekte, gerçek milli çıkarlarımız belirlenmektedir. Bizim milli duygularımız ve milli gururumuz, memleketimizde son yirmi yıl içinde gerçekleştirilen köklü sosyal-ekonomik dönüşümlerle, kültür devrimi ve başarılarıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Bunun yanı sıra, tarihimizin ilerici ve devrimci gelenekleri, halkımızın büyük evlâtlarının, milli kahramanlarımızın örnek alınmaya değer hayat ve eylemleri de bizim sosyalist yurtseverliğimizin kaynaklarıdır.

Sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi ve yeni toplumun temellerinin atılmasıyla bağlı olarak milli duygular ve yurtseverlik bilinci de değişikliğe uğramakta ve bunlar birbirini etkilemektedir. Eski Macaristanda ezgiye uğrayan ve sömürülen milyonlarca emekçi, şu geçen yirmi yıl içinde bu memleketin gerçek sahipleri, kültürlerini ve duygularını durmadan zenginleştiren bilinçli evlâtları olmuşlardır. Büyük yurtseverlik eylemleri daima gerici sınıflara karşı halkın hayatını iyileştirme mücadelesi ile bağlı olagelmıştır. Proletarya diktatörlüğü kurulmasının bu ruhtaki anlamı da, bu tarihsel mücadelenin başarıyla sonuçlanması ve emekçilerin, yani yurdun bütün başarılarını ve maddi-mânevi eserlerini elleriyle yaratan, fakat evvelce bu kazançlardan faydalanma olanaklarından yoksun bırakılanların, artık sosyalist toplumumuzun gelişmesiyle ilgili bütün eylemleri ve sonuçlarını kendi başarıları olarak benimsemeleridir.

Macar komünistleri, memleketin gerçek yurtseverleri olarak, Macaristan işçi sınıfının iktidara gelmiş olmasıyla ve halkımızın asıl şimdi – geçmiş-tekiyle kıyaslanamayacak kadar – daha iyi ve daha kültürlü yaşama şartlarına kavuşmasıyla öğünmektedirler. Memleketimizde sosyalist toplumun kurulmasıyla beraber, emekçi sınıflar da değişmekte, yeni, sosyalist sınıflar haline gelmektedir. Bu bizim milli bilincimizin sağlamlaşmasına etki

yapan bir gerçektir. Bir zamanlar ezgi altında inliyen, sömürülen, kovuşturulan proletarya, artık bilinçli, örgütlü ve yönetme yeteneğine sahip egemen sınıf haline gelmiştir. Vaktiyle sürekli bir yoksulluk içinde bunalan ve iç çelişmeler içinde bocalıyan, parça-buçuk toprakta didinen köylülüğün yerini, bugün politik bir bütün teşkil eden, kültürü durmadan gelişen sosyalist köylü sınıfı almıştır. İşçiler ve köylüler, kendilerini yalnız yeniden yaratıcısına kaldırmakla kalmadılar, kendi aydınlarından bir kadro da yetiştirdiler. Ve bu kadro çevresinde eski aydınlar gitgid daha çok toplulaşmaya başladılar.

Sosyalizm kuruluşunu tamamlama döneminde, önümüzdeki ödevleri başarabilmemiz için bilinçli bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Şüphesiz ki, işini dürüstlükle yapan yurttaş, bununla sosyalizmin üretim güçlerini arttırmaya – kendisi henüz apolitik olsa bile – bir katkıda bulunmaktadır. Biz böyle çalışmayı da yurtseverlik olarak değerlendiririz. Fakat böylesi henüz sosyalist yurtseverlik değildir. Şimdiki dönemde – sınıf mücadelesi ister kendi memleketimizde, ister milletlerarası alanda sözkonusu olsun – sosyalist yurtseverlik artık politik ve ideolojik «yükümden serbestlik»le bağdaşamaz. Ayrı ayrı kişilerin bilincinde sosyalizme karşı münasebet ile millete karşı münasebet hâlâ farklıdır. Böyleleri kendilerini gerçek yurtsever sayarlar. Oysa böyleleri sosyalizm konusunda onun sadece varlığından haberdar olmaktan veya onu pasif olarak kabullenmekten öteye geçmiş değillerdir. Ne var ki, memleketimizin geliştirilmesi sorunları bilinçli bir kabullenmeyi, yani milli hedeflerimize ancak sosyalizmle varabileceğimizin, sosyalizm olmadan milli kalkınmamızı sağlayamayacağımızın kavranmasını gerektirmektedir.

1950 yılları başlangıcında «günlük başarılar» dan hoşnutluğun etkisiyle reel durumu sık sık gözden kaçırdığımız, sosyalist yurtseverliğin ve proleter enternasyonalizminin istemleriyle çelişmeye düştüğümüz bir gerçektir. Biz şimdi iyi olan bir şeyi, başarı ve ileri adım teşkil eden bir şeyi doğal kabul ettiğimiz gibi, hatalar üzerinde, olumsuz belirtiler ve çözülmemiş sorunlar üzerinde ısrarla durmayı da aynı doğallıkla gerekli saymaktayız.

Geçmişin özden yoksun boş heyecanına artık bel bağlamadığımız gibi, hep şüpheli davranıştan da silkinerek önemli ve tarihsel başarılarla gerçekçi bir gözle bakmamız ve aynı zamanda şimdiki eksiklik ve güçlüklerle ciddiyletme eğilmemiz, bunların özüne nüfuz etmemiz gerekmektedir. Yoksa bir işçiye, bir köylüye, bir aydına, bir sanat adamına, bilgine ve hattâ kendi emeği ile yaşıyan bir küçük burjuvaya sevinç ve hoşnutluk verecek olan, onlarda kıvanç duygusu uyandıracak olan, iyi başarılmış bir işin, bütün engellere, bütün güçlüklerle rağmen ilerliyen ve gelişen sosyalist toplumumuzda elde edilen, milletlerarası önemi de olan ciddi başarıların bilincinden başka ne olabilir? Biz reel duruma, gerçeklere dayanarak, yurtseverlik duygusuna ve sosyalist milli bilince cesaretle başvurmaktayız.

Sosyalist yurtseverliğin esas karakter çizgisi, onun, millet ve yurt kaderi ile sosyalizmin kaderini, sosyalist toplum düzenini sağlamlaştırma

ve geliştirme dâvasını ayniyet haline getirmesi, bir tutmasıdır. Sosyalist yurtseverlik, sosyalizm kuruluşuna aktif olarak katılmayı milletin çıkarları için mücadelenin yüksek bir şekli anlamında da kabul etmekle bağlıdır. Bunun en önemli belirtisi de, toplum hayatının her alanında – üretimde, politik, kültürel ve sosyal yaşantıda – sosyalist ödevlerin yerine getirilmesi için halk yığınlarının bilinçli bir eylem göstermeleridir. Yani sosyalist yurtseverlik, insanın politik alanda, ideolojide, mâneviyatında ve duygularında halkın ve milletin gerçek çıkarlarıyla ayniyet haline gelmekle belirleşen tutumu ve hareket hattıdır.

Sosyalizm kuruluşundaki devrimci sonuçlar, işçi egemenliğinin gerçekleştirilmesi, sömürücülüğe son verilmesi, sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması ve kültür devriminde elde edilen önemli başarılar sayesinde yurdumuz esas itibarıyla emekçi halk toplumu haline gelmiştir. Bu ilerleme, kendi toplumumuzda hemen de bütün yurttaşlarımızı kapsıyan bir milli birliği gerçekleştirmek için mücadele etmemizi gerekli ve mümkün kılmaktadır. Sosyalist temel üzerinde doğan milli birlik, tarihimizin yeni çizgisi ve sosyalist yurtseverlikle bilinçlenmenin yeni kaynağı ve etkenidir. Sömürücü sınıf toplumları uzlaşmaz çelişmelerin sancısıyla kıvrınmakta ve bu da gerçek milli birlik olanağını ortadan kaldırmaktadır. Tersine, bizim toplumumuzun tekvücut oluşu ve birliği her yurttaşın bilincini, kendi gücüne güvenini, milletin kuvvetine inancını sağlamlaştırmaktadır.

Milli ıstıraplar, yaşantının dışına itilmişliğin bunalıtıcı ve trajik duygusu, yalnızlık, kimsesizlik bizim geçmiş tarihimiz boyunca yakamızı bırakmamış ve en büyük ozanlarımızı değerli sanat eserleri için esinlemiştir. Buna karşılık bugün halkımızın emekçi devletini, yeni toplumu kurması ve bu yolda önemli başarılar elde etmesiyle yurdumuz milletlerarası alanda tecrit durumundan çıkmış ve bu oluşum sosyalist milli birliğin kaynaklarından birini teşkil etmiştir. Bugün Macaristan Halk Cumhuriyeti sosyalist devletler ailesinin hürmet edilen eşit haklı bir üyesidir ve milletlerarası politik hayatta mütevazı, fakat aktif rol oynayan bir ülkedir.

II

Sömürücülüğe, ezgiye son verilmesi ve uzlaşmaz sınıf çelişmelerinin giderilmesiyle, sosyalist toplumunda artık bir halkın bir değerinin çıkarları zararına ve bunları hiçe sayarak kendi milli çıkarlarını gerçekleştirmesi gibi bir durumun maddi temeli de ortadan kalkmaktadır. Bunun gibi, sosyalizm, başlıbaşına her memleketin içinde milli birliğin yaratılmasını nasıl gerektiriyorsa, aynı zamanda sosyalist memleketler arasında ülkeleri ile çıkarlarını beraberliği bakımından ve milletlerarası ölçüde bir birlik kurulmasını da zorunlu kılmaktadır. Her sosyalist ülkenin milli çıkarları şimdi «birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için» ilkesinin milletlerarası ölçüde uygulanmasını emretmektedir. Ekonomik, politik, kültürel ve bilimsel alanlarda bağlanan ikili ve çok yönlü anlaşmalar işte bu amaca hizmet et-

mektedir. Zaten bu amaca pratik olarak ulaşmaya yardım kaygısıyledir ki, Avrupa sosyalist ülkeleri aralarında Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'ni ve Varşova Anlaşması Teşkilâtı'nı kurmuşlardır. Sosyalist ülkeler arasındaki ikili ve çok yönlü anlaşmalar ve işbirliği, tarihte eşi görülmemiş yeni tip ilişkileri mümkün kılmaktadır. Bu ilişkiler birleştirici bir rol oynamakta ve ayrı ayrı ülkelerin milli ve enternasyonal çıkarlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır. Macaristan Halk Cumhuriyetinin sosyalist ülkeler arasında ikili ve çok yönlü anlaşmalar sistemine katılması bizim milli çıkarlarımıza tamamen uymakta ve aynı zamanda yurtseverlik bilincinin eşsiz bir kaynağını teşkil etmektedir. Macaristan Halk Cumhuriyetinin sosyalist ülkeler ailesine dahil bulunması gerçeği, Macar halkının milli güçlerinin ve yeteneklerinin yükselmesinin garantisidir.

Her sosyalist ülkenin egemenliği, başınabuyruk oluşu ve bağımsızlığı çok önemli bir politik mesele, bir prensip meselesidir. Macar halkı, onun en iyi güçleri 400 yıl boyunca milli bağımsızlık için savaştılar. Türk paşalarına ve beylerine karşı, Avusturya Habsburg Hanedanı'na karşı, Hitlerci Alman faşistlerine karşı çetin savaşlar verdiler. Ve bize pek çok kurban verdiren bu çetin savaşlar nihayet 4 Nisan 1945 tarihinde zaferle sonuçlandı.

Ve işte 21 yıldır halkımız sözün tam anlamıyla hür ve bağımsızdır. Artık bu kazancı tehlikeye düşürebilecek bir kuvvet de yoktur. Bunun garantisi de sosyalist toplumumuzun ekonomik, politik ve askeri gücüdür. Halkımız başınabuyrukluğun ve milli bağımsızlığın büyük değerini iyi bilmektedir.

Egemenlik bir kavram ve eylem olarak zaman ve çevre ile bağıntısız değildir. Kapitalist ülkelere bakarsak, onlarda karşılıklı bağımlılık ve karşılıklı yükümlerle bağlantılar belki de herbirinin egemenliğinden daha güçlüdür. Milletlerarası tekeli kapitalin gücünü-kudretini, özellikle Amerikan emperyalizminin ekonomik, ideolojik ve politik etkisini gözönünde tutarsak, kapitalist ülkelerden hiçbirini tam ve mutlak surette egemen devlet sayamayız.

Sosyalist ülkeler topluluğu ve Varşova Anlaşması Teşkilâtı egemen sosyalist devletler tarafından meydana getirilmiştir. Bu topluluk ve teşkilâtta karşılıklı ilişki ve yükümler sosyalizmi kurmakta olan her egemen ülke için hayati bir zarurettir. Bunların egemenliklerinin savunulması ve sağlamlaştırılması da bir destek olarak ittifak sisteminden yararlanmayı zorunlu kılmakta ve bu da ittifak içinde karşılıklı yükümlerin varlığını gerektirmektedir. Ayrıca, sosyalist ittifak sisteminin varlığı, bu ittifakın dışındaki devletler için de küçümsenemeyecek bir elverişli durum yaratmaktadır.

Partimiz, egemenlik prensipini mutlaklaştırmada kendini gösteren nasyonalist eğilimlere ve sosyalizm şartlarından ayrılma ve tarafsızlık telkin eden görüşün etkilerine karşıdır.

Dünya sosyalist sisteminin ekonomik, sosyal ve askeri gücü milletlerarası barış ve sosyalizm kuvvetleri için muazzam bir dayanaktır. Bu güç,

sosyalist sistem ülkelerinin birliği ile karşılıklı yükümlerin gizlediği olanaklar sayesinde artmaktadır. Sosyalist memleketlerin birliği ve onların karşılıklı yükümlenmeler sistemi sağlamlaştırıldıkça, dünya barış ve sosyalizm cephesi de o nispette sağlamlaşmış, barışın korunmasına ve sosyalizmin zaferine daha büyük bir reellik kazandırılmış olmaktadır. Bunlardan birini veya ötekini zayıflatan bir tutum dünya barış ve sosyalizm cephesine zarar verir.

Bütün bunlar, şüphesiz ki, milletlerarası politik alanda tarafsızların, sosyalist olmıyan ve bloklara girmiyen ülkelerin tercih ettikleri tutumun önemini asla azaltmaz. Ama savaşın esas cephesi kapitalizm ile sosyalizm arasındadır. Zaten çağımızın esas muhtevasını belirliyen de bu birbirine zıt iki dünya sistemi arasındaki mücadeledir. Ve sosyalizmin durmadan sağlamlaşması, ilerilik kuvvetlerinin artması ve emperyalizmin nüfuz alanının gittikçe daha çok sınırlanması bir dünya nükleer harbini bertaraf etme olanağını garantilemektedir. O halde sosyalizm şartlarında ittifak dışı kalmak, bloklara girmemek siyaseti bizim için ne ideolojik, ne politik bakımdan kabul edilir şey değildir.

Biz Macar komünistleri proleter enternasyonalizmi prensiplerine bağlıyız ve «kendi öz gücüne dayanma» görüşünü de tutuyoruz. Tabiidir ki, sosyalizmi kurma yoluna koyulmuş ülkelerin, yeni toplumu, yüksek tipte toplumu kurabilme şartlarını yaratmakta faydalanmak üzere her şeyden önce kendi ekonomik olanaklarını ve toplumsal yedeklerini meydana çıkarıp değerlendirmeleri gerekir.

Fakat hata, kendi gücüne dayanarak kurmanın önem ve olanaklarını mutlaklaştırmada, bu prensipin anti-sovyet ve nasyonalist bir amaca yöneltilmesindedir. Kendi gücüne dayanarak kurma prensipini sosyalist ülkelerin sıkı topluluğunda ve birliğinde gizlenen daha büyük olanakların karşısına koymak çağımız şartları içinde tarihsel tecrübeye ve sağduyuya aykırı düşer. Kendi gücüyle kurma prensipinde tek yönlü ayak diremek, o ülkenin kendi şartlarının elverdiği oranda ulaşılan başarıları milliyetçilik çabasıyla haddinden fazla büyütme demektir. Bu da yığınlara gerçek-dışı bir hayalcilik aşılır. Öte yandan, ortak çabaları, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin yardımlarını küçümsemek anlamına gelir.

Sovyetler Birliğinde sosyalist toplumun gelişmesi artık yarım yüzyıllık çabaların sonucudur. Öteki kardeş ülkeler ise bu yolda yirmi yıldır yürümektedir. Hattâ henüz yirmi yılı doldurmamış olanlar da vardır. Tarihsel açıdan bakarak diyebiliriz ki, insan toplumunu geliştirme uygulaması olarak sosyalizmin ortaya çıkışı pek yakın bir geçmişin olayıdır. Ve esas itibarıyla işte bu yüzdendir ki, sosyalist ülkelerden her birinin ve hepsinin işbirliği yapmaları, aralarında birlik sağlamaları sorununun çözümünde şimdi birçok pratik güçlüklerle karşılaşmaktadır ve herhalde ileride de karşılaşılacaktır. Sosyalizmin şimdiye kadar, çoklukla, en gelişmiş kapita-

list memleketlere kıyasla ekonomik bakımdan geri kalmış ülkelerde zafere ulaşmış olduğunu da unutmamak gerekir. Proleter devriminin zaferinden sonra bu tarihsel geri kalmışlık öyle birdenbire giderilemez. Bu iş ancak sürekli çabalarla ve yüksek gelişme tempolarıyla başarılabilir. Kanaatimizce, sosyalizmi kurmakta olan her ülkenin komünist partisi, hükümeti ve halkının, Marksizm-Leninizm prensiplerine sadakatle çalışmaları, sebat ve sabır göstermeleri lâzımdır. Daha uzağı gören daha dolgun ve sürekli başarıya ancak prensipe dayanan politikayla, sebat ve sabırla ulaşılabilir.

Sosyalist ülkeler arasında farklar vardır. Hattâ bazan çelişmeler de olabilir. Ne var ki, Marksist-Leninist prensiplerin büyük gücü ve önemi, bunların, bize uygulamalarımızda karşılaştığımız güçlükleri yenme ve çelişmeleri giderme olanaklarını vermesindedir. Sosyalist ülkelerin esas çıkarları ve amaçları bir ve aynı olsa da, şu veya bu kardeş ülkelerin kendi milli çıkarlarını savunmaları öteki sosyalist ülkelerin ortak çıkarları ile kısmen ve geçici bir çelişme durumu doğurabilir. Bu takdirde, karşılıklı anlayışla, yardıma koşmayla, çatışmalar bertaraf edilebilir ve çıkarlar arasındaki çelişme giderilebilir. Nihayet en bileşik durumda, çıkarlar arasında çelişmelerin giderilmesi ve gerçek milli çıkarların gerçekleştirilmesi ancak prensiplere sırt çevirmemek, topluluktan kenara çekilmemek, aldatıcı ve geçici faydalara üstünlük tanımamak şartıyla mümkün olabilir. Problemler ne kadar bileşik olursa olsun, bunlar gerçek milli çıkarlara uygunlukla, fakat ancak prensipe dayanan bir politika izlendiği ve bu ânin çıkarları yerine, ileriki daha uzak milli ve enternasyonal çıkarlar gözönünde tutulduğu takdirde çözülebilir.

III

Komünistler proleter enternasyonalisti ve yurtseverdirler. Ancak proleter enternasyonalistleri sebatlı sosyalist yurtsever olabilirler.

1917 yılından beri, sosyalist devrimin ilkinin gerçekleştiren en büyük ve en tecrübeli ülke Sovyetler Birliği ile kardeşçe dayanışma, proleter enternasyonalizminin mihenktaşıdır. Bizim Sovyetler Birliği ile proleter-enternasyonalist birliğimiz, değiştirilmesi olanaksız tarihsel etkenler temeli üzerine, sosyalist devrimin ve çağdaş milletlerarası durumun objektif gerçekleri temeli üzerine kurulmuştur. Sovyetler Birliğinin doğuşu, dünyanın bir yanda sömürücülük toplumu, bir yanda sömürücüsü olmiyan özgür toplum olarak ikiye ayrılmasının başlangıcı olmuştur. Sovyetler Birliği halkları 50 yıl boyunca yalnız sömürücü sınıflar ordularının hücumlarını püs-kürtmekle kalmadılar; büyük kurbanlara malolan mücadeleleri sonucunda, sosyalizmin artık 14 memlekette hayata geçirilmesini sağlayan köklü tarihsel değişikliği, yani en önemli dış şartları da yarattılar. Sovyetler Birliği halkları, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin zaferinden sonra da, sosyalizmin dünya ölçüsünde üstüngelmesi yararına olarak diğer her hangi

bir halktan daha çok kurbanlar vermişlerdir ve vermektedirler. Bu, Sovyetler Birliğinin baki kalacak olan tarihsel hizmetidir.

Milletlerarası emperyalizm, Sovyetler Birliğini baş düşman saymaktadır. En çok Sovyetler Birliğinden korkmakta, çünkü onun şahsında barışın sebatlı bir savunucusu ile karşı karşıya olduğunu gayet iyi bilmektedir. Ve emperyalizmin başlıca amacı, Sovyetler Birliğine darbe indirmektir. Bunu da askeri saldırganlıkla, yürüttüğü «yıpratma» ve milletlerarası komünist hareketindeki tartışmaya müdahale siyasetiyle yapmak istemektedir. Emperyalist düşman, işçi sınıfının, barış, demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm için savaşan halkların en güçlü ve en güvenilir dayanağının Sovyetler Birliği olduğunu da gayet iyi bilmektedir.

Sovyetler Birliği milletlerarası sahneye çıktığından beri, bizim memleketimizdeki milliyetçiliğe bir anti-sovyetizm eşlik etmiştir. Horti'nin faşist rejimi, daha başlangıcından itibaren anti-sovyet bir politika ve propaganda yürütmeye koyulmuştur. Şimdi de emperyalist «yıpratma» taktığının amacı, Macaristanın Sovyetler Birliği ile ilişkilerini bozmak, Sovyetler Birliğine karşı beslenen saygıyı, şükranı ve gerçek kardeşlik duygularını zayıflatmaktır. Anti-sovyet haleti ruhiyenin doğuşu, ilişkilerimizin yapısında öyle bir çatlaktır ki, bunun genişlemesi gitgide daha ciddi ideolojik-politik zararlara yol açma olanakları yaratabilir ve böylelikle Macar halkının milli birliğini de zayıflatır. Bizim Macar-Sovyet dostluğu fikirlerini yayma ve hayata geçirme yönündeki çabalarımızda, Sovyetler Birliğinin ekonomik, sosyal-ekonomik, kültürel ve askeri başarılarını dosdoğru göstermemiz büyük bir rol oynamaktadır.

Sosyalizmi kurma yoluna koyulmuş halklarda milli duygular ve yurtseverlik bilinci kaçınılmaz olarak yenilenmektedir. Sosyalist devrimin tarihsel başarıları, kanuniyete tam bir uygunlukla, halk yığınlarının yurtseverlik bilincinin artması ve daha yüksek bir düzeye ulaşması sonucuna götürmektedir. Fakat eğer milli duyguların kuvvetlenmesi proleter enternasyonalizmi ülküsünün kuvvetlenmesiyle atbaşı gitmiyor ve örülmüyorsa, milliyetçi ve anti-sovyet eğilimler suyüzüne çıkıyorsa çok kötüdür. Milliyetçiliğin ve anti-sovyetizmin bu türlü belirtilerine karşı mücadele vasıtası olarak fikri istikrar düzeyini, siyasi sorumluluk bilgi ve duygusunu yükseltmeye önem vermek gereklidir.

Sovyetler Birliği ile kardeşçe dayanışma yaşadığımız çağın tarihsel bir zarureti ve proleter enternasyonalizminin mihenktasıdır. Bu tez, günümüzde proleter enternasyonalizminin anlam ve istemlerinin genişlemesi gerçeği ile çelişik değildir. Proleter enternasyonalizmi kıstası bugün artık Sovyetler Birliği ile kardeşçe dayanışmanın yanısıra sosyalist ülkeler topluluğu ile dayanışmayı da kapsamaktadır. Bu, milletlerarası komünist hareketinde hâlâ mevcut görüş ayrılıkları ve tartışmaların belki nispeten bastırabileceği, fakat değiştiremeyeceği bir ideolojik-politik ve tarihsel zarurettir.

Daha başlangıcından itibaren, Macar komünistleri olarak bizim de katıldığımız tartışma, anlaşmazlığa düştüğümüz komünist partilerinin yönetimindeki memleketlerin halkları, işçi sınıfı ve komünistleri hakkındaki proleter-enternasyonalist görüşlerimizi ve enternasyonal duygularımızı değiştirmiş değildir, gelecekte de değiştiremeyecektir. Proleter enternasyonalizminin önemi, tarihsel ve geçişli bir olay teşkil eden bu tartışmanın etkisiyle azalamaz. Enternasyonalizm karşısında görüş ayrılıkları geçmişte bağımlı bir rol oynamıştır, gelecekte de böyle bir rol oynayacaktır. Artık Marksist-Leninist partilerin eylemleri, bu anlaşmazlığı proleter enternasyonalizminin üstünde mi, yoksa ona bağımlı mı tuttuklarına bakılarak değerlendirilmeğe başlanmıştır.

Hiçbir komünist partisi, önderlik ettiği üyelerde ve emekçi sınıflarda, mevcut anlaşmazlığın ve tartışmaların proleter enternasyonalizmini gölgelediği tasavvurunun yerleşmesine göz yumamaz. Komünist partilerinin ve bu arada bizim de karşılaştığımız ve karşılaştığımız güçlükler ne olursa olsun, bizce biricik doğru enternasyonalist hareket hattı budur. Ve biz geleceğin bu görüşü doğrulayacağına inanıyoruz.

IV

Partimiz, gerek çoktan düpedüz gerici kesilmiş «geleneksel» Macar milliyetçiliğine, gerekse Batı'dan aktarma yeni biçim milliyetçiliğe ve kozmopolitizme karşı mücadelede büyük bir titizlik göstermektedir. Bu «geleneksel» Macar milliyetçiliğinin özü anti-sovyet haleti ruhiyeden ve komşu halklara karşı nefreti körüklemekle toprak isteklerinden v.s. yoğunlaşmıştır.

Macarlar olarak, bizim milli ve enternasyonal görüşlerimiz açısından önemli olan, İkinci Dünya Savaşından sonra meydana gelen tarihsel durumdur: Macar halkı ve – Avusturya hariç – komşuları sosyalist devrimi yoluna girmişlerdir. O zamandan itibaren halklarımız ve bağımsız devletlerimiz arasındaki karşılıklı ilişkilere dair görüşler, milli mesele de dahil, hep kardeş memleketlerin her birinde başlanmış olan sosyalizm kuruluşuna bağımlı kılınmış ve her problemin çözülmesinde sosyalist kuruluşun geleceği gözönünde tutular olmuştur.

Geçtiğimiz yirmi yılda komşumuz olan sosyalist ülkelerle dostluk, karşılıklı anlayış ve işbirliği ilişkileri kurulmuş ve sağlamlaştırılmıştır. Bu memleketlerin hepsinde milli meselenin Lenin prensipleri uyarınca çözümü için ciddi çabalar gösterilmiştir. Gerçi milli mesele gibi yüzyıllardır süregelen bir problemin kökünden çözülmesi böyle yirmi yılda başarılabilir bir iş değildir. Milliyetçiliğin kalıntıları kolayca sökülüp atılamaz. Biz, Lenin prensiplerini kılavuz edinerek, her şeyden evvel kendi milliyetçiliğimize karşı mücadele yürütmekle milli meseleyi proleter enternasyonalizmi ruhunda kökünden çözmeye çabalamaktayız.

Sosyalist yurtseverliğin ve proleter enternasyonalizminin tam zıddına, memleketimizde faşist ırk teorisinin, anti-semitizmin kalıntıları hâlâ daha

kendini göstermektedir. Aramızda kendi faşist geçmişlerinden hâlâ tamamen kopamamış olan ve hattâ tek-tük de olsa, ters düşüncelerini genç kuşağa da aktaranlar bulunduğu bir gerçektir. Böyle faşist ve anti-semitist davranışlara karşı amansız bir ideolojik ve politik mücadele yürütülmesini ve kesin idari tedbirler alınmasını gerekli görmekteyiz.

Başlıca Batı devletleri politikacıları, diplomatları ve ideologları, sosyalist memleketlerde mevcut milliyetçilik kalıntılarına büyük ümitler bağladıklarını gizlemiyorlar. Emperyalizmin «yıpratma» politikasının hareket noktası, sosyalist memleketlerde göze çarpan milliyetçilik belirtilerini körüklemek ve kuvvetlendirmektir. Bu politikanın ana hatlarından biri, ekonomi bakımından en gelişmiş kapitalist memleketlerin hâlâ sosyalist ülkelerden daha üstün olmasını kendi açılarından propaganda etmek ve bundan yararlanmaktır. Emperyalistlerin bu alanda uyguladıkları baş oyun da, kendi yaşama tarzlarını ve düzeyini alabildiğine çekici gösterecek bir propaganda yürütmek ve bunu yaparken de Batı kapitalist toplumunun yaşama tarzındaki karanlık yönleri utanmadan sükûtla geçiştirmektir.

Emperyalistler, sosyalist ülkeler halklarına, bizim geri kalmışlığımızın geçmişten miras olmadığı, buna sosyalizmin sebep olduğu, kapitalist düzende ise çok daha büyük gelişme olanakları bulunduğu gibi fikirler aşılama çalışmaktadırlar. Onlar bir taşla üç kuş birden vurmak peşindedirler: Birincisi, milli ayrılma ve sosyalist kamptan kopma eğilimlerini canlandırmak. İkincisi, emekçileri kendi memleketlerinde bile sosyalizme karşı fitillemek ve hattâ bunun yanı sıra milli çıkarları tepetakla yorumlamalara da başvurmak. Bu cümleden olarak, bizim, milliyetçiliğin fikri kalıntılarını hâlâ söküp atamadığımızı ve bu meselenin ancak iç veya dış politikayla ilgili sebepler yüzünden durum kötüleştikçe kafamıza dank dediğini yaymak. Üçüncüsü, hayali üstünlüklerini göklere çıkararak, Batı'nın önünde kuşağa kadar kozmopolitçe eğilmeye davet etmek ve bu sözümona üstünlüklerinden sosyalist ülkeler halklarının da – eğer Batı'ya bağlı olsalardı – yararlanabileceklerini ileri sürmek... Ve şüphesiz ki, emperyalistler bu çabaları içinde, sosyalist ülkelerden kopan ve gidip Batı'nın hizmetine girenlerden, bu aradd vatan haini olmuş Macar dönemlerinden de büyük ölçüde yardım görmektedirler.

Emperyalistler, sosyalist ülkelerde kuvvetlenmekte olan sosyalist yurt-severliğin yanı sıra milliyetçiliğin de hâlâ sürdüğünü gözden kaçırmamakta ve buna büyük ümitler bağlamaktadırlar. Düşmanlarımızın bu çabalarının verdiği sonuçları küçümsemek hata olur. Batı radyo istasyonlarından tutun da, dolarla satın alınmış «Hür Avrupa» radyosunun yayınlarına kadar ve daha birçok kanaldan Batı'nın ideolojik-politik etkisi, nasyonalist ve kozmopolit propagandası bizim memleketimize de sızmaktadır. Bu alanda turistik ilişkiler ve resmi temaslar da belirli bir rol oynamaktadır. Biz, emperyalizmin hain tertipleri karşısında, Marksist-Leninist ideolojimize sadık kaldıkça, politikamızın etkinliğinden, Macar halkının milli ve prole-

ter enternasyonalisti bilincinden elbette şüphe etmiyoruz; fakat hayatımızın her alanında ideolojik-politik uyanıklığın daha da artırılması lüzumuna da inanıyoruz.

Macar halkının önünde duran iç ekonomik-sosyal ödevlerden başka, milletlerarası durum ve milletlerarası işçi hareketinin problemleri emekçi halkımızın yurtseverlik ve proleter enternasyonalisti bilincini her zaman-
kinden büyük bir ısrarla yükseltmemizi emretmektedir. Çağımızın yüklediği devrimci ödevleri, ancak bilinçle, yurtseverce, proleter enternasyonalisti ruhuyla ele almakla çözebiliriz. İşte bundan ötürü, bize göre, sosyalizm kuruluşunun en önde gelen ödevlerinden biri, halkımızın kafasında onu geri geri çeken milliyetçilik kalıntısı, ne kadar süprüntü varsa hepsini temizlemek ve onun yurtseverlik duygusunu, proleter enternasyonalisti inancını kuvvetlendirmektir.

Tarihten çıkarılacak dersler

(İspanya Vatandaş Savaşının 30-uncu yıldönümü)

Otuz yıl önce İspanyol halkının, yerli ve milletlerarası gerici güçlere karşı, kahramanca yürüttüğü savaş başlıyordu. Otuz yıl önce İspanya emekçileri Temmuz 1936 faşist ayaklanmasına karşı geliyorlardı. Otuz yıl önce Milletlerarası Tugaylar kuruluyordu, gönüllü Sovyet pilotları ve tankçıları İspanyol toprağına ayak basıyorlardı. Otuz yıl önce, Kasım 1936 da, milletlerarası faşizm, Madrid kapılarında ilk yenilgiye uğruyordu. Bütün ilerici insanlık, bütün dünya devrimcileri ve demokratları, bu ay, bu tarihsel olayların otuzuncu yıldönümünü kutluyorlar.

İspanyol halkının otuz yıl önce yürüttüğü milli ve devrimci savaşın tarihsel anlamı nedir? Dünya devrimci hareketinin gelişiminde, bu savaşın işgal ettiği yer nedir? Bugün halkların emperyalist saldırıya karşı, özgürlük ve bağımsızlık uğruna yürüttüğü savaş için, İspanya olaylarından çıkarılacak dersler nelerdir? İşte bu soruları, Temmuz ayında Berlin'de milletlerarası bir toplantıda bir araya gelen, İspanya milli ve devrimci savaşının bazı kahramanlarına sorduk.

Verdikleri cevaplar şunlardır:

Enrique Lister, İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi İcra Komitesi üyesi, İspanyol Cumhuriyet ordusunun generallerinden.

Yürüttüğümüz savaş, haklı bir savaştı. Yenildik, ama bu milli, devrimci, ilerici kurtuluş savaşı, İspanya tarihinin en büyük kahramanlık destanı, halkımızın yürüttüğü en şanlı savaş diye daima anılacaktır.

Hitlerin, Mussolinin, Salazarın silâhla saldırımları, Faslı birliklerin ve Yabancı Lejyo'nun da bu saldırıya katılması, halkımızın yürüttüğü savaşa, yabancı gerici güçlerin silâhlı müdahalesiyle tehlikeye düşen bağımsızlığını korumak üzere yürütülen bir milli kurtuluş savaşı niteliğini kazandırdı. Üstelik halkımız, faşist saldırıya karşı savaşmakla İspanyada faşizmin ve gericiğin maddi temellerini yıkmak üzere savaştığını anlıyordu. Bu ödevini heyecanla, kararlı yerine getirmeye çalıştı. Faşist zorbalığına

karşı, bağımsızlık ve özgürlük gibi halkın temel haklarını ve değerlerini savunmak üzere yürütülen bu savaş, böylelikle devrimci bir savaş niteliğini de kazanıyordu.

Kendi silâhlı kuvvetlerinin büyük bir kısmının, Alman, İtalyan, Portekiz faşist ordularının saldırısına uğrayan, gerici güçlerin tertiplelediği «ademi-müdahale» kararıyle eli kolu bağlanan, anlayışsızlıklar, yetersizlikler, hatalar ve ihanetlere karşı savaşan İspanya halkı, üç yıl boyunca düşmana başarı ile dayanabilen, çok üstün kuvvetleri bazan yenilgiye bile uğratan, fevkalâde enerjik bir ordu kurmasını bildi. Tarih, bu halkın yeteneklerini ve çabalarını hiç şüphesiz hakkiyle değerlendirecektir.

Milli ve devrimci savaş bundan otuz yıl evvel başladı. Bu otuz yıllık dönemde fevkalâde önemli savaşlar yürütüldü, fevkalâde önemli tarihsel olaylar geçti. Bu olaylar, bu savaşlar insanlığın kaderi üzerinde çok büyük etkiler yaptı. Ama İspanya harbinden sonra olup bitenlerin büyük önemi, İspanya savaşçılarının dünyaya örnek olacak kahramanlığını, bu savaştan çıkarılacak dersleri unutturmadı. Bu kahramanlıklar, bu savaş, tarihteki yerlerini hiç bir zaman kaybetmeyecektir. İspanya savaşına geçici bir tarihsel olay diye hiç bir zaman bakılmıyacaktır.

Bugün – yani XX. yüzyılın ikinci yarısında – 1936–1939 İspanya savaşından çıkarılacak dersler, bugünkü dönem için, bütün değerini korumaktadır.

İspanyol halkının otuz yıl önce yürüttüğü savaş, bugün bağımsızlık ve barış uğruna savaşan halklara şu gerçekleri ispat etmiştir: Emperyalist ve sömürgeci gerici güçlere karşı savaşan halkların, tarihsel ilerleyişi ve barışı savunabilmeleri için, işçi sınıfı her ülkede ve bütün dünyada bütün yurtsever güçlerle hareket birliğini sağlamalıdır.

İspanya savaşı, bütün ilerici ve namuslu insanlara proletarya enternasyonalizminin önemini ve gücünü göstermiştir bu proletarya enternasyonalizmi ki, Milletlerarası Tugayların kurulması ve elli ülkeden gelmiş hürriyet kahramanlarının topraklarımızda yürüttüğü savaşla en güzel örneklerini verdi. İspanya savaşı bugün her halka şunu hatırlatıyor: Kendi haklarını ve özgürlüğünü savunmak için her halk, bağımsızlığı uğruna dış ve iç gerici güçlerin saldırısına karşı koyan her halka, bütün yollara başvurarak, yardım etmelidir.

Amerikalıların Viyetnama hunharca saldırdıkları, Küba'ya ve daha başka ülkelere karşı çeşitli provokasyonlarda bulundukları; Batı Almanyanın, Demokratik Alman Cumhuriyetine karşı saldırgan amaçlar güden bir politika izlediği bu dönemde, İspanya harbinden çıkarılacak dersler son derece aktüel kalmaktadır.

Milli ve devrimci harbin otuzuncu yıldönümü, İspanyada diktatoryaya karşı yürütülen mücadelenin çok geliştiği bir ortama rastlamaktadır. Her gün İspanyada olup bitenler, Komünist Partisinin izlediği, ve harbi kaybetmiş olan bütün unsurların – yani İspanya halkının çok büyük çoğunluğuna – barışmayı tavsiye eden politikanın ne kadar doğru olduğunu

ispatlamaktadır. Gerçekte, İspanya harbinden kârlı çıkanlar sadece büyük toprak sahibi ve tekelci çevreler olmuştur. Otuz yıl önce harbi çıkaran asi generaller de bugün bu oligarşide yer almışlardır.

Bugünkü rejimin en aşırı unsurlarının halkı ürkütmek için durmadan lâfını ettikleri halde, yeni bir vatandaş harbine, ikinci bir «faund» a ihtiyaç kalmadan, Franko diktatoryasına son verileceğine, zorunluluk haline gelmiş bütün siyasi değişiklikleri gerçekleştirebileceğine inanan İspanyolların sayısı günden güne artıyor.

Yeni meydana gelen çok önemli siyasi olaylar, eskiden rejimi destekleyen, ona güvenen güçler arasında bile köklü bir gelişimin oluştuğunu göstermektedir.

Franko rejimi kurulalı, işçiler, köylüler, aydınlar, gençler arasında bugün gerçekleşen savaş birliği hiç bu kadar geniş olmamıştı. Artık bugün rejime karşı yürütülen savaşa katılanlar, sadece diktatoryaya eskiden beri cephe alan, faşizme karşı silâh elde savaşan, mücadeleden bir gün bile vazgeçmeyenlerin çocukları değil. Bu savaşa diktatoryanın kurulmasına yardım edenlerin çocukları da, hattâ eskiden bize karşı dövüşenler de katılmaktadır.

Diktatoryanın yakında yenilgiye uğrayacağını müjdeleyen; çeşitli kitle hareketleri şekli alan bu savaş düzeyine varıncaya kadar, halkımız acılarıyla, fedakârlıklarla dolu, çetin bir yol kaetmek zorunda kaldı. Ama artık kurtuluşa ulaşmasına kimse engel olamayacaktır.

Eugeniusz Szyr

*Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyesi,
Polonya Halk Cumhuriyeti Bakanlar Heyeti Başkan Yardımcısı;
Dombrowski Milletlerarası Tugayında siyasi komiserdi.*

İspanya halkının yürüttüğü milli ve devrimci savaş, gerçekte ikinci dünya savaşının ilk aşamasını teşkil etti. İspanya halkının zafere ulaşması, olanak dışı değildi. O zaman insanlığın zafere ulaşması, olanak dışı değildi. O zaman insanlığın kaderi de bambaşka olurdu. Temmuz 1936 sonlarında, İspanya topraklarının çok büyük bir kesiminde faşist ayaklanma matedilmişti. Faşist İtalyanın ve Nazi Almanyanın silâhlı mücadelesi olmasaydı, Cumhuriyetçi hükümet bütün durumu kontrol altına alabilecekti.

Bu savaşın sonucuna bağlı olan, sadece İspanyol halkının özgürlüğü ve demokрасisi değildi. Bu harp, ya faşist-aleyhtarı güçlerin saldırına geçmesiyle; yahut ta faşizmin Avrupada ve Asyada genel saldırısıyla sonuçlanacaktı. Barış bu savaşın sonucuna bağlı idi. Milyonlarca hayat kurtulabilirdi, dünya muazzam kayıplara uğramazdı . . .

İspanya Cumhuriyeti yenildi; ama kahraman İspanya halkı bu kadar fedakârlığı boşuna göze almadı. Milletlerarası Tugayların kahramanlığı; ilk defa İspanya harbinde büyük ölçüde gerçekleşen milletlerarası dayanışma hareketi, sonuçsuz ve yankısız kalmadı . . .

İlk sonuç olarak, İspanya halkının fedakârlığı, Hitlerin saldırı ve harp plânlarını geciktirmiş oldu. Faşist saldırıya silâhla karşı gelme fikri meydana geldi. Bu sonuçlar, olayların gidişatını çok etkilediği gibi, ikinci dünya savaşında gerçekleşen büyük antifaşist koalisyonun kurulmasına da yol açtı.

İkinci sonuç şu oldu: Halk ordusunun örgütlenişi; partizan savaşının yürütülmesi; daha üstün istilâcı kuvvetlere karşı etkili savunma plânlarının düzenlenmesi gibi çeşitli konularda paha biçilmez tecrübeler sağlandı. Bütün bu tecrübeler daha sonra Nazi işgal kuvvetlerine karşı yürütülen silâhlı savaşın organizasyonunda çok önemli bir rol oynadı.

Üçüncü sonuç ise: İspanya halk hükümetinin geçirdiği gelişim, korkunç savaş döneminde, devlet iktidarında demokratik ve halkçı şekillerin doğmasına yol açtı. Bu bakımdan, İspanyada geçirilen siyasi faaliyet ve devlet kuruluşları tecrübeleri sonradan Avrupada ve Asyada kurulan halk demokrasilerini müjdeliyordu.

Dördüncü sonuca gelince; Halk Cephesinin yürüttüğü mücadele; 16 Şubat 1936 Cortes (Meclis) seçimlerinde elde ettiği zafer; şu önemli gerçeği ispatlamıştır: kapitalist bir devletin demokratik hak ve kuruluşlarını etkili bir şekilde kullanarak, komünist ve işçi partileriyle en dinamik, en mantıklı şeklini alan, bütün demokratik ve ilerici güçlerin koalisyonuna ve işçi-köylü birliğine dayanan halk hükümetleri kurulabilir. Belli tarihsel şartlar içinde bu imkân gerçekleşebilir. İspanyada öyle oldu.

Ezgi altında veya sömürge halinde yaşayan halkların milli ve toplumsal kurtuluş uğruna yürüttüğü savaş ile dünya sosyalist sisteminin kurulması, çağdaş dönemin başlıca özelliğini teşkil etti. Bugün yürütülen savaşlarda 1936–1939 İspanya harbinde sağlanan tecrübeler büyük rol oynamaktadır. Bugün emperyalist güçlerin vahşi saldırısına uğrayan halklarla ve devletlerle milletlerarası dayanışmayı düzenlerken bu önemli tecrübelerden faydalanmalıyız.

Kahraman Küba halkıyla dayanışma; Cezayir halkının yürüttüğü amansız, uzun savaşları destekleme; Amerikanın Dominika Cumhuriyetindeki müdahalesini protesto hareketleri, bütün dünyada ve büyük çapta yürütüldü. Bütün bu dayanışma hareketlerinde, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin politikası ve davranışı.

Bugün dünya durumu, 1936–1939 daki durumdan oldukça farklıdır. Milletlerarası alanda güçler dengesi değişti. Özgürlük ve bağımsızlık uğruna savaşan halklarla milletlerarası bir dayanışma hareketi düzenlemek için, gereken objektif şartlar bugün çok daha elverişlidir.

Amerikanın Viyetnama açıktan açığa saldırması, dünya dayanışma hareketi için büyük bir deneme oldu. Kahraman Viyetnam halkına sağ-

lanan silâh yardımının ölçüsünü bu kısa mülâkatta anlatmak imkânsızdır. Kırıyıcı tırmanma politikasına karşı, milletlerarası dayanışma şekillerini daha da yüksek bir düzeye çıkarmamız şarttır. Bazı olanlarda örneğin bütün emperyalist-aleyhtarı güçleri bir araya getirecek çok geniş bir cephenin kurulması için yürütülen savaşta; kapitalist dünya kitlelerinin seferberliğinde; Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti ve Güney Viyetnamda kahramanca dövüşen Milli Kurtuluş Cephesiyle Dayanışma hareketi, otuz yıl önce İspanya Cumhuriyeti lehine düzenlenen kampanyaya nispetle henüz yetersiz kalıyor.

Paul Werner

Almanya Birleşik Sosyalist Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyesi, 1937–1938 yıllarında XV. ve XI. Milletlerarası Tugaylarda siyasi komiserdi.

İspanya halkının 1936–1939 yıllarında yürüttüğü milli ve devrimci savaşta güdülen amaç, sadece İspanya Cumhuriyetini Franco'nun askeri cuntasına ve Alman faşist emperyalizmine karşı savunmak değildi. Mesele o zaman İspanyada dünya barışını, demokrasiyi, Nazi emperyalizminin saldırgan planlarının tehdidi altında bulunan bütün halkların özgürlüğünü ve bağımsızlığını savunmaktır.

Çünkü faşist ve yobaz güçler, askeri hükümet darbesi plânını, bütün ayrıntılarıyla, Alman hükümetiyle beraber hazırlamışlardı. III. Reich'in Dış İşleri Bakanlığının bugüne kadar bilinmeyen ve yeni yayınlanan gizli belgeleri, zaten bildiğimiz bir gerçeği kesinlikle ispatlamıştır: Alman ve İtalyan faşizmi İspanya harbine müdahale etmeseydi, Franco, Cumhuriyet hükümetini, yeniliğe uğratamazdı. Bu gizli belgeler, faşistlerin Halk Cephesi'nin gücünü küçümsediğini, süratlı silâhlı müdahelenin etkisiyle ancak, durumun İspanyol gericilerle güçlerin lehine döndüğünü ispatlamaktadır. Yine bu gizli belgelerden anlaşıldığına göre, Alman faşist emperyalizmi, İkinci Dünya Savaşı hazırlık plânlarına uygun düştüğü için İspanyoda karşı-ihtilâli desteklemiştir. Gerçekten İspanyada yaptığı silâhlı müdahale, Alman faşizmine yeni savaş tekniğini, bazı yeni taktik özellikleri denemesine imkân verdi, Akdenizde ve Atlantikte stratejik mevkiiler sağladı, Fransanın güneyinde Franco İspanyası gibi güçlü bir müttefik kazandırdı. Şu noktayı da belirtelim: Almanyanın tekelleri efendileri kârlarını garanti altına almak ve arttırmak, Almanyaya stratejik iptidai madde kaynakları sağlamak için, İspanya Cumhuriyetine karşı saldırı zorunluluğunu ısrarla belirtiyorlardı. Örneğin, kendisine sağlanan silâhlara karşılık olarak, Franco hükümeti Alman sermayesine 80 maden işletme imtiyazını verdi. Öte yandan, Alman emperyalizminin İspanyaya silâhla müdahale ederek bu ülkenin demokratik gelişimini engellemek

amacını da güdüyordu. Komünist aleyhtarı bir dil kullanan gizli belgelerin deyimiyle, mesele: «İspanyanın bolşeviklerin eline düşmesine engel olmak» idi. Aynı belgelerde belirtildiğine göre, bu siyasi amaç, hem İspanya Cumhuriyetini savunmak, hem Alman halkını faşizmden kurtarmak için savaşımaya gelmiş Alman komünistlerini katletme çağrısıyla dile geliyordu.

Görüldüğü gibi, Alman emperyalizminin İspanya halkına karşı yürütülen savaşın başlıca sorumlusu; İspanyanın da nazi saldırı politikasının ilk kurbanı olduğu, tarihsel bir gerçektir. Walter Ulbricht yoldaşın faşist müdahalenin niteliği ve amaçları hakkında verdiği yargının doğruluğu ve uzak görüşlülüğü, 1936 da yazdığı bir makalede açıklıkla belirliyordu: «İspanyada hazırlanan, dünya savaşıdır. İspanya vatandaş harbinde ceryan eden muharebeler dünya savaşının ilk muharebeleridir... İspanyada, Hitler dünya savaşına hazırlanıyor!»

1936–1939 yıllarından çıkarılacak başlıca sonuç, alınacak başlıca ders şudur: Kahraman İspanya halkı; halk ordusu: komünistler, sosyal-demokratlar, her çeşit sosyal kökten çıkmış, her çeşit siyasi görüş ve fikirler taşıyan, elli ülkeden gelmiş, Milletlerarası Tugaylarda dövüşen 35.000 savaşçı, bir de ozaman dünyanın tek sosyalist devleti – büyük Sovyetler Birliği – dünyayı fethetmek ve Alman emperyalizminin çıkarlarına göre düzenlemek isteyen Hitlerin saldıncı plânlarını yenilgiye uğratmak için; ikinci bir dünya savaşına engel olmak üzere, ellerinden gelen herşeyi yaptılar. O dönemde başarıya ulaşamamalarının, İspanya savaşının Alman emperyalizmi için ikinci dünya savaşının genel provası haline gelmesinin asıl nedeni, Sovyetler Birliğinin bütün dünyada faşist saldırganlara karşı kolektif bir tepki düzenlemek üzere sarfettiği bütün çabaların, Batılı emperyalist devletleri tarafından sabote edilmesidir. Aldatıcı «ademi-müdahale» prensipi perdesi altında, bu devletler, Franko'nun faşist hükümet darbesine, Alman ve İtalyan faşistlerinin müdahalesine yardım ediyor; savaşan İspanyol halkına, bütün dünya faşist-aleyhtarı harekete kallesçe darbeler indiriyorlardı. İngiltere ve Fransanın «ademi-müdahale»si, Amerikanın «tarafsızlığı», o dönemde faşizme teslim olan, faşistlerin haydutluk ve istilâ politikasını kolaylaştıran ve daha çok isteklendiren bir politika teşkil etti. Çok tabii olarak, bu politika Münih anlaşması ve İkinci Dünya Savaşıyla sonuçlandı. Ama bu ülkelerin halkları için, bu politika çok pahalıya mal oldu.

Ödevimiz bugün, milli ve devrimci İspanya savaşının tarihinden çıkara-bileceğimiz dersleri herkese hatırlatmak, Amerikan emperyalizminin Viyetnam halkına karşı yürüttüğü kıyıcı harbe karşı mücadelemizde bu derslerden faydalanmaktır.

Otuz yıl önce Hitlerin İspanyada yaptığı gibi, bugün Amerikan emperyalistleri, milletlerarası hukuk prensiplerini ayak altına alarak Viyetnamı istilâ ettiler. Savaşı önceden gizliden gizliye yürüttüler. Arkasından Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine açıkca saldırdılar. Hanoy ve Hay-

fong'u bombardıman etmekle, savaşı gittikçe genişletiyor, üçüncü dünya savaşı tehlikesini hortlatıyorlar.

Otuz yıl önce İspanyaya yapılan faşist saldırıya karşı takınılan tutum gibi, bugün de Amerikan emperyalistlerinin Viyetnamda yürüttüğü savaşa ve bu savaşa sağlanan her türlü desteğe karşı takınılan tutum, gerçek hümanizmanın ve samimi barış isteğinin ölçüsü haline geldi.

Sovyetler Birliği, bütün sosyalist ülkeler, bütün dünya barışçı güçleri, haklı davası uğruna savaşan kahraman Viyetnam halkını destekliyor. Amerikan emperyalistlerinin Viyetnama karşı yürüttüğü saldırı, kahraman Viyetnam halkının mücadelesi, halkların direnişi ve dayanışması önünde boyun eğmelidir. Bütün dünya, Varşova Paktına dahil devletlerin Siyasi Danışma Komitesinin yayınladığı, Viyetnamdaki Amerikan saldırısıyla ilgili bildirideki şu ihtarın ciddiyetini anlamak zorundadır; «Amerika Birleşik Devletleri hükümeti şunu iyice bilmelidir: Viyetnam halkına karşı işlenen cinayetler çoğaldıkça, suçun ağırlığı bir kat daha artıyor, cezası da bir kat daha ağır olacaktır.»

Bu ihtar Amerikan saldırısına dolaylı veya dolaysız bir destek sağlayan ülkeleri de ilgilendiriyor. «Saldırganlara silâh sağlıyarak yardım eden, Viyetnama gidecek Amerikan silâhlı kuvvetlerine iâşe veya cephane sağlamak, bu kuvvetleri Viyetnama göndermek üzere topraklarını Amerika Birleşik Devletlerine açan ülkeler (Amerikanın) suç ortaklarıdır. Er geç bu ülkelerin hükümetleri, halklar huzurunda hesap vermek zorunda kalacaklardır.»

Sovyetler Birliğinin, sosyalist kamptaki bütün devletlerin günden güne artan siyasi, iktisadi ve askeri gücü, bizim desteğimizdir. Barışı korumak için nöbet tutuyor, saldırganları durdurtmak ve püskürtmek için çabalarımızı arttırıyoruz. Avrupada kolektif bir güvenlik sisteminin kurulmasını istiyoruz. Bu davranışımızla saldırganlara karşı savaşan kardeş Viyetnam halkıyla dayanışmamızı kuvvetlendiriyoruz. Tarihten alınacak derslerden esinlenerek Amerikalıların Viyetnamda yürüttüğü pis harbe son verilmesini istiyoruz! Amerikalılar Viyetnamdan çekilmelidir! Milletlerarası dayanışma hareketinin bayrağı daha da yükselmelidir!»

Cesare Colombo

İtalyan komünisti, Garibaldi Milletlerarası tugayında dövüşmüştür

İspanya savaşı, 1920–1930 yıllarında yürütülen demokratik ve devrimci savaşın en yüksek noktasını teşkil etti. Hiç şüphesiz, o yıllarda başka kıtalarda da, önemli olaylar büyük dayanışma hareketlerine yol açmıştı. Birkaçını hatırlatalım: 1926 da İngiliz grevcilerine yardım kampanyası; Sacco ve Vanzetti'yi savunma kampanyası; Scotsborough'daki karaderili gençleri savunma kampanyası; gerici hükümetin hapsettirdiği komünist

yöneticilerin kurtulması için yürütülen kampanya; sömürgeci harplere – özellikle Rif dağlarında Faslı yurtseverlere karşı yürütülen Fransız-İspanyol harplerine; Çin-Hind’indeki «misilleme» hareketlerine karşı güçlü protesto kampanyaları düzenlenmişti. Daha sonra, 1934 Şubatında Avusturyada Schutzbund’da, aynı yılın Ekiminde Astorya’da gerici hükümetlere karşı meydana gelen ayaklanmalarla ilgili geniş dayanışma hareketleri tertip- lenmişti. Nihayet 1935 yılında İtalyanın Habeşistana saldırması, faşizm ve sömürgecilik alehtarı unsurları bir araya getiren çok geniş bir protesto kampanyasıyla karşılaştı. Ama, çok çeşitli ve önemli olmakla beraber, bu hareketler kamu oyunda, komünist partilerin veya yakını: müttefiklerinin doğrudan doğruya tesiri altında bulunan kesimlere etki yapmıştı.

İspanyol halkının yürüttüğü milli ve devrimci savaş ise, çok daha geniş, çok daha etkili, daha büyük bir siyasi anlam taşıyan bir dayanışma hare- ketine yol açtı. Çünkü İspanya harbi, nazi rejimi Almanyada kurulduktan, Kominternin VII.Kongresinden bir yıl sonra patlak verdi. İşçi sınıfı ve müttefikleri faşizm tehlikesinin arttığını, dünya savaşının yaklaştığını, artık iyice anlıyorlardı. İspanya savaşının gelişmesi, kısa bir süre sonra bütün Avrupayı altüst edecek facianın ilk perdesini teşkil ediyordu. Devrimci güçler bunu bilinçli anlıyordu.

1945 de yayınlanan bir makalesinde Togliatti şöyle diyordu: «Bu savaş meydanında dostumuzu düşmanımızı bildik, tehlikeyi anladık, gerçek de- mokrat ödevimizi yerine getirdik: Faşist aleyhtarı cephe bu savaş meyda- nında gerçekleştirdi, bu savaş meydanı, çeşitli halklar, çeşitli toplumsal sınıflar, çeşitli partiler, uzağı görebilen devlet adamları için en büyük harp okulu görevini gördü...» Togliatti’nin aynı makalede belirttiği gibi, işçi hareketinin sol, Marksist kanadı, özellikle komünistler, bu savaşın kendine özgü niteliğini hemen anladı. Franko isyan ettikten birkaç saat sonra, İspanyol milletini bağımsızlığını savunmaya çağıran, milletlerarası faşizmin bütün Avrupa halklarının 1 numaralı düşmanı diye ilân eden, ve harp geliştikçe, derece derece, bu temel stratejik tezin zorunlu sonuçlarını çıkarmasını bilen sosyalistler de bunu anladılar. Bu sonuçları açıklıkla, mantıkla, enerjik ve sade bir dille çıkartmasını, milyonlarca insanın anlıya- bileceği ve kabul edebileceği bir şekilde açıklamasını bildiler... İspanya- dakı savaş yeni tipte bir demokrasi uğruna yürütülüyordu: Faşizmin – yani en gerici toplumsal güçlerin – saldırısına uğramış; bu saldırıyı püskürt- mek ve kendi varlığını korumak üzere olduğu kadar, düşmanı kesinlikle ezmek, hortlamasına engel olmak, böylelikle toplumsal ve siyasal kal- kınma yollarının açılmasını ve açık kalmasını sağlamak üzere teşkilât- lanan bir demokrasi... 1945 yılında Togliatti’nin çok doğru olarak be- lirttiği gibi: «Bu kale hiç savaşmadan teslim olsaydı, dünyanın – ve bu arada İtalyanın – kaderi bambaşka olurdu.»

İspanya savaşından çıkarılan ve Avrupada devrimci ve demokratik hareketin o dönemdeki hattını teşkil eden sonuçlar, halk hareketinin zafere ulaşması için birliğin fevkalâde büyük önemi ve milletlerarası

dayanışma hareketlerinin gelişmesi konularında, bugün de aynı değeri taşımaktadır.

Dünya ölçüsünde, güçler dengesi bugün devrimci hareketin lehine değişmiştir. Emperyalistler, bugün saldırılarını Avrupadan uzak bölgelerde, Asyada, Afrikada, Lâtin Amerikada yürütmekte veya yakın bir geçmişte yürütmüştür. Ama Batı Avrupanın işçi sınıfı ve demokratik hareketi, bu saldırılara seyirci kalmakla yetinmemelidir. Aksine; ödevleri, bugün çok büyük olan kuvvetlerini kullanıp, ezgi altında yaşayan, emperyalist saldırıların tehditiyle karşılaşan halklarla – bugün özellikle Viyetnam halkıyla – dayanışma hareketlerini geliştirmektir; hükümetlerin Amerikan emperyalist savaşlarını desteklemelerine engel olmaktır; Viyetnam halkının direniş hareketine doğrudan doğruya yardım etmektir; saldırgan kuvvetleri bir an önce yenmektir.

İtalyan silâhlı kuvvetlerinin İspanya Cumhuriyetine saldırması, İtalya işçi sınıfının, İtalyan demokratların başına sayısız belâlar açmıştı. Bu saldırıdan sonra, İtalya Almanyanın emrine girdi, saldırgan faşist savaşları birbirini izledi.

İspanya savaşının bize sağladığı, bugün bile aktüalitesini koruyan derslerden biri şudur: saldırıları püskürtebilmek, emperyalist maceralarını engelliyebilmek, «bölge savaşları»nın dünya savaşı haline gelmesini önleyebilmek için, bütün devrimci ve demokratik şekil ve örgütlerin seferber edilmesini sağlayacak bir koordinasyon şekli aranmalı ve bulunmalıdır.

Hareketin öncü güçleri bu dersi daima göz önünde tutmak zorundadır. Ama bütün dünyada erkek, kadın, genç, herkes bu gerçeği bilinçle anlamalıdır. Çünkü Pentagone'un yürüttüğü kıyıcı savaşın normal gelişimine, atom savaşı şeklini almasına engel olmakta – sadece komünistlerin değil – herkesin menfaati vardır.

Archibald Brown

Amerikalı işçi, komünist, Lincoln Tugayında savaşmıştır.

Franco İspanya Cumhuriyetine karşı isyan etmezden önce de, biz, Amerikada, İspanya halkının gericiilere karşı yürüttüğü savaşı büyük bir ilgiyle izliyorduk. İspanyol halkının Cumhuriyeti kurmaya muvaffak olmasına candan sevinmiş, faşist ayaklanma karşısında derin bir endişeye düşmüştük.

O tarihte yirmi yaşlarımdaydım. Amerikada, büyük iktisadi buhran ve durgunluk döneminde, işsizlik fevkalâde büyük ölçülere vardığı günlerde işsiz Konseylerinin kurulmasına ve Pasifik sahilinde sendikaların örgütlenmesine katılmışım.

Komünistler bana işsizliğin ve sefaletin nedenlerini anlattılar. 17 yaşındayken, Komünist Gençlik Teşkilâtına girdim. 18 yaşımda da, Amerikan

Komünist Partisine üye oldum. Komünistler bana kapitalist sistemin düzelmez kötülüklerini anlattılar. Bu sistem yerini artık sosyalist sisteme bırakmalıydı. Biz gençler, kendi savaşımızı, bütün dünya emekçilerinin savaşlarını, öğreniyorduk. Sovyetler Birliği diye bir ülkenin varlığını, sosyalizm diye bir sistemin kurulduğunu, işte o dönemde, 1929 da ilk defa duydum. Daha sonra da, Franko'yu, İspanya Cumhuriyetine karşı düzenlediği ayaklanmayı, Hitler'in, Mussolini'nin Franko'ya yardım ettiğini duyduk. Bu olaylar hepimizde büyük bir infial uyandırdı. Milletlerarası Tugayların kurulduğunu haber alınca, birçok Amerikalı İspanya savaşına gönüllü yazılmak istedi. Çoğu bizim San-Fransico'lu dokerler, denizcilerdi. İspanya'ya geçmek çok zor oldu, çünkü Fransız hükümeti – Leon Blum hükümeti – bizim geçmemize hiç de kolaylık göstermiyordu. Sınırdaki iki defa yakalandım. Üçüncü denemede ancak Pirene dağlarını geçebildim, ve Abraham Lincoln Tugayına yazılabildim.

1938 yılının sonlarına doğru Amerikaya dönünce, İspanya halkının savaşıyla dayanışma hareketine katıldık. Bu hareket, iyice gelişmişti. Hükümetimizden, İspanya'nın meşru hükümetini desteklemesini, Franko'ya yapılan silâh satışlarını yasaklamasını istiyorduk. Bunu yapmamakla, Hitler'e yardım ettiklerini, işin sonunda faşistlerle dövüşmek zorunda kalacağımızı yönetici çevrelere anlatmaya çabaladık. Ama bizi dinlemediler. Ne var ki komünistlerin ve bütün ilericiilerin ihtarları doğru çıktı. Dünya ilerici hareketinden yardım gören İspanyol halkı, faşist saldırısına karşı gelmişti. Bu da öteki ülkelere hazırlanma imkânını; işçi sınıfına da, halkın isteklerini ayaklar altına alan faşizmin gerçek yüzünü tanımak, faşizme karşı savaş zorunluluğunu anlamak imkânlarını sağlamıştı.

İkinci Dünya Savaşı başladıktan sonra da, İspanya harbinden çıkarılan sonuç, elde edilen tecrübeler hiç şüphesiz Amerikan halkının Hitler'e karşı seferberliğini kolaylaştırmıştır. Çünkü İspanya harbinin gerçek anlamını bilen Amerikan halkı, Hitlerden yana güçlere kanmadı. Nihayet Hitler aleyhtarı koalisyon kuruldu, dünyanın bütün özgür halklarının, özellikle Sovyetler Birliğinin sarfettiği çabalar, Mihver ülkelerinin yenilgisiyle sonuçlandı. İkinci Dünya Savaşında Amerikan ordusunda dövuştüm. Benim için – ve birçok Amerikalı için – bu dünya savaşı, İspanya harbinin devamından başka bir şey değildi. Faşizmin yenilmesinde, kendime düşen ödevi yerine getirdim. Elbe sahillerinde, vaktiyle Ebre sahillerinde omuz omuza dövuştüğümüz eski silâh arkadaşlarımıza rastladık.

İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra, Amerika halkı, bütün dünya halkları, yeni yeni tecrübeler geçirdiler. Gericiler güçlerin sahneden kolay kolay çekilmediğini anladık. Bugün Amerikada karaderili halkın vatandaş hakları uğruna, barış uğruna, demokratik özgürlükler uğruna yürütülen savaşa geniş kitlelerin de katıldığını görüyoruz. Bütün bu hareketler zaman zaman geliyor, zaman zaman hızını kaybediyor. Karaderililerle beyazların yürüttüğü hareketlerde birliği sağlama zorunluluğu, ilerici güçlerin 1930 yıllarında olup bitenlerden, ve özellikle İspanya harbinden

çıkarttığı sonuçlardan biridir. Otuz yıl önce Partimiz bu sonuçlara varmış, bu prensipi yürüttüğü savaşta gerçekleştirmişti. Karaderili halkımızın kahramanca yürüttüğü savaş, beyazderili halkımızda derin yankılar uyandırıyor, çünkü beyazlar arasında, özellikle işçiler arasında – her çeşit bölünmenin her iki tarafa da zarar verdiğini anlayanlar çoğalıyor. Karaderili vatandaşlarımız bazı haklar elde ettiler, ama gerçekte, bugün yaşama şartları bir kat daha berbatlaştı. Karaderili vatandaşlarımızın yürüttüğü savaş bu yüzden de günden güne keskinleşiyor.

İspanya harbinden, İkinci Dünya Savaşından çıkarılan sonuç ve dersler, Amerikan halkında barış isteğini artırdı; «önemsiz savaşlar»ın, «ufak saldırılar»ın ileride bir dünya katliamı şeklini alabileceğini gösterdi. Viyetnam savaşının etkisiyle, bugün bizde savaş aleyhtarı geniş bir hareket gelişmektedir. Tarihimiz boyunca, bu savaş kadar, bizde infial uyandıran, protestolara yol açan hiç bir savaş olmamıştır. Ama insanlarımız yeterince teşkilatlanmamıştır. Halkımızın çeşitli tabakaları Viyetnam savaşını durdurtmak için başvurulacak yollar konusunda görüş birliğine varamadılar. Bununla beraber, gazetelerin düzenlediği «nabız yoklamaları»ndan bile anlaşıldığı gibi, halkın büyük çoğunluğu bu savaşa bir son verilmesini istiyor.

Komünist Partisi, Viyetnam harbini durdurtmak üzere yürütülen savaşla yakından ilgileniyor. Hattâ yürütülen mücadelenin itici gücü haline geldi. Hiç şüphesiz, İspanya harbi dönemine nispetle, bugün Amerikan kitleleri bu mücadelenin zorunluluğunu çok daha zor kavrayabiliyor. 1930 yıllarında büyük iktisadi buhranın faciasını çekmiş kitlelerin – hele işçilerin – sınıf bilinci, siyasi bilinci, çok daha yüksekti. Bu kitleler o zaman siyasi savaşı benimseme zorunluluğunu çok daha çabuk anlıyorlardı. Bugün ise, yirmi yıl süren soğuk harp, Maccarthycilik ve iktisadi refah döneminden sonra, durum, 1930 yıllarına nispetle, çok farklıdır.

Kanımızca, emekçi kitleleri seferber edebilmek için başvurulacak başlıca yol, bu kitlelerin en hayati sorunlarına bulunacak çözüm yoluna bağlıdır; bu yol, kitlelerin bugünkü duygularına da uygun düşmelidir. Bazı hallerde, savaş doğrudan doğruya Viyetnamla ilgili olmuyor, ama Viyetnam savaşından zarar gören ücretler ve yaşama şartları alanında yürütülüyor. Örneğin, askeri masrafların artırılması, yoksulluğa karşı savaş programının yürütülmesine engel oluyor. Komünist Partisi işte bütün bu sorunları ele alıyor, bunların nedenlerini ve sonuçlarını açıklıyor, böylelikle insanlarımızın Viyetnam harbini durdurtma savaşına katılmalarını sağlıyor. Komünist Partisinin kanaatine göre, bugünkü şartlar içinde, barıştan yana bütün güçler savaşa muhalefetlerini dile getirirken, bu savaşın durması için mücadele yürütürken, azami birliği gerçekleştirmek zorundadır.

Bu birlik ilkesi gençlik hareketinde de uygulanmalıdır. 1936 da, İspanya savaşı başladığı zaman, biz Amerikada, büyük iktisadi buhrandan yeni

çıkıyorduk, gençlerin hemen hepsi faşizme karşı yürütülen mücadeleyi destekleme zorunluluğunu anlıyorlardı. Bugünkü gençler, bizim 1936 da geçirdiğimiz tecrübelerden yoksundur. Bununla beraber, gençlik bugün başka tecrübeler geçiriyor, bu tecrübelere dayanarak verdiği sonuçlar, verdiği kararlar, temelde, bizim 1930 yıllarında yaşadığımız sonuçlara ve kararlara benziyor. Gençlik nereye gittiğini, nasıl teşkilâtlanacağını her zaman kesinlikle bilmiyor, ama bir şeyler yapmak ihtiyacını duyuyor, ve neticede büyük bir cesaretle savaşıyor.

Amerikada bugün talebeler yürütülen savaşa etkili bir şekilde katılıyorlar. Karaderili vatandaşlarımız da yaşama şartlarını gerçekten düzeltmek, vatandaş haklarını elde etmek üzere yürüttükleri savaşı, barış uğrunda yürütülen savaşa birleştirmek zorunluluğunu günden güne daha iyi anlıyorlar. Kitleler – genellikle – felâketin sağdan, Goldwater'lerden, Nixon'lardan geldiğini sezmeye başladılar, ve bu tehlikeye karşı savaşmak zorunluluğunu anladılar.

Amerikada yeni, savaşçı bir kuşak yetişiyor. Bütün dünya halklarıyla beraber, Viyetnam harbini durdurabileceğimize, Amerikada gerici güçlerle başa çıkabileceğimize kaniyiz.

Konstantin Mitçev

Bulgar komünisti, 1938–1939 yıllarında Milletlerarası Tugaylarda sağık hizmetleri teşkilâtının başkan yardımcısıydı.

1936–1939 yıllarında, İspanya savaşının lâfı edilmediği, bu savaşın insanların hayatında rol oynamadığı tek bir yer yoktu dünyada. İspanya topraklarında yürütülen mücadelenin sonucu, sadece İspanyanın kaderini değil, bütün dünyanın kaderini ilgilendiriyordu. Nazi Almanyası, faşist İtalya, hazırlanan İkinci Dünya Savaşında İspanya'yı bir hareket üssü olarak kullanmak üzere İspanyol Cumhuriyetine saldırmıştı. Franko'culara, İtalyan, Alman faşist saldırganlara karşı savaşıırken, İspanyol halkı faşizmi ve harbi durdurmak için savaşıyordu. Bu gerçeği, bütün ilerici insanlık bilince anlıyordu. Bütün dünyada İspanyol halkına gösterilen geniş dayanışma hareketinin asıl nedeni budur. Bu dayanışmanın en yüksek şekli, Milletlerarası Tugayların kurulmasıyla dile geldi.

İspanya halkına gösterilen etkili dayanışma hareketinde bütün dünyada milyonlarca insan birleşti. Aralarında komünistler, sosyalistler, demokratlar, yurtseverler vardı.

Dünyanın her yerinde, İspanyada çalınan tehlike çanları milyonlarca insanı faşizme ve harbe karşı, demokrasi ve milli bağımsızlık uğruna yürütülen savaşa çağırıyordu.

İspanya Cumhuriyetini savunmak üzere yürütülen savaşın etkisiyle, yeni yeni kitleler, yeni yeni siyasi örgütler, faşizme ve harbe karşı kurulan harekete katılıyor, faşizmi silâhla karşılamaya hazırlanıyordu.

İspanyada yürütülen faşist aleyhtarı savaş, birçok Avrupa ve Lâtin Amerika ülkelerinde, ilerici ve demokratik güçlerin, faşizme ve harbe karşı birleşmesini kolaylaştırdı. Komintern'in VII. Kongresinde, Georgi Dimitrov'un savunduğu Halk Cepheleti fikri, o dönemde daha da çekici, daha da yaygın bir ilke haline geliyordu.

İspanya Cumhuriyetiyle dayanışma hareketi, komünist partilerinin etkisini, üye sayısını arttırdı. Bu partilerin çoğu, büyük antifaşist hareketler niteliğini kazandı, ülkenin siyasi hayatında önemli etkenler haline geldi.

Öte yandan, halklar, yerli gerici güçlerin gerçek yüzünü farkedebildiler. Demokrasiye ve milli bağımsızlığa ihanet ettiklerini gördüler. Alman ve İtalyan faşistlerinin İspanyada giriştikleri saldırıya cesaret veren Fransa, İngiltere ve Amerika hükümetleri, kendi ülkelerine ihanet ettiler. Bu ihanet bu ülkelerin halklarına pahalıya mal oldu. Bununla beraber, şu noktayı da belirtmeliyiz: bu hükümetlerin izlediği teslim politikası, bu ülkelerde «ademimüdahale» politikasına, yerli faşist unsurlara, faşizme verilen tavizlere karşı bir kitle hareketinin doğmasına sebep oldu.

İspanya'ya karşı yürütülen zorba faşist saldırısı, Hitler faşizminin maskesini indirdi, «ara güçler» in birçok temsilci de böylece Nazi plânlarının gerçek niteliğini anlıyabildi. Nazi Almanyası, faşizm, barbarlığın timsali haline geldi, manen tecrid edildi.

Böylelikle Avrupada sonradan kurulan Hitler aleyhtarı koalisyonun ve direniş hareketinin temelleri atılmış oldu.

İkinci Dünya savaşında Fransada, Polonyada, İtalyada, Bulgaristanda, Yugoslavyada, Çekoslovakya, Belçikada, Norveçte direniş hareketlerini ilk düzenleyenler, Milletlerarası Tugaylarda savaşmış insanlardı. İspanya harbinde kıymetli tecrübeler elde etmiş, halkın sevgisini kazanmış olan bu eski savaşçılar, Nazilere karşı düzenlenen direniş hareketinde eşi bulunmaz önderler haline geldiler.

Dünya devrimci sürecinin bugünkü dönemi için, İspanya olaylarından çıkarılacak en önemli ders, kanaatıma göre, şudur: İspanya halkının kurtuluş savaşı o dönemde devrimci, demokratik, barıştan yana güçler arasında kurulan geniş cephenin itici gücünü teşkil etti. İspanyada faşizme karşı gösterilen büyük direnişin en önemli etkeni bu oldu. Ama yine de bu birlik ve bu direniş, faşizmin karşı-devrimi «ihraç» etmesine engel olmadı, yetersiz kaldı. Bugün Viyetnamda yürütülen savaşın İspanya savaşı gibi bitmesini istemiyorsak, İspanyada vaktiyle gerçekleşen birlikten daha etkili, daha geniş, daha sağlam bir birlik kurmak zorundayız. Her ülkede, demokrasiden devrimden yana harbe karşı olan güçler arasında birlik; bütün sosyalist ülkeler arasında birlik; dünya devrimci hareketinin başlıca akımları arasında birlik zorunludur.

Bu birlik gerçekleştirilebilirse, 1937–1939 yıllarında kullandığımız «No passaran» ve «Passaremos» şiarları bugünkü dünyada gerçekleşebilir.

Pavel Batov

Ordu generali, Sovyet Ordusu kahramanı ünvanını iki defa kazanmıştır. 1936–1938 yıllarında İspanya Cumhuriyet Ordusunda danışmandı.

Otuz yıl önce İspanya halkı, Cumhuriyet rejimini yıkmak üzere askeri bir ayaklanma düzenleyen faşizme karşı savaşa başlıyordu. O günden bu yana, dünyamızın siyasi haritasını ve toplumsal yapısını değiştiren fevkalâde önemli olaylara şahit olduk. İnsanlık, tarihin en yıkıcı, en kanlı harbini geçirdi, çok çetin günler yaşadı.

Bununla beraber, bütün bu olaylara rağmen, İspanya Cumhuriyetinin kahramanlığı, gerici yerli güçlerin ve milletlerarası faşizmin birliğine karşı, eşitsiz şartlar içinde İspanya'nın özgürlüğünü savunanların cesareti, halkların yüreğinde ve anısında ayrı bir yer tutmaktadır.

54 ülkeden gelmiş, proletarya enternasyonalizminin ve emekçiler arasındaki milletlerarası dayanışmanın yüksek ülkelerini, dövüşerek, kanlarını dökerek gerçekleştiren «hürriyet gönüllüleri» ne karşı, bütün dünya halklarının duyduğu sevgiden ve hayranlıktan hiçbir şey eksilmemiştir.

Milletlerarası Tugaylarda, İspanya halk ordusunda Sovyet gönüllüleri de dövüştü. Devrimci bilincin etkisiyle, tankçılar, pilotlar, denizciler, istihkâm subayları, askeri danışmanlar, İspanya hükümetinin çağrısına uyarak, dost Cumhuriyetin yardımına koşmuştu. Kalabalık değillerdi. Ama İspanyol kardeşlerinin sevgisi, Sovyetler Birliğinin ve bütün dünya emekçilerinin manevi desteği, güçlerini yüz kat arttırıyordu.

Sovyetlerden ve diğer ülkelerden gönüllü gelmiş tankçıların ve pilotların, İspanyol yurtseverlerinin, İtalyan ve Alman faşistlerine indirdikleri darbeler, Hitler ordularının birkaç yıl sonra Moskova önlerinde, Volga kıyılarında uğradığı bozgunu, hattâ nazi Devletinin 1944'deki çöküşünü müjdeliyordu.

Geçmişin tecrübeleri, bugün ve yarın için ders olmalıdır. İspanya destanından çıkarılacak en önemli ders, saldırganlara, emperyalist harp kundaçlılarına karşı yürütülen savaşta, bütün ilerici ve Alman faşizminin İspanyada saldırışı, dünya savaşına doğru atılmış ilk adımdı. Otuz yıl geçtikten sonra bunu açıklıkla görüyoruz. Hitlerin bu denemesinde başarıya ulaştığı için Avrupada genel taarruza geçebildiği; ademî-müdahale prensibini ileri sürerek saldırıyı ilk gününde durdurmaya yanaşmayan devletler ve politikacıların, barış davasına, halkların menfaatlerine ihanet ettikleri, artık bugün herkesçe kabul edilen gerçeklerdir.

Biz bugün bu tarihsel gerçekleri anarken, Amerikalı emperyalistlerin Asyanın Güney-Doğusunda giriştiği müdahale, barış için büyük bir tehlike teşkil ediyor. Varşova Paktına dahil devletlerin yayınladığı, Viyetnama sağlanan çeşitli yardımlarla ilgili bildiri, saldırganlara sert bir ihtardır.

Tarihten çıkarılan, ve bugünkü harp kundaçlılarının üzerinde durması gereken ikinci bir ders de şudur: Şiddete başvuran muhakkak kendi mah-

vına gider. Bugün Berlinde, yani bir zamanlar şiddet ve ölüm saçan güçlerin kalesi, bugün Alman halkının en yüksek ülkelerini dile getiren ilk sosyalist Alman devletinin başkendi haline gelen şehirde, bulunmamız bu tarihsel gerçeğin doğruluğunu ispatlamış oluyor. Bir zamanlar bu şehirde İspanya Cumhuriyetini mahvetmek üzere plânlar düzenleniyordu. Oysa bugün, vaktiyle İspanya yı savunmuş savaşıçılar burada misafir ediliyor.

Bugünkü şartlar içinde, saldırılar mutlaka cezaya uğruyor. Biz İspanyol halkının faşizme karşı yürüttüğü milli ve devrimci savaşın eski gönüllü askerleri, sosyalist ülkelerin Bükreş Konferansında yayınlanan Bildiriyi sevinçle karşılıyor. Otuz yıl önce ilerici güçlerin milletlerarası hareketi, bugüne göre çok daha zayıf olmasına rağmen, on binlerce gönüllü saldırıganların yolunu kesmek üzere İspanya'ya koşmuştu. Artık bugün Demokratik Viyetnam Cumhuriyeti böyle bir istekte bulunursa, Viyetnamın imdadına koşacak gönüllü sayısı acaba kaç kat daha yüksek olur.

Madrid cephesinde ölen bir gönüllünün mezar taşında şu yazıyı okumuştum: «İspanya'da demokrasiyi yaşatmak için ölmüştür.» Bugünkü şiarımız «Viyetnamda İspanyada, bütün dünyada demokrasiyi yaşatmak için yaşayacağız ve çalışacağız!» şeklini almaktadır.

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde Çok Partili-sistem nasıl işliyor

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalizm cumhuriyetin her yurtda-şına, yeni toplumun kuruluşuna her biri katkıda bulunan bütün halk taba-kalarına ilerisi için olanaklar yarattı. Bunun politik ifadesi Çok Parti-Sistemi'dir. Bu sistem, antifaşist-demokratik düzen uğrunda savaşta doğ-muş, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalist demokrasinin temel elemanlarından biri olarak gelişmeler geçirmiştir. Bu sistem, türlü toplum-sal tabakaların ve gurupların, tüm devlet siyasetinin yaratılmasına katıl-maları olanağını sağlamaktadır.

Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi'ne bağlı Toplum Bilim-leri Enstitüsü'nün bir süre önce düzenlediği ve Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin ittifak siyaseti ile ilgili konferansta bu ve daha başka sorunlar tartışıldı.

Konuşmalara demokratik blok partileri temsilcileri ile yabancı misafir-ler katıldı. Tartışmalara katılanlar, Alman Demokratik Cumhuriyetindeki çok parti-sisteminin ülkenin milli ve tarihi koşullarına uyduğunu ve bu bakımdan uluslararası devrimci hareketin edindiği kolektif tecrübelerin bir bölümü olduğunu, başka ülkelerde ve başka tarihsel koşullar altında başka biçimlerde de çok parti-sisteminin ortaya çıkmasına bu tecrübelerin etki yapabileceğini belirttiler. V. Michot (Fransız Komünist Partisi) bu-günkü Fransa'da çok parti-sistemi sorununun günün konusu olduğu üze-rinde durarak, demokrasi uğrunda yürüttükleri savaşta Fransız komünist-lerinin Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin tecrübelerini de dikkate aldık-larını hatırlattı. E. Aaltonen (Finlandiya Komünist Partisi) yaptığı konu-şmada çok parti-sisteminin rolü üzerinde yapılan bu fikir ve görüş teati-sinin çok ilginç olduğuna işaret etti. Tartışmaların taşıdığı büyük önemi L. Hornick yoldaş da (Avusturya Komünist Partisi) belirtti.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin iş arkadaşları. A. Leppänen ve A. Weber Leipzig'de demokratik blok partilerinin temsilcileriyle bulu-şarak kendilerinden bazı soruları cevaplandırmalarını reca ettiler. Bu konuşmaya şunlar katıldı: Alman Hristiyan-Demokrat Birliği Leipzig İl

Komitesi başkanı Fritz-Karl Bartnig; Alman Liberal-Demokrat Partisi II Komitesi başkan yardımcısı Alfred Löwe; Alman Milli-Demokrat Partisi II Örgütü başkanı Kalus Jakobs ve Alman Demokrat Köylü Partisi II Komitesi başkan yardımcısı Werner Hörting.

Aşağıda bu konuşmanın kısaltılmış bir metnini veriyoruz.

Soru: Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalizm kuruculuğuna toplumun bütün tabakaları, demokratik blokun bütün partileri katılmaktadır. Sosyalist perspektifin hazırlanmasına ve sosyalist kuruculuğun somut sorunlarının çözülmesine ayrı ayrı partilerin yaptıkları katkının özellikleri nelerdir?

A. Löwe (Alman Liberal-Demokrat Partisi – LDPD): Partim, çoğunluk bir zamanki orta tabaka çevrelerinden ve bize yakın olan aydınlardan kuruludur. Bizim bütün çalışmalarımız bu tabakaların taşıdığı burjuva-demokratik geleneklerine dayanıyordu. Biz, her zaman anti-faşist, anti-militarist ve demokratik davranma ve anti-komünizmi giderme kavramı altında biraraya geldik. Bundan başka, her parti için çok önemli olan bir ödev de, üyelere güvenilir bir perspektif vermek; çok parti-sistemi ilkesini, sosyalist demokrasi çerçevesi içinde sıkı işbirliği ilkesini aydınlatmak ve bu ilkeleri en geniş ölçüde uygulamak, bütün üyeleri bu ilkelerden yana kazanmaktır.

1952 yılında partim blok partileriyle yaptığı danışmada sosyalizm kuruculuğuna katılmaya hazır olduğunu açıkladı. Parti üyelerinin çoğunluğu bu kararı doğruladı, ama aynı zamanda bazı üyeler bunu soğuk ve hattâ direnişle karşıladı. Burada bizim ödevimizi kolaylaştıran gene antifaşist-demokratik blokun varlığı oldu.

1956 yılında halk mülkiyetinden olmayan işletmeler ve ticaret alanında yeni ekonomik biçimler hakkında olduğu gibi zanaatkarların kooperatiflerde birleşmeleri olanaklarıyla ilgili kanunlar çıkarıldı ve bunlar bütün partilerin yardımıyla kendi üyeleri arasında yaygınlaştırılarak uygulandı. Bu yeni biçimler partimiz çevrelerinde – ve bildiğime göre öteki partilerde de – büyük başarılar sağladı. Biz bu alanda, gerek sanayide devlet ortaklığında ve gerekse ticarete komisyon-sözleşmelerinde ve zanaat kooperatiflerinde gerçek bir ittifak ilişkisi yarattık. Bu arada, devlet ortaklığı uygulamasından 10 yıl sonra bugün birçok ortağın birer sosyalist emekçi olduğu, ya da en olumlu bir biçimde bu yolda bulundukları görülmektedir.

Elbette ki bu ödevlerin yerine getirilmesi için insanları kazanmak kolay olmadı. Fakat bu iş, 1956 yılında artık 1952-dekinden daha kolay olmuştu. Konuştuğumuz bazı ortaklar devlet ortaklığını hesaplara bağlı kıldıkları halde, ileri ortakların belirli bir kesimi de daha ileriye görmekte ve – halk ekonomisi bakımından – devletimiz yararına bizim de daha çok gelişebilmemiz için büyük bir ilgi uyandırmaktaydı. Kısa bir zaman sonra, devlet ortaklığının ya da komisyon-ticaretinin asıl güvenilir geleceği sağladığı ve yalnız ortaklara güvenli perspektifin yararlarını getirmekle kalmadığı,

aynı zamanda devlet ortaklığı sonucunda emekçiler işletmelerin temel araçlarının ortağı olduğundan bu işletmelerin üyeleriyle işbirliği ilişkilerinde özlü değişimler olduğu ispatlarıyla belirdi.

W. Härting (Alman Demokrat Köylü Partisi – DBD): Partimizin yaptığı işbirliği her zaman bugünkü gibi değildi. Bu işbirliği karmaşık ve çevresi geniş bir sürecin sonucudur.

Alman Demokrat Köylü Partisi 1948 yılında, yani öteki partiler üç yıllık çalışmaları sırasında harp sonrasında ilk sorunlarını ele aldıktan sonra kuruldu. Alman Demokrat Köylü Partisi'nin özel ödevi, şimdi olduğu gibi a zaman da partimizde toplanan bütün köylülere işçi sınıfıyla sıkı ittifakın zorunluğunu açıklamaktır. Partimizin ilk eylemi, işçi sınıfının neden yönetici rolü olduğunu pratik-teorik bakımdan aydınlatmak oldu. Pratik sorunlara dayanarak bunu göstermek kolay oluyordu; teorik bakımdan bu iş çok genişti.

Köylü, işçi sınıfının doğal müttefikidir. Ama, faşizm döneminde köylü faşist ideolojinin kuvvetli etkisi altında bulunuyordu. Toprak reformuyla uygulanan tedbirlerle, faşist zorbalık kanunlarının kaldırılmasıyla, işçilerin maddi yardımıyla, büyük ve küçük köylüler arasında ürün teslimi mükellefiyetinde ayırım yapmakla ve küçük ve orta köylülerin siyasi iktidara katılması sonucunda işçi sınıfıyla ittifakın önemli temel taşlarından biri yerine konmuş oldu.

Bu, parti olarak üyelerimize adım adım yeni sorunları benimsetmeye başlayabilmemiz için oturtulan önemli bir temel taşı oldu. Geçen yıllar boyunca biz bu bakımdan geliştik. Nitekim bugün köylülerimiz politik-ekonomik kavramlarla çalışıyorlar, planlama ve yönetmede yeni ekonomik sistemin uygulanması işine katılıyorlar. Bütün bunlar beş altı yıl önce daha anlaşılmamış şeylerdi.

K. Jakobs (Alman Milli-Demokrat Partisi – NDPD): Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin sosyalist gelişme yolundaki perspektifleri Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin VI. kongresinin kararlarında tesbit edilmiştir. Biz bu kararları ortak bir program olarak alıyoruz. Çünkü bu kararların hazırlanmasına biz de katıldık. Buna katılmamız, bir kere, bundan önceki uzun gelişmeler bakımından, yani blok içinde işbirliğinden başlayarak burjuva-demokratik devriminin yürütülmesinde ve sosyalist devrimin ilk merhalesine geçişin uygulanmasında oldu. İkincisi, partimizin üyelerinin görüşlerine göre yaptığımız tekliflerle programın hazırlanmasında doğrudan doğruya beraberce çalıştık.

Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesinin dost partilerden günün sorunlarını kendi üyeleri arasında da tartışarak fikir ve tekliflerini bildirmelerini istemesi uygulanagelen bir ilkedir. Örneğin çeşitli partiler öyle tekliflerin hazırlanmasına katılmışlardır ki, bunlar daha sonra yeni sosyal-ekonomik biçimlere geçilmesi olanağını yaratmıştır.

Yukarda, devlet ortaklığına, zanaatkârların üretim kooperatiflerinde toplanmalarına ve komisyon-ticaretine değinildi. Bunların her biri, geli-

tirilmesine dost partilerden birinin ya da ötekinin katılmış olduğu sorunlardır. Bu düşünceler parti kongrelerinin çalışmalarında yer almış ve sonra da programlara girmiştir.

Milli politikada, milli misyonun gerçekleştirilmesinde olduğu gibi yeni ekonomik sistemin ikinci merhalesinin gerçekleşmesinde de şimdi söz konusu olan, bu programın uygulanması uğrunda atılan somut adımlardır.

Bundan da görüleceği gibi, biz şimdi bu politik ödevin kapsamına giren sorunları bizim partimiz içinde de tartışıyoruz. Bunu yaparken önümüze koyduğumuz ilk ödev, milli sorunun sosyal kapsamını ve sosyalizm ekonomisinin düzenlenmesindeki temel ilkeleri üyelerimize açıklamı oluyoruz. Ve bu, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle her alanda dostça işbirliği sorunlarını da kapsamaktadır.

Soru: Demokratik bloktaki her partinin elinde, tüm devlet siyasetinin ortaya çıkışını etkilemekte ne gibi olanakları var? Partiler, yasama ve yürütme organlarının çalışmalarına nasıl katılıyorlar?

W. Härting (DBD): Biz devlet yönetiminde ve kanunlarla kararların hazırlanmasında etkimizi partimizin halk meclislerindeki üyeleri aracılığıyla, devlet organlarındaki temsilcilerimiz yoluyla ve parti olarak Milli Cephe'deki çalışmalarımızla gösteriyoruz.

F.-K. Bartnig (CDU): Biz, her alanda sorumluluğumuzu duymağa ve bu sorumluluğu idrak etmeğe çalışıyoruz. Biz üyelerimizi, önümüzde ne gibi tüm devlet ödevlerinin bulunduğunu ve bunları hep birlikte nasıl çözmek istediğimizi bilmeleri için cumhuriyetimizin gelişme eğilimlerini, başlıca eğilimlerini doğru olarak anlamaları yolunda yetiştirmek uğrunda çaba gösteriyoruz.

Eğer her bir parti üyesi ödevlerin nasıl ortaya konduğunu anlamışsa ve Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin ödevlerinin gerek içerde ve gerekse dışarda yurdumuzun her bir vatandaşının yararına idrak edilebileceğine inanmışsa, o zaman, inancımıza göre, ödevlerin çözümüne katılmaya da hazır olacaktır. Bundan sonra da üyelerinin her birinin kendi hesabına yapması gereken işe sıra gelir. Bu da, ödevlerin çözümü için kendi iş yerinde, tarım üretim kooperatifinde, zanaatkar kooperatifinde ya da fabrikada ne yapacağını açıkça bilmesidir.

K. Jakobs (NDPD): Halk meclislerine ve belediye meclislerine seçilmiş olan parti üyelerimiz aracılığıyla devlet işlerinde nasıl etkide bulunduğumuz daha önce söylendi.

Pratik olarak bu demektir ki, bütün partiler bütün devlet yönetim organlarında temsil edilmektedir. Partimizin başkan yardımcısı, – öteki partiler için de olduğu gibi – devlet konseyi başkan yardımcısıdır. Partimizin bir üyesi Halk Meclisi Başkanlık üyesidir. Partimizden başka bir arkadaşımız da devlet konseyindedir ve mesleğinde devletle ortak bir işletmenin müdürüdür. Partimizin başkanı Lothar Bolz bilindiği gibi on yıldan fazla bir zaman boyunca dış işleri bakanı idi ve bugün Bakanlar Kurulu başkan yardımcısıdır. Devlet Plan Komisyonu başkan yardımcılarında biri parti

arkadaşlarımızdan Heinrich Meyer'dir. Kendisi, kültür, sağlık ve konut kuruluşu alanlarından sorumludur.

Bütün halk temsilciliklerinde bunun benzerini görüyoruz; belediyelerde de anlaşılacağı gibi parti teşkilatımızın bulunduğu yerlerde ancak temsilcilerimiz var. Partimiz ilk başta şehir halkının belirli tabakalarına yönelmiş olduğundan ve üyelerini bunlar arasından sağladığından, ancak şehirlerde belirli sayıda üyemiz ve örgütlerimiz var. Leipzig ilinde 600 kadar belediye bölgesi var, ama partimizin ancak 100 kadar bölgede örgütü bulunuyor. Bu bölgelerde elbette halk temsilciliklerinde de çalışıyoruz. Parti örgütleri dolayısıyla olanakların sağlandığı il, ilçe belediye meclislerinde de partimizin üyeleri çalışmaktadır.

Devlet cihazında görev almış olan üyelerimiz, çoğunluk partimizin yönetiminde, başkanlık kurullarında onur üyeleridir. Böylece biz partinin politik-ideolojik çalışmaları ile halk ekonomisi planının devlet organları eliyle uygulanması arasında halk ekonomisi planı temeli üzerinde bir ahenk kurabilmekteyiz. Ve biz öteki yönde de, üyelerimizin partide ortaya koydukları sorunlar ve tecrübelerden hareket ederek buna uygun teklifleri halk temsilciliklerine ve meclislere getirebilmekteyiz.

Soru: Sosyalist kuruculuğun önder gücü olan Alman Sosyalist Birlik Partisi bir marksist-leninist partidir. Demokratik blokun öteki partilerinin Marksizm-Leninizm karşısında tutumları nasıldır? Sosyalizm kuruculuğuna katılırken sizin partilerinize yol gösteren ideolojik ya da etik motifler hangileridir?

K. Jakobs (NDPD): Bizim partimiz de, Alman Demokrat Köylü Partisi gibi 1948 yılında kuruldu. O zamanlar emperyalistler batılı işgal devletlerinin yardımıyla Batı Almanya'da durumlarını sağlamlaştırmak ve eskiyi geri getirmek amacıyla Almanya'yı bölmek için hazırlık yapıyorlardı. Gene o zamanlarda cumhuriyetimizde müttefikler bulmak amacıyla çok yoğun çabalar harcanıyordu. Bu çabalar her şeyden önce elbetteki küçük burjuvadan, şehir orta tabakalarından, esnaf, zanaatkar ve küçük memurlardan olanlar üzerine yoğunlaştırılmıştı ve bunların çoğu da eski nazi partisinin üyeleri idi. Amaç, kapitalist ilişkilerin yeniden kurulması uğrunda çabaları desteklememeleri için bunları kısıktırmaktı.

İşte o sıralarda, daha önce Hür Almanya Milli Komitesi'nde ve Sovyetler Birliği'nde harp esirleri arasında anti-faşist harekette çalışmış olan bugünkü parti üyelerimiz, edinmiş oldukları tecrübeler açısından bu çatışmada ilerici gelişme uğrunda yerlerini olmaları amacıyla bir araya gelerek bir parti kurmak için çağrıda bulundular.

Diyebiliriz ki, bu, parti arkadaşlarımızın beraberlerinde getirdikleri Marksizm-Leninizm ilmi bilgilerinin bir bakıma kullanılması idi. Ama bunu yaparken, baş vurduğumuz ve partimiz için kazanmak istediğimiz kimse-lerden, sosyalizm ve Marksizm-Leninizmden yana bir karara varmalarını öne sürmedik. Partimizin üyesi olmak için, bir dünya görüşünü benimsemenin söz konusu olmadığını açıklıkla belirttik.

1952 yılında Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin II. Konferansında alınan ve sosyalizmin temellerinin kurulmasına başlanmasıyla ilgili karar ve tek-lifi partimiz de onayladı ve bunu destekliyeceğini güvenle bildirdi. Tabii biz tarihle, özellikle Alman tarihiyle ve aynı zamanda işçi hareketi tarihiyle de ilgilendiğimiz için, sosyalizm kuruculuğu hakkında yalnızca tek bilim-sel öğretim ve teori olabileceğini, bunun da marksist-leninist öğretim ve teori olduğunu söyledik ve bundan hareket ederek partimizin yönetim-deki ve devlet organlarındaki fonksiyonerlerine Marksizm-Leninizm öğre-nimiyle uğraşmalarını ödev verdik. Ama bu, dünya görüşü olarak Mark-sizm-Leninizm'i kabul etmelerini kendilerinden istediğimiz anlamına gelmez.

Burada, politik ve etik motiflerle ilgili bir soru soruldu. Partimizin kim-lere baş vurduğunu söyledim. Bunlar özellikle tekelci burjuvazinin millî ve sosyal demagojisinin etkisine kendilerini kaptırmış kimselerdi. Daha önce Nazi partisine üye olmaları da bundandır. Bundan ötürü biz, millet nedir, millî düşünce ve davranış nedir, emekçi insanların gerçek anayurdu han-gisidir, gibi soruları ele alarak, bu etik kavramların, ancak emekçi insan-ların çıkarlarından hareket edildiği zaman doğru bir özü olabileceğini açıklamaya ve göstermeğe çalıştık.

F.-K. Bartnig (CDU): Partimizin üyeleri marksist değil, hristiyandır. Hris-tiyanlar için, marksist teori temeli üzerinde marksistlerle birlikte çözebile-cekleri bir çok sorun var. Örneğin bütün ekonomi alanında olduğu gibi. Özel bir hristiyan ekonomi öğretimi yok. Çünkü hristiyanlar türlü sosyal-ekonomik biçimler içinde başka başka ekonomik düzenler kurmuşlardır. Sosyalizmde ekonomik sorunlarda hristiyan çevrelerden zıtlıklar ya da itirazlar geliyorsa, bunun temelinde yatanlar dünya görüşü değil de poli-tik nedenlerdir. Elbette dünya görüşüne bağlanan alanlar da var. Tabii bu alanlarda durum başka. Çünkü hristiyanlar ateist olamaz!

Ve biz bu alanlarda ortak bir çözüm de bulamayız. Ama, ateist olan hristiyanlar da var. Belki, sonradan hristiyan olan ateistler de bulunmak-tadır. Bunun da olanağı var, ama çok bireysel bir olay. Bu da bir sorun değil ve herkes kendisi kararını verir. Bunlara rağmen hristiyanlar ve marksistler bizde politik alandaki bütün pratik sorunlarda işbirliği yap-maktadır. Elbetteki bu işler anlaşmazlık olmaksızın, güçlükler ve düşünce ayrılıkları çıkmaksızın yürümüyor. Ama biz birlikte çalışmayı öğrendik.

Elbette başlangıcı şimdikinden daha güçlü. Sonra, daha önceleri mark-sistlerin hristiyan kilisesini her zaman muhalifleri arasında bulmuş olduk-larını da unutmamak gerek. Öte yandan burjuva devletinde hristiyanlar arasında, marksistlerle konuşmanın olanağı olmadığı görüşü ağır bas-maktaydı. Yani geçmişte edinilmiş bir çok ön yargılar ve düşünceler var, ya da daha doğrusu vardı. Bununla beraber bugün diyebiliriz ki, Alman Sosyalist Birlik Partisi dünya görüşü sorununda çok akıllıca ve genişçe bir siyaset yürüterek, hristiyanlarla marksistlerin yalnız işbirliği olanaklarını

yaratmakla kalmayız onların gitgide daha güvenli, daha etkili ve arkadaşça çalışmalarını sağlayan koşullar yarattı.

Pratik olarak yaptığımız işlerde biz ateist dünya görüşünün doğru olup olmadığını tartışmıyoruz. Biz bunu işbirliği yapmamız için bir şart saymıyoruz. Politikanın pratik sorunlarında, – ister Almanya'nın milli sorunu olsun, ister ekonomik sorunlar ya da kültür sorunları – işbirliği yapılabilir. 20 yıllık pratik bunu günden güne daha iyi ve daha çok doğruladı. Ayrıca, hristiyan etiği bakımından marksistlerin etik görüşleriyle birçok ortak değinme noktaları var. Örneğin mülkiyet sorununda, hristiyanlık inancından gelen ve üretim araçlarında özel mülkiyeti hristiyanlar için şart koşan bir bağlayıcı kayıt yok. Aksine, hristiyan etiği bakımından, üretim araçlarının özel ellerde toplanmasından daha çok ortaklık mülkiyetinin kardeşliğe ve yakınlarını sevmeye dair hristiyan görüşüne uygun düşen verileri var.

Şunu demek istiyorum: İnsanın insan tarafından sömürülmesi sorunu, hristiyan görüşü bakımından marksistlerden daha başka düşüncelerle de olsa, aynı sonuçla cevaplandırılabilir. Hristiyan etiği ilkelerinin – yani barış sevgisi, yakınlarına karşı sevgi, kardeşlik ve sosyal adalet ilkelerinin – başka hiç bir toplum düzeninde sosyalizmden daha iyi gerçekleştirilmediğini tecrübelerimizle gördük. Marksistlerle bir arada olduğumuzda ortaya çıkan o kadar çok gerçek ortak noktalar var ki, politika alanındaki pratik sorunlarımızı birlikte çözmek için bunlar tamamen yeterlidir.

Biz, öteki blok partileriyle yaptığımız işbirliğinde yeteri kadar geniş görüşlülük bulduk. Bunun sonucu olarak da hristiyan yurtdaşlar inançlarıyla yaşayabilmekte, inançlarının gereğini yerine getirebilmekte ve buna rağmen marksistlerle ve yurdumuzun bütün öteki vatandaşlarıyla birlikte sosyalizm ödevlerini çözebilmektedir.

Elbette ki bütün hristiyan yurtdaşların bunu doğru olarak ve iyice anladığı söylenemez. Türlü kilise yönetimlerinde bu temel davranışa karşı henüz çelişmeler ve birbirine zıt görüşler de var. Fakat bunlar etrafıca incelendiğinde, hemen her defasında bu itirazların hristiyan inancından gelmediği, bu gibi kimselerin benimsedikleri ve inançlarının bir şartı olmayan politik tutumlardan doğduğu görülmektedir.

Bize göre, son iki papanın ya da Roma Konsili'nin barış sorunu ya da sosyal sorunlar üzerine söyledikleri, sosyalist ülkelerde örneğin Batı Almanya'dan daha çok yankı bulmuştur. Halbuki bay Erhard her zaman bir hristiyan başbakan olduğunu söyler! Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Alman Demokratik Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı Walter Ulbricht ile bir grup teologun buluşmasıyla ilgili materyalde, marksistlerle hristiyanların bir arada yaşaması ve birlikte çalışmasıyla ilgili pek çok örnek vardır. Protokolde önemli ve özlü bir cümle var. Walter Ulbricht bunu aşağı yukarı şöyle tanımladı: Sosyalist toplumun hedefleri ile gerçek hristiyanlığın sosyal temel ilkeleri, tasav-

vurları ve amaçları arasında bir zıtlık yoktur. Walter Ulbricht ile piskopos Mitzenheim'ın Wartburg buluşmasında da bunun üzerinde durulmuştur.

Soru: Demokratik blok partileri arasında işbirliği pratikte nasıl yürütülmektedir ve haklarda eşitlik nasıl sağlanmaktadır? Bu işbirliğinde partiler arasında görüş ayrılıkları çıkmakta mıdır ve bunlar nasıl giderilmektedir?

A. Löwe (LDPD): Demokratik blokun çalışmaları yalnızca gerektiğinde yapılan konuşma ve oylamalarla kalmamaktadır. Partilerimiz için blok olarak çalışmanın özü sürekli işbirliğindedir. Bunun anlamı, partilerin bütün çalışmalarının, blok çalışmalarını garanti etmeğe ve blok düşüncelerini yürütmeğe dayanması ve her bir parti için bunun bir yüküm olması demektir. Bu da her zaman kolay olmamaktadır. Aynı ayrı partilerde, blok politikasının özünü tümüyle anlamamış olan üyeler de var. Eskiden olduğu gibi bugün de partiler bloku toplantılarında türlü biçimlerde tartışmalar çıkmaktadır. Fakat bunlar – başlangıçta olduğu gibi bugün de yürürlükte olan düşüncelerden – ortak bir yol arama ve bütün ayrıfırı fikirleri arkada bırakarak anlaşma niyetlerinden ileri gelmektedir.

K. Jakobs (NDPD): Blok partilerinin eşit hakları, bunun pratikte nasıl kendini gösterdiği sorusuna karşılık bizim şöyle bir pratiğimiz var: Herkes ne düşündüğünü, neyi doğru gördüğünü söyleyebilir ve söylemelidir. Ortaya çıkan sorunların hep birlikte görüşülmesi için blokun toplanmasını teklif etmeğe herkesin hakkı vardır. Bir örnek verelim: Bileşik sosyalist eğitim sistemi kanusunun hazırlanmasıyla ilgili olarak Alman Sosyalist Birlik Partisi yönetimi belirli kararlar almıştı. Alman Sosyalist Birlik Partisi İl Komitesi 1. Sekreteri ve Politbüro üyesi Paul Fröhlich bunu bize bildirdi. Biz de, blok içinde bu konuda açıklamalar yapılmasına Alman Sosyalist Birlik Partisi İl Komitesi'nin ön ayak olmasında ve böylece bu konuda fikir teatisinde bulunarak birbirimizi aydınlatma olanağına kavuşacağımızda anlaştık.

İşbirliği mekanizmasının niteliği bu örnekte görölmektedir. Görüşlerde başkalık olduğunda durum nedir? Bu işbirliği çatışmalar olmaksızın mı yürütölüyor? Başlangıçtan beri blok içinde bir ilke var: Kararlar ancak bir anlaşma sağlandıktan sonra alınmaktadır. Bu demektir ki, ortak bir yol buluncaya kadar tartışmalar devam etmektedir. Bununla beraber, pratikte hiç olmazsa son 10–15 yıl içinde mutlak olarak birbirine zıt anlayışlarla karşılaşmadığımızı söyleyebiliriz.

Bu sorunla ilgili olarak bir düşüncemi daha belirtmek isterim. Merkezde olduğu gibi illerde de, ve sanıyorum ki şehirlerin çoğunluğunda da, anlaşmazlık sorunu yukarıda söylediğim biçimdedir. Bununla beraber, belirli pratik tedbirler sırasında, örneğin ticaret ağının yoğunlaştırılması ve ihtisas kollarına ayrılmasında, arada bir öyle görüntüler ortaya çıkmaktadır ki, her hangi bir şehirde komisyon-sözleşmesi olan ya da olmayan özel ticaret kesimi yeteri kadar dikkate alınmamakta ve onlar da ihtiyaçların karşılanmasında yüklendikleri ödevleri yerine getirememektedirler. Bu

gibi olaylar yeteri kadar dikkate alınmadığı zaman da biz, ya da dost partiler bu işi ele alıyoruz ve diyoruz ki: Bu sorunu blok içinde ya da Milli Cephe Komisyonunda konuşalım. Sonra da buna uygun olarak teklifler yapılıyor.

F.-K. Bartnig (CDU): İşbirliğini ve ayrılıkları aydınlatmak üzere bir kaç örnek daha verelim. Her şeyden önce şunu belirtmek isterim ki, siyasetimizin temel sorunlarında aramızda ayrılıklar yok, fakat birlikte çözmemiz gereken birçok pratik sorunda ayrılıklar oluyor. Kanunların hazırlanmasında bunlarla karşılaşmaktayız. Örnek olarak bileşik sosyalist eğitim sistemi kanununa değinmek istiyorum. Bizde artık uzun zamandan beri önemli kanunlar, bütün halkın hayatıyla ilgili kanunlar, sonuca bağlanmadan önce bütün yurtdaşlar arasında tartışılmaktadır. Bazen bu 3 ay ya da 6 ay sürer. Böylece bir kanun tasarısı halk oyuna sunulmakta ve açıkça tartışılmaktadır. Canı isteyen bu tartışmalara katılır. Hattâ biz bunu teşkilatlandırırız; Milli Cephe'de tartışmalar yapılmasına önayak oluruz.

Bu gibi tartışmalarda pek çok görüş öne sürülmekte ve tasarı metninde değişiklik yapılmasını isteyenler de dahil bir çok teklif ortaya atılmaktadır. Bileşik sosyalist eğitim sistemi kanunuyla ilgili olarak da bütün partiler ve başka örgütler teklifler yaptılar. Biz de tekliflerde bulunduk. Çünkü tasarıda, öğrencilerin dünya görüşüyle eğitilmesi konusunda bir sıra tanımlamalar vardı ki, bizim görüşümüze göre bunlar hristiyan yurtdaşlar arasında yanlış anlamalara sebep olabilirlerdi. Biz bunların yerine, görüşümüze göre daha iyi tanımlamalar teklif ettik.

Bu teklifler tasarrının son şeklinde dikkate alındı. Bundan başka, bizim görüşümüze göre aile eğitiminin rolü yeterlikle belirtilmemişti. Biz, bununla ilgili tekliflerimizi bildirdik ve aile içinde eğitim sorunu kanunda daha kuvvetle yer aldı. Gençlik kanunu ile de bu böyle oldu.

Soru: Lütfen bize partilerinizin örgüt ilkelerini anlatır mısınız? Kadrolar nasıl yetiştirilmektedir, hangi biçimlerde ve hangi yönde bir araştırma faaliyeti yürütülmektedir?

K. Jakobs (NDPD): Bizim partimiz bölgesel ilkelere göre kurulmuştur. Yani örgütleri semtlerle, belediye bölgelerine ve şehirlere göre bölünmüştür. Örgütlerin seçime gelen yönetimleri vardır ve biz bunlara Yönetim Kurulu diyoruz. Bu kurullar her yıl, yıllık üye toplantılarında seçilmektedir. Bu toplantılarda eski Yönetim Kurulu hesap verir, bunun üzerinde tartışmalar yapılır, bir çalışma programı teklif edilir, görüşülür ve karara bağlanır.

Her temel örgütte ayda bir üye toplantısı yapılır. İl sınırları içindeki temel örgütlerin en az % 95-i toplantılarını düzenli olarak yapmaktadır. Her temel örgütün bir öğrenim kulübü de var. Bu da her ay yapılan düzenli toplantıların ikincisidir ve bunlara üyelerin üçte biri ilâ yarısı katılmaktadır.

Her şehir ve ilde, şehir ve il parti kongrelerinde seçilen yönetim organları vardır. Bu seçimler şehirlerde her iki yılda bir; illerde her dört yılda bir yapılır. Partinin genel kongresi de dört yılda bir toplanır.

Merkez örgütünde 100 kadar üyesi olan bir Baş Komisyon vardır. Baş Komisyon kendi arasından bir Parti Yönetim Kurulu seçer ve çalışma organı olarak da küçük bir Sekreterlik kurar. Seçimle gelen yönetim organları (Yönetim Kurulları) en az üç ayda bir toplanırlar; sekreterlikler ikişer hafta arayla toplantılarını yaparlar. Normal durumlarda bu böyledir; olağanüstü durumlarda elbette olağanüstü toplantılar da yapılmaktadır.

Üye toplantıları, – nerdeyse söylemeyi unutacaktım – parti için merkezce her ay ortaya kanulan ve en aktüel politik ödevlerle doğrudan doğruya bağlı olan bir konunun görüşülmesini kapsamaktadır. Böylelikle şimdi, bölgesel koşullar ve sorunlar göz önünde tutularak, halk ekonomisi planının uygulanması yolundaki çalışmalara katılma sorununun da doğrudan doğruya yerinde görüşülmesi olanağı yaratılmıştır.

Parti işleri için kadroların hazırlanması ve araştırma işleri parti okuluna düşmektedir. Okulda çok kademeli kurslar vardır. Bugünkü temel öğrenim on haftalık ve altı aylık kurslarda yapılmaktadır. Bunun dışında, genellikle 5–6 hafta süren geliştirme kurslarımız var. Ayrıca, belirli meslek guruplarına ve ihtisas alanlarına göre, örneğin ekonomi sorunları, kültür sorunları ile ilgili olarak kısa kurslar düzenliyoruz. Bunlar 2–3 hafta sürmektedir.

Parti okulunda belirli araştırma çalışmaları da yapılmaktadır. Bu çalışmalar, bizim parti işlerimizin özel kapsamına dayanmaktadır. Örneğin parti okulu, küçük burjuva tabakalarının belirli geleneklerini ve anların Almanya tarihindeki önemini, bu tabakaların parlamenter demokrasi hakkındaki tasavvurları üzerinde çalışmalarda bulunmuştur. Bu anlattıklarım aynı zamanda, partinin yönetici görevleri için kadrolarımızı yetiştirirken geçtiğimiz yolu da göstermektedir.

W. Härting (DBD): Bizim partimizin, biri merkez okulu olmak üzere üç parti okulu var. Parti Yönetim Kurulu'nda şimdi bir komisyon kuruldu. Bu komisyon, 1968-de kutlayacağımız 20 kuruluş yıldönümümüze hazırlık olmak üzere Almanya'daki ilk demokratik köylü partisinin tarihini yazmaktadır.

A. Löwe (LDPD): Bizim partimizde merkez düzeyinde komisyonlar kurulmuştur. Bunların amacı, belirli sorunları incelemek; merkez organlarına sunulmak üzere teklifler hazırlamak ve merkez yönetim kuruluna, en alt kademelere kadar bağlayıcı olan karar tasarıları sunmaktır. Bunun karşılığı olarak alt kademelerden merkeze ulaştırılan kararlar da, yalnızca parti içi demokrasisini korumakla kalmayıp aynı zamanda bunun daha da gelişmesini elverişli yönde etkileyecek biçimde göz önünde tutulmaktadır.

Soru: Yurt dışında hangi partilerle sürekli bağlarınız var?

A. Löwe (LDPD): Bizim Batı Almanya'da, yersiz bir deyişle söyledikleri

gibi, bir «kardeş» partimiz var: FDP. Bunun nedeni, 1945-de her iki partinin de aynı tüzüğü olmasıydı. Ama FDP. bir işverenler ve tekeller partisi durumuna geldi. Böylelikle de, 5 yıl öncesine kadar var olan işbirliği olanakları da ortadan kaldırılmış oldu. Elbette bizim henüz FDP-nin tek tek üyeleriyle olduğu gibi Batı Almanyadaki partisz işverenlerle ve tüccarla da bağlarımız var.

Aynı zamanda resmi buluşmalar yapmaktayız. Örneğin, bir kaç yıl önce Halk Meclisi başkanı Dr. Dieckmann Demokratik Öğrenci Federasyonu'nun daveti üzerine Marburg'da bir konuşma yapmıştı. Son zamanlarda Alman Sosyalist Birlik Martisi Merkez Komitesinin SPD'ye gönderdiği mektupla ilgili olarak genel sekreterimiz Dr. Manfred Gerlach da açıklama yaptı ve bu açıklamayı yazılı olarak FDP. başkanına, Batı Almanya başbakan yardımcısı Mendeye göndererek bizim en yüksek düzeyde, yani parti yönetimleri arasında konuşmalar yapmayı arzuladığımızı bildirdi.

W. Härting (DBD): Partimizin Bulgar Köylü Birliği ve Polonya Birleşik Halk Partisi ile çok sıkı ilişkileri var. Bu ilişkiler esas olarak Parti Yönetim Kurulu eliyle yürütülüyor. Fakat Leipzig Tarım Sergisi dolayısıyla «Yeşil Üniversite»nin merkezi olduğundan bütün Bulgaristan ve Polonya heyetleri Leipzig'e geldiklerinde bize de geliyorlar. Bu yüzden bizim çok yakın kişisel ilişkilerimiz var.

Batı Almanya ile ilgili çalışmalarımızda biz Köylü Federasyonu ile bağlar kurmaya çaba harcıyoruz. Ama bu çok zor oluyor. Gerçi bay Rehwinkel (Köylü Federasyonu başkanı – Redaksiyon.) demokrasiden çok söz ediyor, ama bunu uygulamıyor. Bay Rehwinkel, Batı Almanya'da köylülere yardım edilmesi gerektiğini, Bonn hükümetinin aldığı tedbirlerle hem fikir olmadığını çok sık tekrarlıyor, fakat öte yandan da bizde öğrenim yapmak isteyen Batı Alman köylülerinin buraya gelmelerine izin vermiyor. Parti Yönetim Kurulumuzun mektuplarına cevap verilmiyor, v.b.

Batı Almanya'daki birçok köylülerle ilişkilerimiz, Köylü Federasyonu'yla olandan daha iyidir. Bundan başka, Parti Yönetim Kurulu aracılığıyla batı Avrupa ülkelerinden, köylü federasyonları, birlikleri, küçük köylü örgütlerinden v.s. buraya pek çok heyet geldi. İtalya, Fransa, sonra Danimarka, Norveç, Finlandiya, Kıbrıs gibi ülkelerden gelen heyetler burada genellikle sosyalist tarımı incelemektedirler.

K. Jakobs (NDPD): Yabancı partilerle partimizin ilişkileri sorusunu şöyle cevaplandırabilirim: Sağlam bir bağ ve sürekli bir işbirliği yok. Batı Almanya ile olan ilişkilerimiz için de bunu söyleyebiliriz. Biz, edindiğimiz tecrübeler ve partimizin teorik olarak bildiklerine dayanarak, Batı Almanya'da bugünkü intikamcı ve nasyonalist demagojinin öksesine gitmekte olan ya da en azından böyle bir politikanın kurbanı olma tehlikesi içinde bulunan kimseleri etkilemek için çaba harcıyoruz. Bilindiği gibi Batı Almanya'da gene Milli Demokrat Parti adını taşıyan bir parti var. Bu partinin bizimle hiç bir ilgisi olmadığı gibi, bizim de onlarla bağ kurmak ya da konuşmalar yapmak yolunda hiç bir dileğimiz yok. Bu parti

açıkça neo-faşist bir partidir. Biz bunu üyelerimize de açıkladık ve kendimizi onlardan ayırdık. Elbetteki bu partinin örgütlü üyesi olmayan seçmenlerle ilgilenmemiz, onların gene faşist bir yola çekilmek istendiğini görmelerine yardım etmemiz, bu kimselere hitab etmemiz başka bir sorundur.

Soru: Partileriniz bugün ve en yakın gelecek için önüne ne gibi ödevler koymaktadır?

A. Löwe (LDPD): Biz üyelerimizi, cumhuriyetimizin önünde duran ödevleri daha iyi yerine getirme yeteneklerine kavuşturmak zorundayız. Bütün blok partileri, bu sorunda bütün üyelerimizin, özellikle özel işletmelerin ve devletle ortak işletmelerin sahipleri ve yöneticilerinin, ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması alanında gittikçe ödevlerin yerine getirilmesi amacıyla yeteneklerini kullanmaları zorunluluğunu daha önce belirtmişlerdir. Bu üyelerin, politik-ideolojik alanda teknik devrimin uygulanmasında önümüzde duran ödevleri de iyice tanımaları gereklidir.

Ben kendim, devletle ortak olan ve 50 emekçisi bulunan bir işletmeyi yönetiyorum. Sergiler ve öteki buluşmalar dolayısıyla Batı Almanyadan bize bir çok kere heyetler geldi. Bunlar, özel işletmelerin devletle ilişkileri sorununa karşı büyük bir ilgi gösterdiler ve bu konuda bize çeşitli sorular sordular. Bir çok soruya doğrudan doğruya iş arkadaşlarımdan, yani devletin ortak olduğu bir işletmenin yöneticisi olarak benim yerime iş arkadaşlarımdan cevap vermesi daha da aydınlatıcı oldu. Bu olay, politik-ideolojik gelişmenin bir işareti olduğu gibi, sosyalist mülkiyetin ortak sahipleri olmaktan duydukları gururun da bir belirtisi idi.

K. Jakobs (NDPD): Başlıca ödevimiz, yeni ekonomik sistemin ikinci merhalesindeki sorunları üyelerimize yakından tanıtmaktır. Bunu yaparken, çalıştıkları yerlerde itici faal bir rol oynayabilmeleri ve aydınlatma görevini yerine getirebilmelerini amaç güdüyoruz. Elbette biz, özel işletmelerin, zanaatkarların, esnafın ikinci yeni ekonomik sistem merhalesinin gerektirdiği biçimde işlerini nasıl yoluna koyabilecekleri sorunları üzerinde de duruyoruz. Yani bunlara düşen ödev, halk ekonomisinde, rasyonalizasyonda etkililiğin artmasına katkıda bulunmak oluyor. Bu çalışmalarda doğal olarak yoğunlaştırma ve ihtisas alanlarında belirli sorunlarla karşılaşılıyor. Parti arkadaşlarımız, örneğin devletle ortak işletmelerin gönüllü olarak işbirliği yapması konusunda ideolojik olarak hazırlandıklarından, bu çalışmalarımızda da artık bazı sonuçları görmekteyiz. Bundan başka, işbirliğinin gerçekleştiği örnekler de artık sıralanabilir. Elbetteki bunlar ancak başlangıç adımlarıdır.

Bugünkü sendika savaşları

Pierre Gensous

Bugün aşağı yukarı bütün kapitalist ülkelerin işçi sınıfında hoşnutsuzluğun ve savaşıllığın arttığını görüyoruz.

Bu savaşların temelindeki nedenleri, kârlarını arttırmak isteyen tekellerin, emekçilerin yaşama ve çalışma şartlarına, toplumsal haklarına karşı giriştiği genel saldırıda aramalıyız. Sömürme arttıkça, emekçi kitlelerinde artan bilinç ve teşkilatlanma yeteneği, işçi sınıfıyla kapitalist tekeller arasında yürütülen savaşların gelişmesiyle, daha üstün bir öz taşıyan isteklerin tespitiyle dile gelmektedir.

Özellikle ücret alanında oldukça önemli başarılarla sonuçlanan mücadele, her iki tarafta büyük bir şiddetle yürütüldü. Sınıf savaşının gerçekleri ve keskinliği, bugünkü kapitalizmin – vardığı gelişim derecesi ne olursa olsun – işçi sınıfını ilgilendiren hayati sorunlara çözüm yolu bulmaktan aciz olduğunu bir kere daha ispatlamıştır.

Batı Avrupa ülkeleri ve Amerika gibi gelişmiş kapitalist ülkeleri ele alalım. Son yıllarda bu ülkelerde, hâkim sınıfın politikasında yeni unsurlar belirmiştir. Bu sınıf, Batı ülkelerinin en önemli sorunlarını işçi sınıfının ve genellikle emekçilerin zararına işleyen yeni metodlarla çözümlenmeye çalışıyor. Bu davranışa karşı da, sendikalar günün şartlarına daha uygun düşen istekler tesbit ediyorlar. Kapitalistler daha inatla direndiği ve emekçi haklarına daha şiddetle saldırdığı için, sendikalar daha amansız bir savaş yürütmek zorunda kalıyor: genellikle grevler uzuyor, mücadele sertleşiyor.

Kapitalist Batı ülkelerinde meydana gelen bu değişikliklerin asıl nedeni, Devlet tekelci kapitalizminin gelişmesi ve yeni şekiller almasıdır.

Kapitalist plânlama ve «gelirler politikası»

Son zamanlarda, Batılı yönetici çevrelerin, iktisadi alanda merkezleştirilmiş «plânlama» veya bazı ülkelerde kullanılan terimle «programlaştırma» teşebbüslerine verdikleri önemi biliyoruz. Bu konuda alınan tedbirleri incelerken, üretici güçlerde meydana gelen hızlı gelişmenin ve değişikliklerin kapitalist ekonomiye yaptığı etkileri göz önünde tutmalıyız. Her ülkede olduğu gibi, dünya düzeyinde de oluşan yeni güçler dengesini de hesaba katmalıyız. Batı Avrupa'nın bazı ülkelerinde, yönetici çevreler, «plânlama»nın çağdaş kapitalizm için hayati bir önem taşıdığı sonucuna varmıştır.

Ama bu «plânlama»nın başarıya ulaşması için, işçi örgütlerinin bağımsızlığını büyük çapta sınırlandırmaya kalkışan kapitalistler, kapitalist plânlama mekanizmasından ve kavramından yararlanarak, sendikaları devlet tekelçi kapitalizminin bir parçası haline getirmek istiyorlar. Konkre olarak, mesele, işçi örgütlerinin, kapitalist plânlamanın amaçlarını ve prensiplerini benimsemelerini ve desteklemelerini; bu plânlama mekanizmasının işlemesine katılmalarını sağlamaktır. Neticede, sendika «kendi isteğiyle» kapitalist plânlamayı köstekleyecek her türlü hareketten; başka bir deyimle iktisadi isteklerde bulunma özgürlüğünden vaz geçecektir.

Bu bakımdan, kapitalist plânlamanın başlıca özelliği, «gelir» veya «yön verme» politikası adı verilen siyasettir. Bu ise, devletin, kapitalist plânlama çerçevesi içinde, ve iktisadın bütün alanlarında, itibari ücret artışlarının sınırını tesbit etmesi demektir. Bu gibi teşebbüslere, Batı Avrupa'nın bütün ülkelerinde ve – biraz değişik şekilleriyle – Amerikada rastlanmaktadır.

Ama ücret artışının sınırı kesinlikle tesbit edilince, işçi örgütlerinin otonomisi, bağımsızlığı diye bir şey kalır mı? Gelirler politikasının uygulanması, sendikaların bağımsızlığını yok eder, bu örgütleri lüzumsuz bir hale getirir. İşçi sınıfı da sendikalara dayanmayınca işverenlere karşı iktisadi savaş yürütme olanaklarından yoksun kalır. Buna karşılık, işçi örgütleri bu işte ne kazanır? Planlamaya katılmış, kapitalist anlamda kendi kendini sınırlandırmış görünürler, o kadar...

Sendikaların «gelirler politikası»nı kabul etmesi, «milli pasta»nın emekçilerle kapitalistler arasında bölünmesine razı olmaları demektir. Üstelik, fiatların hızla artmaya devam etmesi, ve «gelirler politikası»nın tespit ettiği oranların artışını sınırlandırması karşısında, sendikalar. Sermayeye düşen payın artmasını kabul etmiş olurlar.

Son yıllarda, özellikle son aylarda, işçi sınıfının ve işçi örgütlerinin «gelirler politikası» oyununa kanmaları için türlü şekiller alan, devamlı teşebbüsler yapılmaktadır. Genellikle, teşebbüsler başarısız kalıyor. Emekçiler ve sendikalar – çoğunlukla – hükümetin gelir politikasına yanaşmıyor.

Bazı ülkelerde – örneğin İngilterede – görüldüğü gibi, Sendika Federasyonu bu politikayı resmen kabul etse bile, federasyona bağlı sendikalar, çoğunlukla, bu politikanın lehine oy verdikten sonra, politikanın prensiplerine karşı savaşmakta devam ediyor. Batı ülkelerinde gelişen olaylar bize şu gerçeği ispatlamaktadır: Yönetici çevreler sendikaların «gelirler politikası»nı canı gönülden kabul etmesini sağlayamadılar.

Zaten yöneticiler bu sonucu sağlayabileceklerini pek ummamışlardı. Amerikada kullanılan terimle, gelirler politikasını sendikalara «satmak» a teşebbüs eden kapitalist hükümetler, öte yandan sendika hareketine karşı da saldırıya geçtiler. Birçok ülkede, grev haklarını ve çeşitli sendika özgürlüklerini sınırlandıran kanunlar kabul edilmiştir; başka ülkelerde de işçi sınıfı bu gibi kanunları çıkarmak isteyenlere karşı savaş yürütmektedir. Genellikle, teşrii alanda yürütülen faaliyetler doğrudan doğruya «gelirler politikası»na bağlıdır.

Öte yandan yönetici çevreler «istisnai» tedbirlere sık sık başvuruyorlar: Örneğin, İngilterede denizcilerin grevine karşı kabul edilen «fevkalâde hal» ilân kararı; Hollandada «nizamı korumakla görevli» bir merkez komandanlığının kurulması vb. Sendikalara karşı adli takibat yürütülüyor; örneğin, Amerikada, New-York taşıt emekçilerinin grevinde ve demiryolları işçilerinin grevinde olduğu gibi. Federal Almanya'da kabul edilen «istisnai» kanunlar, sendikaların gücünü kökünden yok etmek, istekleri uğrunda mücadele yürütmelerine imkân bırakmamak amacını güdüyor.

Bütün bu tedbirler, sendikaların özünü ve anlamını yok etmek, bu örgütleri devlet tekeli kapitalizminin bir parçası haline getirmek plânının bir yönüdür.

Sendikalar bu projelere karşı savaşıyor, ama düşmanlarının iddia ettiği gibi, her türlü plânlamaya karşı olduklarından değil. Sendikalar genellikle planlamadan yanadır: ama emekçilerin çıkarlarına hizmet edecek, sosyal durumlarını kuvvetlendirecek bir plânlama istiyorlar.

Bilimsel teknik devrimler ve sendikalar

İşçi sınıfı ile sermaye arasında yürütülen savaşın gelişimini, her iki tarafın izlediği politikayı ve başvurduğu metotları tâyin eden etkenlerin en önemlisi, çağımızda çok hızla ilerleyen bilimsel ve teknik gelişmelerin toplumsal sonuçlarıdır. Teknik devrimin dolaysız – iktisadi ve toplumsal – sonuçları; bu sonuçların etkisiyle sermayenin stratejisinde ve taktiklerinde meydana gelen değişiklikler; işçi sınıfının ve sendikaların karşısına birçok yeni sorun çıkarıyor.

Kapitalist ülkelerde otomasyondan doğan sorunlar daha çok Amerikada iyice belirmiştir. Kongrenin kurduğu Teknik, Otomasyon ve İktisadi Kalkınma Komisyonunun bu yıl yayınladığı raporun sonuçları bu bakımdan çok ilginçtir. Komisyonun 14 üyesi vardı: AFL – CIO'yu temsil eden 3 sendikacı, ve 11 işveren, üniversite üyeleri vb. Hiç şüphesiz bu rapor genellikle tekellerin otomasyonu uygulamasından doğan bazı toplumsal sorunları da açıklıkla dile getiriyor.

Komisyon başkanı raporun önsözünde şöyle diyor: «Tarımda modern makinelerin kullanılması ... emekçilerin şehirlere hızla göçmesiyle sonuçlandı ve şehirlerde ciddi sorunlara yol açtı. Tarımdaki teknik devrim karaderili halkımızın büyük bir kısmının karşılaştığı güçlüklerin asıl nedenidir ... Köyleri terketmek zorunda kalan karaderililer şehirlere göçtü ... oysa aynı dönemde, iktisadi alandaki yetersiz artış oranları, mevcut işlere talip olanların sayısını arttırıyordu ... Teknik ve ekonomik değişiklikler karşısında eskimiş olan işletmelerin ve tesisatların kapatılması, geniş bölgelerde ... halkı yoksulluğa sürükledi. 1963 yılında 35 milyona yakın emekçinin hayat şartları asgari yaşama seviyesinin altında bulunuyordu.»

Kongre Komisyonunun belirttiğine göre, son yıllarda, teknik devrimin etkisiyle, verim o derece artmıştır ki, aynı miktar mal üretmek için, çok daha az işçi lâzım oluyor. Bu azalış yılda iki milyona varıyor. Talep biraz artmıştır, ama bu artış hem verim artışını, hem de iş arayan sayısını telâfi edemiyor.

Diğer kapitalist ülkelerde, bu durum işte güvensizliğe, ve bazı işlerde veya bazı bölgelerde, işsizliğe yol açtı. İktisadi çelişmeler de arttığı için, teknik nedenlerden doğan işsizlik daha kuvvetle beliriyor ve yaygın bir hale geliyor.

Komisyonunda AFL – CIO (Amerikan Sendika konfederasyonları)'yu temsil eden üyelerle diğer üyelerden ikisi şöyle konuşmuştur: «Amerikada milli ve demokratik bir planlama şeklinin zorunluluk haline geldiğine kuvvetle inanıyoruz ... eskiden piyasayı tâyin eden kör güçler artık bugün çağdaş toplumun çok-yönlü sorunlarına çözüm yolu bulamaz.» Görüldüğü gibi, bilimsel ve teknik devrimin sonuçları karşısında, AFL–CIO sendikalarının yöneticileri bile «teşebbüs özgürlüğü» ne eskisi kadar güvenmez olmuş ...

«Bilimsel ve teknik ilerlemelerin, emekçiler için, bütün toplum için, bir tehlike teşkil etmemesi, onların menfaatlerine hizmet edebilmesi için, ne gibi tedbirler alınmalıdır?» şeklini alan genel sorun, çeşitli konkre şekillerle ortaya çıkıyor.

Bazı endüstri kollarında otomasyonun gelişmiş olması, sendika taktiği bakımından – özellikle grevlerde – çeşitli sorunlara yol açıyor. Üretimde çalışan işçiler fazla kalabalık olmayınca işveren için greve rağmen fabrikasını işletmek meselesi çok kolaylaşıyor; üstelik, işin niteliği değiştiği için, işveren fabrikayı işletmek için birkaç teknisyen veya büro memurlarına

başvurabiliyor. Bazı hallerde – özellikle otomasyonu çok geliştiren Kuzey Amerikada – otomatikleştirilmiş işletmelerde işverenler grevleri başarısızlığa uğratabiliyorlar. Örneğin Kanada'da çok otomatikleştirilmiş bir işletmede, Irving Rafinerilerinde, 6 ay yürütülen greve rağmen, işverenler, mühendislerin, teknisyenlerin ve memurların yardımıyla, üretimi kesmek zorunda kalmadılar.

Sendika hareketi bu durumun sonuçlarını çıkarmak zorundadır. Bu sonuçlardan birkaçını sayalım: bütün emekçileri, sendikalarda teşkilâtlandırma zorunluluğu artmıştır; ustabaşı, teknisyen, mühendis, memur gibi, bedeniyle çalışmayan emekçilerin sendikalarda teşkilâtlandırılması sorunu çok önemlidir; bütün hareketlerde, bütün emekçi grupları arasında sıkı bir işbirliği sağlanmalıdır; bu ise toplu sözleşmelerin veya hareketlerin hazırlık döneminde bütün bu unsurlar arasında temaslar ve danışmalar gerektirir.

Bilimsel ve teknik devrimin doğurduğu sorunlar arasında, işçi ve memurların mesleki bakımdan yetiştirilmesi ve yeni tekniklere alıştırılması sorunu da çok önemlidir. Genellikle, bu mesleki eğitim, tekellerin isteğine ve azami kâr prensibine göre yürütülmektedir. Burjuva devleti ise bu alanda pek çaba sarfetmiyor. Gençlerin çok ufak bir kısmı ancak, yeni şartlara uygun bir teknik eğitim görmektedir. Genel eğitim alanına nisbetle, bu alanda kızlara karşı daha çok ayrıcalık gözetiliyor. Mesleki eğitimin çok dar sınırlar içinde tutulması ise şu sonucu doğuruyor: Gençlerin büyük bir kısmı ya işsiz kalıyor, yahut da teknik ilerledikçe işsiz kalmak tehdidi altında, kalıfye işçi istemiyen işlerde çalışmaya mahkûm ediliyor. Öte yandan, bugün sağlanan mesleki eğitim ihtisas işi olan çağdaş tekniklere göre yetersiz kalıyor; bu eğitimi görenlerin bugünkü şartlar içinde zorunlu hale gelen yeni tekniklere hızla uymasını sağlayacak, teorik temeli veremiyor. Bu yetersizlik mesleki eğitim görmüş gençler için bile işsizlik ihtimalini artırıyor.

Mesleki eğitim ve öğretim sistemi bütünüyle değiştirilmelidir. Bütün gençlerin seçtikleri meslekte yeteneklerini kullanmalarını ve emellerini gerçekleştirmelerini sağlayacak kadar geniş tutulan bir eğitim ve bir öğretim görmelerini temin eden demokratik bir sistem kurulmalıdır. Bu da sendika hareketine düşen bir ödevdir.

Sendikalar, teknik devrim yüzünden işten çıkarılan emekçilerin, devletin veya işverenin hesabına, başka bir mesleki eğitim görmeleri, bu eğitim süreci içinde ücretlerini kesintisiz almaları için, hükümete baskı yapmaktadır. Otomasyon tehlikesi karşısında, sendika hareketi daha çok, iş vakitinin azaltılması; işten çıkarılan emekçilere tazminat verilmesi ve avantajlar sağlanması; yeni bir iş bulmalarına yardım edilmesi ve ona göre tazminat verilmesi; mesken ve taşıt kolaylıklarının sağlanması, vb. gibi amaçlar güttü. İngilterede 1965 Aralığında yürürlüğe giren işten çıkarma tazminatı kanunu, bazı eksikliklere rağmen, bu alanda atılmış önemli bir adım teşkil etti.

Böylelikle, hızla gelişen bilimsel ve teknik devrimler çerçevesi içinde, emekçilerin ve sendikaların yürüttüğü savaşlar, çok geniş tutulan isteklerin yerine getirilmesi amacını güdüyor. Bu savaş, işsizliğe, çalışma temposunun hızlandırılmasına, ve bunun emekçilerde yaptığı sinir rahatsızlıklarına karşı, iş güvenliğinin sağlanması ve ücretlerin artırılması için yürütülüyor. Öte yandan, işçilerle işçi örgütleri, mesleki sınıflandırma, işbölümü, çalışma metotları, iş bulma, işten çıkarılma, üretim organizasyonu gibi sorunlarla meşgul oluyorlar; oysa bugüne kadar, işverenler bütün bu sorunlara kendi yetkilerine dahil sorunlar diye bakıyorlardı.

Birkaç yıldır, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika sendikaları bu sorunların toplu sözleşmelerde yer almasını, müzakere konusu olmalarını, tek taraflı olarak çözümlenmemesini, şart koşuyorlar. Örneğin, Amerikada ve İtalyada, bu konuda en önemli endüstri kollarında, işverenlere karşı çok şiddetli savaşlar yürütüldü.

İşletme komitelerinin (veya İngilteredeki Shop-Stewards komiteleri gibi, işletme komitelerine benzer kuruluşlar) hakları uğruna da hareketler yürütülmektedir. Atelyelerde ve fabrikalarda işçiler tarafından seçilen bu komiteler, işverenlerin keyfi davranışlarını sınırlandırmaya çalışıyorlar; işyerinde yeni metotlar uygulanacağı zaman, işverenin bu konuda kendilerine danışmasını istiyorlar.

İşverenler, kapitalistlerin eskiden beri babalarının çiftliği imişcesine davrandığı alanlara, işçi örgütlerinin Sokulmasından çok korkuyorlar. Fransız İşverenler Milli Konseyinin «işletmelerin yönetimi konusunda, otoritenin bölünmesi diye bir şey olamaz» şeklinde, bu yılın başlarında yaptığı açıklama, bu bakımdan çok anlamlıdır. Batı Almanya'da ve diğer Batı ülkelerinde de kapitalistler aynı şekilde konuştu.

Ama bilimsel ve teknik devrimin emekçilere fayda sağlayabilmesi için, işletmelerde işverenlerin otoritesini sınırlandırmak üzere savaş yürütmek yetersiz kalır. Daha köklü dönüşümler sağlamak şarttır. Mülkiyetin bütün halka hizmet etmesi için mülkiyet ilişkilerinde köklü değişikliklerin gerçekleştirilmesi bir zorunluluktur.

Bedeniyle çalışmayan emekçiler ve sendikalar

Teknik devrim emekçi sınıfların mesleki yapısında çok büyük değişimlere yol açıyor.

Atom enerjisi, feza gemileri endüstrileri, elektronik ve kimya endüstrileri gibi yeni kurulan veya hızla gelişen endüstrilerde, bedeniyle çalışmayan ve özellikle bilimsel ve teknik emekçi oranı yüksektir. Öte yandan, birçok ülkede, yapım malı endüstrisinin birkaç kolunda, tekstil, demir-çelik en-

düstrilerinde, kömür madenlerinde, demiryollarında yani el emeğinin büyük rol oynadığı sanayilerde, iş olanakları hızla azalmaktadır.

Bedeniyle çalışan emekçilere nisbetle, kafasıyla çalışan, daha doğrusu bedeniyle çalışmayan emekçi sayısı hızla artıyor. Amerikada bedeniyle çalışan üç emekçiye, bedeniyle çalışmayan iki emekçi düşüyor. İngilterede 1950 yılları başlarında bedeniyle çalışmayan emekçiler bütün ücretli sayısının dörtte birini teşkil ediyordu. 1960 yılları başında bu oran üçte birini buldu. Fransoda ve İskandinav ülkelerinde oran aşağı yukarı aynıdır.

Teknisyen ve mühendis sayısı hızla artıyor. Fransoda 1954-1965 yılları arasında, mühendis sayısı % 74 kadar arttı. Teknisyen sayısındaki artış % 81'i; kadrolarda personel artışı % 60'i bulmaktadır. Bütün gelişmiş kapitalist ülkelerde aynı değişiklikler meydana gelmektedir.

Öte yandan, işlerin özü bakımından, işçilerle memurlar arasındaki fark azalıyor. Bu da, gitgide artan otomasyonun ve makineleşmenin sonucudur. İşçilerle kafa emekçilerinin aldığı ücretler, belirli bir şekilde birbirine yaklaşıyor, hayat şartları arasındaki farklar bile azalıyor. Memurlara sağlanan geleneksel imtiyazlar yavaş yavaş kayboluyor, artık onlar da işçilerle karşılaştığı sorunlarla karşılaşılıyor.

Bu son yıllarda beliren başlıca özelliklerden biri, bedeni ile çalışmayan emekçilerin bilince varmalarıdır. Fransoda France-Ouvrière'e bağlı kadro sendikalarının kongresinde açıklanan bir karar, bu evrimi kesinlikle dile getirdi: France-Ouvrière'e bağlı kadrolar, CGT ve CPDT'ye bağlı kadrolarla beraber, işçi hareketine katılma kararını almışlardır.

Kaderleri ve menfaatleri ile, bedeniyle çalışan emekçilerin kaderi ve menfaatleri arasında temel farklar olmadığını anlayan memurlar, işçi sınıfının yürüttüğü hareketlere günden güne daha çok katılıyorlar.

Bütün sendika hareketi memurların bu çabalarını desteklemeli, işçi sınıfının genel faaliyetlerine bağlamalıdır.

Memurların temel istekleri nelerdir? En önemlileri şunlardır: Her derecede, kalifikasyona ve tecrübeye göre ayarlanacak, uygun maaşlar sağlayacak bir baremin kabulü; meslekte terfi etmek garantisi; memuriyetin garanti altına alınması; sendika haklarının, sözleşme haklarının, tanınması; toplu sözleşmelerle çalışma şartlarının garanti altına alınması; sendikaların kontrolü altında ve işverenlerin kontrolü dışında, mesleki eğitim plânlarının tesbit edilmesi; kalifikasyonu arttırmak ve yeni mesleki bilgileri yakından izlemek üzere, iş saatleri içinde, devamlı öğrenim hakkının garanti altına alınması, iş saatlerinin azaltılması, vb.

Bedenle ilgisi olmayan mesleklerde de, kadınlara karşı belli bir şekilde ayrıcalık gözetilmektedir. Bu mesleklere girebilen kadın sayısı düşüktür, ortalama kazançları da erkek meslektaşlarının kazancından çok aşağıdır. Örneğin, Fransoda mühendislerin % 3,7 si ancak kadındır; 1963 yılında yapılan resmi bir araştırmaya göre, bu kadınların ortalama maaşı, aynı işlerde erkeklere verilen ortalama maaşın üçte ikisini buluyor. Bunun

nedeni, kadınların çok sınırlı alanlarda işe alınmalarıdır: laboratuvar çalışmaları, üretim planlanması, hesaplar, vb. Sendikalar bu ayırımı son vermek için mücadele ediyor.

Bütün gelişmiş kapitalist ülkelerde, bedeniyle çalışan emekçilerin karşılaştığı ortak sorunlar var. Bunlardan biri, iş saatlerinde gerçekleşen teknik icatlardan memnurlara tanılacak haklar sorunudur.

Bütün bu istekler pasif bir şekilde ileri sürülmüyor. Gerekli zaman, mühendisler, teknisyenler ve memurlar harekete geçiyor. Fransada, Thomson-Houston fabrikalarında ücret ve maaşların arttırılması için düzenlenen gösteriler, bu hareketin bir örneğidir. Bull fabrikalarında, işten çıkarmalara karşı ve şirketin millileştirilmesi için; Chausson işletmelerinde, SNECMA şirketinde, Worthington fabrikalarında da çeşitli hareketler yürütülmektedir.

İngilterede bedeniyle çalışmayan emekçi sendikaları ücretler, ücretli tatil, vb. sorunlarıyla ilgili çeşitli grevler düzenledi. Teknik ressamlar sendikası işverenlerin resim işlerini fabrikanın dışında yaptırtmalarına karşı uzun süren bir grevi başarıya ulaştırdı.

Büyük üretim yapan sanayilerde çalışan emekçi sayısı azaldıkça, sendikalı beden işçisi sayısı da azaldığı halde, sendikalara giren bedeniyle çalışmayan emekçi sayısı artmaktadır. Özellikle sendikalı bilim adamları, teknisyen ve kadın sayısı hızla yükseliyor. Örneğin, İngiltere teknisyen ve kadro sendikası ASSET'in üye sayısı bu son beş yıl içinde iki kat artmıştır.

Bu emekçi kategorileri sendikalara katılmakla kalmıyor, daha savaşçı bir sendika politikası istiyor. Örneğin, İngilterede işçi hükümetinin baskısı altında TUC (sendika konfederasyonu) ve daha başka sendikalar «gelirler politikası»nı desteklediği halde, bilim adamları, teknisyen ve kadroların beş sendikası da, bu politikaya karşı savaşmak, etkili bir kampanya yürütmek üzere ortak bir harekete girişti. Viyetnamdaki Amerikan müdahalesini şiddetle protesto eden, sosyalist ülkelerin sendikalarıyla daha sıkı ilişkiler kurmak isteyen yine bu sendikalar.

Aydınların, bilim adamlarının, üniversite üyelerinin, kültür hayatının ileri gelenlerinin sendikalara katılması, sendika hareketine daha geniş bir nitelik kazandırıyor. Sendikalar daha çeşitli güçler temsil ediyor, daha çeşitli konularla ilgileniyor. Bilimsel ve teknik devrim şartları içinde; devlet tekelleri kapitalizmi ve «programlaştırma» şartları içinde; mühendislerin, iktisatçıların, bilim adamlarının bilgisi ve ihtisadı, sendikalara, bugün fevkalâde önemli bir destek sağlamaktadır. Böylece, kapitalist ülkelerin en ivedili sorunlarına, işçi hareketinin demokratik ve tekel-aleyhtarı çözüm yolları teklif etmesi için, en olumlu şartlar yaratılmış oluyor.

Bugün sendikaların oynadığı rol çok genişlemiştir

Yukarıda saydığımız etkenlerin sonucu olarak, emekçilerin menfaatleri uğruna yürüttükleri savaşta, sendikalar oldukça yeni şartlarla karşılaşılıyorlar. Yukarıda üç yeni etkenden bahsettik: kapitalist planlama ve gelirler politikası; bilimsel ve teknik devrim; emekçi kategorilerinin yapısında meydana gelen değişiklik, yani bedeniyle çalışmayan emekçi oranında beliren artış; gelişmiş kapitalist ülkelerin sendikalarını ilgilendiren bu değişikliklerden başka bir etken daha hesaba katmamız lâzım: Emperyalizmde, özellikle Amerikan emperyalizminde artan saldırganlık. Bu etken hiç değilse dünyayı mahvedecek bir savaş tehlikesini arttırdığı için istisnasız bütün ülkelerin emekçilerini ve sendikalarını ilgilendiriyor.

Sendikaların içinde bulunduğu objektif şartlar, onlara daha geniş, yeni ödevler yüklüyor. Bugünkü durumda sendikalar, tesbitine hiç bir şekilde katılmadığı hükümet politikasını destekliyemez. Üstelik, bugünkü şartlar sendikaları, çeşitli sorunlarda hükümet politikasının, emekçilerin menfaatleri lehine değişmesi için daha şiddetli savaş yürütmeye zorluyor.

Bugün hükümetler iktisadın düzenlenmesinde gittikçe daha geniş rol oynamaya bakıyor; sermayenin çıkarlarına hizmet ediyor, gelirler politikasını uygulamak istiyor, işçilerin işverenlere karşı yürüttükleri savaşa gittikçe müdahale ediyor. Böyle bir döneme, sendikaların yürüttüğü iktisadi savaş, objektif olarak siyasi bir öz kazanıyor. Batı ülkelerinde, çoğunlukla gelir politikasına karşı cephe alan sendika merkezleri, bu davranışlarıyla, devlet politikası alanına girmiş oluyor. Sendikaların grevlere veya başka yollara başvurarak hükümetin izlediği gelir politikasının «ölçülerini» yıkarak ücretleri yükseltmeğe çalıştığı bu anda, faaliyetlerindeki bu yeni eğilim daha kuvvetle belirliyor.

Devlet tekelci kapitalizminin gelişmesiyle meydana gelen durum karşısında, sendikalar, çok büyük emekçi kesimleri için ücretlerin arttırılması, şu veya bu işletmeyi kapatma kararının geri alınması, vb. gibi çok konkre isteklerde bulunarak, devlet politikası ve özellikle iktisadi politika alanında harekete geçmiş oluyor. Bu şartlar içinde, sendikaların dar anlamıyla, «saf sendika hareketi» alanında kalması artık mümkün değildir. Bu dar anlayış bugünkü şartlar içinde sendikaların faaliyet alanını sınırlandırıyor, ücretlilerin menfaatlerini etkili bir şekilde savunmalarına engel oluyor.

Çok önemli bir nokta belirtelim: Devletin desteğinden – her zamandan fazla – yararlanan işverenlere karşı yürütülen bu iktisadi savaşın mantıklı sonuçları, bazı sağcı sendikacıları, istemiye istemiye, hükümet politikasını tenkid etmek zorunda bırakıyor. Amerikan sendika hareketinin durumu bu bakımdan tipik bir örnek teşkil eder. Amerikan sendikalarının – AFL – CIO yöneticileri dahil, Başkan Johnson'un ücretlerde tespit ettiği % 3,2 lik azami artış oranına gösterdiği muhalefet, bu sendikalarla hükümet poli-

tikası arasında yıllardan beri meydana gelen ilk çatışmayı teşkil etmektedir. Yönetici G. Meany bile bu yılın şubat ayında şöyle konuştu: «Yön verme» politikasından hoşlanmıyoruz... bu politika ile, toplu sözleşmeler için yaptığımız pazarlıkların anlamı kalmıyor.»

Görüldüğü gibi, bilimsel ve teknik devrim aynı etkilerde bulunuyor, sendikaları – ister istemez – devlet politikasına cephe almak zorunda bırakıyor. Hiç şüphesiz, sendikalar bazı sanayi kollarında meydana gelen değişikliklere, yeni teknolojik metotlara karşı ilgisiz kalamıyor. Örneğin, endüstrinin bütün bir kolu tehlikede bulunduğu zaman, sendikalar yapıcı çözüm yolları teklif ediyorlar. Böylelikle sadece emekçilerin menfaatlerini değil, bütün milli menfaatleri de savunmuş oluyorlar.

Sendikaların sorumlulukları günden güne genişliyor. Geleneksel faaliyetleriyle; toplu sözleşmelerde daha iyi şartlar kabul ettirmek üzere yürüttükleri mücadele ile yetinmelerine imkân kalmamıştır. Devletin ekonomide oynadığı rol genişledikçe, bilim ve teknik ilerledikçe, toplu sözleşmeler çerçevesinde çözümlenemeyecek, ancak ülke çapında çözüm yolları bulunacak sorunların sayısı da artıyor. Bunlar şu veya bu kolda yapılacak yatırım sorunu gibi sadece ekonomik sorunlar olabileceği gibi, milli eğitim, sağlık hizmetleri, emekli maaşları gibi sorunlar da olabilir.

Bu alanların hepsinde ilerici sendikalar tek el aleyhtarı çözüm yolları teklif ediyor, bu çözüm yollarının kabul edilmesi için mücadele yürütüyor, öte yandan, sendikaların haklarını işletme, bölge ve ülke çapında genişletmek üzere de savaşıyorlar.

Ama sendikalar, sadece iktisadi politika ve bu politikaya bağlı alanlarla ilgilenmekle yetinmiyorlar. En kalabalık kitle örgütleri olan sendikalar, birçok ülkede, siyasi demokrasiyi, halkın hak ve özgürlüklerini koruyor ve genişletmeye çalışıyor.

Federal Almanyada, DGB (Alman sendikaları birliği) sendikalarının son kongresinde, tartışmalar daha çok Bonn hükümetinin kabul ettirmek istediği fevkalâde hal kanunları meselesi üzerinde yürütüldü. Delegelerin kanaatını değiştirmek için devlet en yüksek sendika yöneticilerine tesir etmek zorunda kaldı.

Fransada kişisel iktidar sistemine son verilmesi, gerçek bir demokrasinin kurulması için yürütülen savaşta, CGT kitleleri birleştirme işinde çok büyük bir rol oynuyor.

İtalyan CGT'si neo-faşistlere karşı demokrasiyi savunmak ve genişletmek için, ülkenin bütün demokratları ile birlikte savaşıyor.

İspanyada özgür sınıf sendikalarının çekirdeğini teşkil eden yarı-kanuni işçi komisyonları, Franco diktatoryasına karşı ve demokrasi uğrunda savaşan güçlerin önemli bir unsurunu teşkil ediyor.

Yunan sendikaları, demokrasiyi boğmak için birleşen krallık rejimiyle gerici güçlerin birliğine karşı mücadele ediyorlar.

Milletlerarası siyaset alanında, sendikaların karşısına çok önemli hedefler çıkıyor. Amerikan emperyalistleri ve uşakları Viyetnamda milyon-

larca masum insanı katlederken, sendikalar günden güne artan harp tehlikesine karşı ilgisiz kalamazlar. Bu alanda da sendikalarda toplanmış milyonlarca emekçinin sesi kuvvetle duyulmalıdır.

Böylelikle, ulusal alanda olduğu gibi uluslararası alanda da, sendikaların başlıca amacı, tekellerin iktisadi ve siyasi hâkimiyetini sınırlandırmak, tekeli politikanın yerine, emekçilerin ve büyük halk kitlelerinin menfaatlerine uygun düşecek yeni bir politika teklif etmektir.

Ekim 1965'de toplanan Dünya Sendikalarının VI. Kongresi bu konuda geçirilen çeşitli tecrübeleri inceledi ve değerlendirdi. Faydalı tartışmalardan sonra Kongre şu sonuca vardı: «Ulusal ve uluslararası alanda tekellerin kuvvetlenmesi ve devlet üzerindeki hâkimiyetlerini arttırmaları karşısında, işverenlerin saldırılarına karşı koymak, bu saldırıların sonuçlarını sınırlandırmak üzere yürütülen mücadeleyi güçlendirmek, birleştirmek zorunluluğu, sadece işçi sınıfını ilgilendirmiyor.»

«Tekellerin iktisadi gücüne ağır bir darbe indirmek, iktisadın başlıca sektörlerini millileştirmek, bu sektörlerde demokratik bir yönetim sağlamak, iktisadi hayat ve bilimsel araştırmalar için özel bir önem taşıyan yabancı şirketleri millileştirmek, emekçilerin ve halk kitlelerinin menfaatlerine uygun düşecek, demokratik bir şekilde hazırlanacak ve kontrol edilecek, iktisadi ve toplumsal gelişim plânlarını kabul ettirmek için, büyük bir savaş yürütmek zorunludur.»

Toprak reformlarını gerçekleştirmek, küçük ve orta çiftçiler kooperatif birliklerine yardım etmek için de mücadele zorunludur.

Tekellerin iktisadi alandaki hakimiyetini sarsan bu tedbirlerin gerçekleştirilmesi için yürütülen bu savaş; tekellerin Devlet içindeki hâkim durumuna son vermek, iktisadi, siyasi ve idari alanlarda gerçek bir demokrasinin kurulması için gereken şartları yaratmak üzere yürütülen savaştan ayrı tutulamaz.

Emekçilere ve halka dayanan, bu unsurların menfaatlerini savunan, tekelleri ve gerici güçlere cephe alan, milletlerarası ticareti ayrıcalık gözetmeden geliştiren, sosyalist ülkelerle, gelişme yoluna yeni girmiş ülkelerle iktisadi işbirliği ve barış politikası izleyen demokratik bir rejimin, demokratik bir hükümetin kurulması, işçi sınıfı için fevkalâde önemli bir zafer teşkil edecektir.

Bugünkü şartlar, birliği zorunluluk haline getirdi

Bugün sendika hareketinin gelişme ortamı, birlik sorununu ön plâna getirdi. Tekellerin gittikçe güçlenmesi, devlet üzerindeki nüfuzunu arttırması, sermayenin gittikçe belli ellerde toplanması, çeşitli ülkelerin devlet

tekerci sermayeleri arasında Ortak Pazar gibi birliklerin kurulması karşısında, emekçiler arasında, milli ve milletlerarası ölçüde sağlanacak birlik sorunu, yeni bir önem kazanıyor.

İşçi sınıfı bugün savaşını daha güç ve çok-yönlü şartlar içinde yürütüyor. Bu şartlar, işçi sınıfının en ivedili temel isteklerini gerçekleştirmek üzere, birliğin kuvvetlenmesi zorunluluğunu belirtiyor. Ama öte yandan bu şartlar, yukarıda görüldüğü gibi, tekellerin iktisadi ve siyasi hâkimiyetini tehlikeye düşürecek, üstün bir öz taşıyan isteklerin ortaya çıkması ve tespit edilmesiyle sonuçlanıyor.

Bu sefer, bu istekler de sendikaları daha köklü bir birlik aramaya zorluyor; birlik sorunlarını bir kat daha keskinleştiriyor. Şurası muhakkak ki, sendikaların tesbit ettiği demokratik perspektifleri tekellere kabul ettirmek için, fevkalâde geniş bir kitle hareketi gerekiyor. Bu kitle hareketi de, işçi sınıfının, yakın amaçlarını gerçekleştirmek için gereken birlik ve teşkilatlanma düzeyinden, nitelik bakımından, daha üstün bir düzeye bağlıdır. CISL'e, CISC'ye bağlı ve bağımsız sendika teşkilâtları da tekellerin politikasına karşı teklif edilen demokratik alternatifleri ileri sürüyorlar.

Fakat bu alternatifleri tesbit edince, bütün bu teşkilâtlar da tekliflerini kabul ettirmek için gereken yolları aramak zorunda kalıyor. Birkaç sendika teşkilâtı bulunan bir ülkede, bu demokratik dönüşümleri tek başına kabul ettirecek bir teşkilât var mıdır? Hiç bir emekçi, bir teşkilâtın tek başına bu işi yapacak kadar kuvvetli olduğunu sanmaz. Dahası var, bu iş, tekellerin sömürdüğü halk tabakalarıyla da sıkı bir işbirliği gerektiriyor. Bu şartlar içinde, birlik yolu yeni bir nitelik kazanıyor; daha geniş bir demokrasiye varabilmek için tek yol olduğu daha iyi anlaşılıyor.

Kapitalist ülkelerdeki sendikaların karşısına çıkan bu yeni sorun ve ödevler, birliği sağlayabilecek yeni unsurlar teşkil ediyor, günden güne daha zorunlu hale gelen işbirliğinin temellerini atıyor.

Bu alanda, ölçülü olmakla beraber, bazı başarılar elde edildi. Fransada CGT ile CFTG ilk defa ortak bir savaş programı kabul etti. Belçikada çeşitli eğilimli sendikaların kurduğu ortak cephe günden güne kuvvetleniyor. Finlandiyada'da sendika birliğini ülke çapında kurma yolunda önemli adımlar atıldı. İspanyada, görüşleri arasında büyük farklar bulunan emekçiler – özellikle komünistlerle katolikler – işçi komisyonlarında sıkı bir işbirliği yürütüyor.

Milletlerarası alanda, önemli başarılar elde edildi. Batı Avrupada önemli gelişmeye yol açan en mühim olay, CGT ile CCIL'in bir anlaşmaya varmış olmalarıdır. Bu anlaşma çerçevesi içinde kurulacak olan koordinasyon ve teşebbüs komitesi, tekeller Avrupasına karşı, Avrupa işçi güçlerinin birliğini gerçekleştirmeye çalışacaktır. Büyük önem taşıyan bu karar, bütün Avrupa ülkelerinde, birlik isteyen emekçileri ve sendikaları sevindirmiştir. Ama tekerci çevreleri, birliğe karşı koyan sendika çevrelerini de endişeye düşürmüştür. Örneğin, CISL (Hür sendikalar Dünya konfederasyonu)'in Avrupa İcra Komitesi bu gelişmeye engel olmaya çabalı-

yor. Ama son zamanlarda Avrupa sendika teşkilâtları arasında gerçekleşen yakınlaşma, Komitenin başarıya ulaşamadığını göstermektedir.

Gerçekleşen yakınlaşmalardan birkaç örnek verelim; demir yollarında, kamu hizmetlerinde, kitap endüstrisinde, Fransa, Belçika, İtalya, İngiltere milli sendika federasyonları, ortak yollar bulmak, ortak istekleri gerçekleştirmek üzere sık sık toplanmaktadır.

Artık bugün gerçekleşen işbirliği, birkaç sendika yöneticisi, birkaç taban teşkilâtı arasında kurulan temaslara, düzenlenen toplantılar, sınırlı teşebbüsler, çağrılar aşamasını geçti; bugün çeşitli endüstri kollarıyla ilgili milli sendika federasyonları arasında ortak ve resmi kararlar alınmaktadır.

Bu da kapitalist ülkelerin milli teşkilâtları arasında, resmi ilişkiler bakımından, bir yeniliktir.

FGTB (Belçika sendikaları federasyonu)'nin son kongresinde alınan kararlar fevkalâde büyük bir önem taşıyor. Kongrenin verdiği karara göre, GGT ve CSIL (milletlerarası hür sendikalar konfederasyonu)'nin, CEE (karşılıklı iktisadi yardım konseyi)'nin iktisadi ve toplumsal danışma kurumlarında temsil edilmek isteği kabul edilmelidir. Kongre, CISL'in, CISC ve FSM (Dünya sendikaları federasyonu)'a bağlı teşkilâtlara, küçük Avrupa'nın altı ülkesi için ortak bir program tesbit etmek teklifinde bulunmasını istedi. Bu da FGTB için yepyeni ve vaadedici bir durumdur.

Dünya Sendikaları VI. Kongresinde, sosyalist sendika santralleri ile CISL'e bağlı teşkilâtlar arasındaki ilişkilerin iyileştiğini görebildik. Avrupa'nın en önemli iki sendika merkezi, TUC (İngiliz sendikaları konfederasyonu) ve DGB (Federal Almanya sendikalar birliği)'nin Sovyetler Birliğine yüksek kademeli teknik heyetleri gönderme kararı; sosyalist sendika santralleri ile Avrupa'nın, Afrikanın, ve Lâtin Amerikanın CISL'e bağlı konfederasyonları ve bağımsız federasyonlar arasında, her kademede kurulan iki taraflı temaslara, bu yakınlaşma eğiliminin çok güçlendiğini ispatlamaktadır. DCB'nin son kongresi sosyalist ülkelerle temaslara kurmaya, bu ülkelerde tetkik gezileri düzenlemeye de karar vermiştir.

Görüldüğü gibi, birlik yolunda önemli adımlar atıldı, ama bu başarıların sınırlarını, önümüzde duran engelleri görmek zorundayız. Bununla beraber, bu engeller günden güne nitelik değiştiriyor, birleşme eğilimine karşı savunma tedbirleri haline geliyor.

Hiç şüphesiz, AFL – CIO (Amerikan sendikaları) birlik aleyhtarı aşırı tutumlarını devam ettiriyor. Ama iş dünyasında artık büsbütün tecrid edildikleri de meydanda. Johnson'un Viyetnam politikasını desteklemeleri, Amerikan sendika yöneticilerinin bu yalnızlığını daha da keskinleştirdi.

CISL'in Avrupa sendika sekreterliği İcra Komitesinin son toplantısında, FGTB (Belçika sendikaları)'nin son kongresinde alınan kararlarla ilgili olarak, FSM'e bağlı teşkilâtlarla ilişkiler meselesi uzun uzun tartışıldı. Komite, FSM'e bağlı teşkilâtlarla her çeşit teması kesinlikle reddeden 1964 tarihli kararı ileri sürerek, bu teklifi reddetme yolunu seçti. Bu tutum,

milletlerarası birliğin hızla gelişmesine engel olabilir. Ama gerçeklerden anlaşıldığı gibi, bu yönelişe uymayan CISL'e bağlı teşkilâtlar çoktur.

Lâtin Amerikada'da, ORIT yöneticileri, birliğe karşı takındıkları aşırı tutumu değiştirmiyorlar.

Sendikaların bölünmesini devam ettirmek isteyen, birleşme yolunda çeşitli engeller çıkarmaya çalışan bu unsurlar, dünyanın her tarafında beliren birlik eğilimiyle şiddetle çelişmektedir. Bugün devam eden yasaklara, ayırımlara son verilmesini gerektiren, hiç bir ayrıcalık gözetilmeden bütün sendika teşkilâtları arasında günden güne daha sıkı bir işbirliğini zorunluluk haline getiren bugünkü şartlar içinde, sendika hareketinde bölünmelere taraftar olanlar tutumlarını değiştirmedikleri takdirde, gerçeklerle çatışacaklardır.

Bugünkü dönemde, bütün ülkelerin, bütün konfederasyonların sendika teşkilâtları arasında birleşmeyi gerektiren başlıca zorunluluklar hangileridir?

Bu anda en önemlisi, Viyetnam halkıyla dayanışma, Amerikan saldırısını durdurmak üzere ve emperyalistlerin bütün saldırılarına karşı savaşmak zorunluluğudur.

Viyetnam halkına yapılan vahşi saldırı, bütün ülkelerde günden güne artan etkili dayanışma hareketleriyle karşılaşıyor. Bağlı bulundukları merkezleri, eğilimleri ne olursa olsun, saldırının durdurulmasını, Cenevre anlaşmalarının uygulanmasını isteyen bütün sendikaların hareket birliği gerçekleştirilmek artık mümkündür, ve zorunludur. Viyetnam halkının günden güne artan direnişinden esinlenen dünya dayanışma hareketi, Amerikan emperyalizmini başarısızlığa uğratabilmek için şiddetlenmeli ve genişlemelidir.

Büyük başarılarla ulaşan sosyalizmin, günden güne gelişen milli kurtuluş hareketinin ve dünya işçi hareketinin tehdidi altında bulunan, çelişmeleriyle kendi kendini kemiren emperyalizm, halklara, işçi sınıfına, barışa ve sosyal kalkınmaya karşı saldırılarını çoğaltıyor ve şiddetlendiriyor. Emperyalizm her yola başvuruyor – Viyetnamda ve Dominika Cumhuriyetinde olduğu gibi silâhlı saldırılara geçiyor, bağımsızlığa yeni kavuşmuş ülkelerde hükümet darbeleri tertipliyor veya destekliyor, Endonezyada yaptığı gibi, korkunç baskı ve yıldırma metotları, yahut daha ince, ama yeni, çok tehlikeli metotlar kullanıyor. Emperyalizmin bu genel saldırısı karşısında, bütün emperyalist-aleyhtarı güçler saflarını birleştirmelidir. Bütün ülkelerin sendikaları emperyalizm ve sömürgecilik aleyhtarı milletlerarası güçlü bir cephe kurmak üzere daha sıkı bir işbirliği yürütmek zorundadır.

Tekellerin ülke içinde kuvvetlenmesi ve dünya ölçüsünde merkezileşmesinin sonucu olarak, işçi sınıfını sömürme metotları her yerde birbirine benzemeye başladı. Batı Avrupadaki durum bu bakımdan çok tipiktir. Çeşitli ülkelerde, çok ufak ayırımlarla, aynı sömürme politikaları izleniyor.

Ama bu özellik de işçi sınıfının ileri sürdüğü isteklere ortak, milletlerarası diyebileceğimiz bir nitelik kazandırıyor.

Bu şartlar içinde, gelişme yoluna yeni girmiş ülkelerin sendikaları arasında daha sıkı bir işbirliği, daha dikkatli danışmalar zorunluluk haline geliyor. Bu ülkelerde oluşan iktisadi ve siyasi tecrübeler sendikalara çok özel ödevler ve sorumluluklar yüklüyor. Bu sendikalar bu alanlarda geçirdikleri tecrübeleri karşılaştırmak zorundadır. Çeşitli şekiller alan emperyalist saldırılar bu ülkelerin sendikaları arasında sıkı bir dayanışma zorunluluğunu günden güne arttırıyor.

Bu dayanışma da çok kuvvetli birleştirici bir etken teşkil edebilir.

Sanayileşmiş ülkelerin tekelleri, bağımsızlığa yeni kavuşmuş ülkelerde iktisadi egemenliklerini kurmaya veya güçlendirmeye çalışıyor. Bu şartlar içinde, eski «anavatan»ların emekçileri ve sendikaları ile; gelişme yoluna yeni giren ülkelerin emekçileri ve sendikaları arasındaki bağların kuvvetlendirilmesi, ortak sömürücüye karşı yürütülecek ortak savaşın düzenlenmesi bakımından, fevkalâdı önemlidir.

Sosyalist ülkelerin günden güne artan prestiji ve rolü, bu ülkelerdeki sendikaların, sosyalizmi kurarken geçirdiği tecrübeler, kapitalist ülkelerin sendikalarında büyük bir ilgi uyandırıyor. Sosyalist ülkelerdeki sendikalar, kapitalist ülkelerde tekellere, emperyalizme, sömürgeciliğe ve yeni sömürgeciliğe karşı savaşan sendikaları daima desteklemiş, onlara devamlı bir dayanışma sağlamıştır.

Bütün dünya sendika teşkilâtlarının aralarında diyaloga başlamasını veya devam etmesini; işbirliğine başlamasını veya güçlendirmesini; dünya işçi sınıfının tek cephesini kurmak üzere bütün imkânları kullanmasını veya attırmasını şiddetle gerektiren, günün başlıca zorunlulukları bunlardır.

Suudi Arabistandaki siyasi sanıkların savunulması

(Al-Riyad'dan mektup)

Suudi Arabistan halkı çağımızın en gerici idarelerinden birinin köleliği altında inlemektir. Suud hanedanı iktidara geldiği dakikadan itibaren, halkı en alelâde demokratik haklardan yoksun bırakarak, ortaçağ düzenini korumak için çaba sarfetti. Bu memlekette ne siyasi örgütler, ne sendika örgütleri, ne anayasa, ne parlamento, nede hukuk bilimine dayanan mahkemeler vardır.

Kral Faysal bir Fransız gazetecisine: «Anayasa da ne oluyormuş? Kuran dünyanın en eski, en etkili anayasasıdır. Seçim ha, Parlamento ha? Komşu ülkelerin bedbaht denemelerinden sonra bunların üzerinde düşünmeye bile değmez. İnanın ki, halkımızın saadetini temin etmek için islamlık yeter derecede basiretli ve esnek bir dindir» demiştir.

Anlaşıldığına göre Faysal, Suudi Arabistanda yurtseverlere gaddarca, barbarca işkence yapılımasını, kafalarının, ellerinin ve ayaklarının kesilmesini, ölünceye kadar dövülmesini, yahut yıllarca hapiste tutulmasını saadet sayıyor. Ve bütün bunlar sorgusuz sualsiz, mahkemesiz, sadece Kralın veya şehzadelerin buyruğu ile olup bitmektedir. İşte bu memlekette, muazzam petrol kaynakları başta olmak üzere, tükenmez doğal zenginliklere rağmen, halkın büyük çoğunluğu açlık, hastalık, cahillik ve korkunç bir sefalet içinde yaşıyor.

Kral Faysalın iktidara gelmesinden sonra hükümet baskısı, sadece Suudi Arabistandaki ilericileri değil, İran Körfezinin diğer ülkelerindeki yurtseverleri de kapsadı. Netekim Suudi Arabistan yöneticileri Amerikan, İngiliz ve Batı Alman emperyalistlerinin yardımıyla komşu Yemende devrime karşı savaş yürütmektedir. Hükümet, iç güvenliği korumak bahanesiyle, Suudi Arabistanı emperyalistlerin saldırgan askeri üssü haline getirmekle, bölgedeki arap halklarının emellerine karşı olan Amerikan-İngiliz siyasetini desteklemektedir.

Arap halklarının durmadan güçlenen kurtuluş hareketlerinden korkan Faysal, Arap dünyasındaki gerici güçlerin başına geçmek «İslâm yakınlığı» ve işbirliği bahanesiyle, kovulan halk hainlerini birleştirmek için çaba sarfetmektedir. Bu denemelerinde de, emperyalist efendilerinin görevi yardımından faydalanmaktadır.

Faysalın desteklediği «İslâm Paktı» emperyalistlerin ve gericilerin bir komposudur ve Arap işçileriyle devrimci Arap aydınlarının sempatisini kazanmaya başlayan emperyalizme karşı ulusal kurtuluş hareketine, sosyal ilerleyiş ve sosyalizm ilkelerine karşı yöneltiştir. Bu suikast, kurtulmuş olan Arap ülkelerindeki ileri rejimlere karşı yöneltiştir.

Faysal, Suudi Arabistan ile bölgenin diğer ülkelerindeki ilerici güçlere karşı yürüttüğü baskı ve zorbalık kampanyasında, tıpkı Amerikan emperyalistleri gibi geniş ölçüde komünizm aleyhtarlığı belgeleri kullanmakta, dünyanın bu bölgesinde komünizm aleyhtarlığı eylemleri Birleşik Amerika, ARAMKO şirketi ve diğer petrol şirketleriyle birlikte finanse etmektedir. Son zamanlarda bu amaca 300 milyon dolardan fazla para ayırdığı malûmdur. Gericisi Suudi Arabistan rejimi, komünizm aleyhtarlığı savaş bayrağı altında hapsedtiği yurtseverleri ve ileri şahsiyetleri hiç yargılamıya lüzum görmeden hapse atıyor, uzun yıllar toplama kamplarında barbarca işkencelere tabi tutuyor.

Daha 1964 yılında, büyük bir grup yurtsever komünistlikle itham edilerek tutuklanmış, hapse atılmıştır. Bunların arasında sömürgecilğe karşı koyan işçiler, gazeteciler, avukatlar, subaylar, tüccarlar, devlet memurları bulunmaktadır. Tevkif edilenlere, Kralın buyruğu ile, mahkeme edilmeden, soruşturma yapılmadan 3 seneden 20 seneye kadar zından cezası verilmiştir.

Bu seninin Haziran ayında ülke üzerinde yeni bir terör havası esmiş, Cidde, Al Riyad, Dahran v.s. kentlerinde kum gibi kaynayan C.İ.A. ve Skotland Yard ajanlarının açıkça yardımıyla doğu bölgelerindeki petrol sanayii işçileri arasında kitle halinde tevkifler yapmıştır. Hapishanelere atılan 3000'e yakın insan özgürlük, anayasa uğrunda savaşa davet eden beyannameler dağıtmakla suçlandırılmışlardır. Suudi Arabistan halkının iradesini boğmak amacıyla arttırılan baskıya rağmen yurtseverler, ARAMKO şirketi ve çeşitli emperyalist çevreler tarafından desteklenen idarecilerin caniyane siyasetlerine karşı savaştılar ve savaşıacaklardır.

Suudi Arabistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (UKC) gericisi rejimin yıkılması, halkın özgürlüğe kavuşması için faal bir surette savaşımaktadır. UKC, geçenlerde yayınladığı bir çağrıda, Suudi Hanedanının uyguladığı şiddet siyasetinin içyüzünü açıklamış ve dünya demokratik kamu oyunundan, tevkif edilen ve işkence altında bulundurulmuş yurtseverlerin savunulması için sesini yükseltmesini istemiştir. Çağrıda ayrıca şunlar belirtilmektedir: «UKC, dünya ilerici demokratik kamu oyununun göstereceği dayanışmanın özgürlük savaşçıları ve berkiteneğine, maneviyatlarını yükselteceğine inanmaktadır, çünkü onlar kardeşlerinin Arap halklarıyla birlikte emperyalizme ve gericiliğe karşı yürütülen kutsal savaşa katılarak, halklarımızın özgürlük, bağımsızlık ve sosyal ilerleme hakkı ile çelişen saldırgan paktlar ve gruplar meydana getirme planlarının suya düşürülmesi uğrunda kendilerini savunduklarını ve birlikte savaştıklarını bileceklerdir.»

Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesine

Değerli yoldaşlar!

Alman Demokratik Cumhuriyetinin 17. kuruluş yılı dolayısıyla Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, bütün Türk komünistleri adına sizleri ve Alman Demokratik Cumhuriyeti halkını yürekten kutlar.

İşçi-köylü iktidarı yıllarında memleketinizin yurtsever kuvvetleri-işçiler, köylüler, emekçi aydınlar, Alman Sosyalist Birlik Partisinin yöneticiliği altında, ekonomik, kültürel ve politik hayatın her alanında büyük başarılar elde ettiler. Biz Türk komünistleri, Alman Demokratik Cumhuriyeti emekçilerinin bu başarıları karşısında sevinç ve kıvanç duyuyoruz.

Alman halkının Demokratik Almanyada sosyalizm kuruluşunda elde ettiği başarılar, Alman Demokratik Cumhuriyetinin milletlerarası durumunun kuvvetlenmesini sağlamış, milletlerarası politikada rolünü ve itibarını arttırmıştır.

Bugün, Amerikan emperyalistleri Viyetnama saldırılarını şiddetlendirir, genişletirken ve onların Avrupadaki başlıca suç ortakları olan Batı Alman militaristleri harp hazırlıklarına hız verirken, Alman Demokratik Cumhuriyeti, diğer sosyalist devletlerle birlikte devamlı surette ve sebatla barış için, emperyalist devletlerin saldırganlık politikasına karşı mücadele etmekte, özgürlükleri, bağımsızlıkları uğrunda savaşılan halklara destek olmaktadır. Alman Demokratik Cumhuriyeti bugün barışın ve halkların güvenliğinin başlıca dayanaklarından biridir.

Demokratik Alman Cumhuriyetinde zafere ulaşan sosyalizmin kuvvetlendirilmesi, Avrupada ve bütün dünyada barışın zaferi uğrunda mücadelelenizde sizlere yeni başarılar dileriz.

Yaşasın Alman Demokratik Cumhuriyeti!

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

7. 10. 1966

İÇİNDEKİLER

Ernö Csizmadia Sardor Zsarnoczai

Macaristan: Köylerde gerçekleşen iktisadi ve toplumsal
değişiklikler 673

Kyn Detwas

Hindistan, yolunu seçmek zorundadır 686

Zoltan Komoçin

Yurtseverlik, milli menfaatler, enternasyonalizm 698

TARİHTEN SAYFALAR

Tarihten çıkarılacak dersler 708
(İspanya Vatandaş Savaşının 30-uncu yıldönümü)

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

Alman Demokratik Cumhuriyetinde çok partili **sistem nasıl işliyor** . 723

EMEK VE SERMAYE DÜNYASINDA

Bugünkü sendika savaşları 735

BASKIYA VE DEMOKRATLARIN KOVUŞTURULMASINA KARŞI

Suudi Arabistandaki siyasi sanıkların **savunulması** 750
(Al-Riyad'dan mektup)

ÖZEL SAYFALARIMIZ

TKP, Merkez Komitesinin Alman Sosyalist Birlik Partisi **Merkez**
Komitesine Gönderdiği Tebrik Mesajı 752

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almancası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Rusçası:

Stredisko pro rozsirovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozsirovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira